

3. STUDIU PRIVIND BUGETELE ȚĂRILOR UNIUNII EUROPENE COMPARATIV CU ROMÂNIA

3.1. Caracteristici privind veniturile bugetare

Scopul demersului meu este de a analiza bugetele țărilor Uniunii Europene comparativ cu România în perioada 1999-2007, cu accent asupra evoluției veniturilor bugetare și a cheltuielilor bugetare. După studierea literaturii de specialitate cu privire la bugetele statelor Uniunii Europene am realizat analiza propriu zisă a bugetelor acestora (a se vedea Făt C.M. (2007), Donath(2007), Filip Gh. (2003), Matei Gh. (1998)). De asemenea, studiul nostru urmărește și analiza principalelor tendințe ale bugetelor țărilor Uniunii Europene lucru realizat prin calcularea unor indici, raportați atât la venituri cât și la cheltuieli, ai datelor extrase: indici cu bază fixă, indici cu bază în lanț, minim, maximul, valorile medii înregistrate la nivelul unor state, ponderile valorilor din total și din PIB.. Prin acest demers se dorește realizarea unei prezentări cât mai fidele și obiective a situației țărilor UE 27, o evidențiere a modificărilor procentuale și față de un an de bază, realizate de principalele componente bugetare de la un an la altul¹.

Datele necesare analizei au fost preluate de pe site-ul Uniunii Europene² respectând clasificarea standard. Aceste date au fost extrase și prelucrate în martie 2009.

Abordarea noastră va începe cu analiza politicii veniturilor și anume cu una dintre cele mai importante categorii de venituri, **impozitul asupra producției și importurilor (D2)**. Aceste impozit constă în plăți în numerar sau natură, care sunt percepute de administrația publică sau de către instituțiile Uniunii Europene, în ceea ce privește producția și importul de bunuri și servicii, ocuparea forței de muncă și utilizarea sau deținerea de terenuri, clădiri sau alte bunuri utilizate în procesul de producție. Aceste impozite se plătesc indiferent dacă există sau nu profit.

Taxele asupra producției și importurilor sunt divizate în:

- a) impozite asupra produselor ce includ: TVA, impozite, taxe asupra produselor excluzând TVA, impozite asupra produselor exceptând TVA și drepturile de import asupra produselor;
- b) alte taxe asupra producției.

A. Impozitele asupra produselor

Acest tip de impozit este plătit pe unitatea de bun sau serviciu produs sau tranzacționat. Impozitul poate fi format dintr-o sumă de bani plătită pe unitate a unui bun sau

---

1 Din considerente de ordin practic nu considerăm necesară prezentarea în extenso a tuturor datelor analizate și prelucrate.

2 <http://epp.eurostat.cec.eu.int>

serviciu sau poate fi calculat ad valorem ca un anumit procent din prețul pe unitate sau valoarea bunurilor și serviciilor produse sau tranzacționate.

Taxa pe valoare adăugată este un tip de impozit ce cade asupra bunurilor sau serviciilor, este colectat în etape, de întreprinderi și este suportat în cele din urmă în întregime de cumpărători.

Impozitele și taxele pe importuri, excluzând TVA-ul cuprind plățile obligatorii percepute de administrațiile publice sau de instituțiile Uniunii Europene cu privire la bunurile importate, fără TVA, cu scopul de a le permite libera circulație pe teritoriul economic, precum și asupra serviciilor prestate de unitățile rezidente și de unitățile nerezidente.

Taxe asupra produselor, excluzând TVA-ul și taxele de import (D214) constă în taxe asupra bunurilor și serviciilor care devin exigibile ca urmare a producției, exportului, vânzării, transferului, leasingului sau livrării acestor bunuri sau servicii, sau ca rezultat al uzului acestor bunuri sau servicii pentru consumul propriu sau formarea de capital propriu.

Alte taxe asupra producției constă în toate taxele pe care întreprinderile le suportă ca rezultat al angajării în procesul de producție, independent de cantitatea sau valoarea bunurilor sau serviciilor produse sau vândute. Acestea pot fi plătite pe terenuri, mijloace fixe sau forța de muncă angajată în procesul de producție sau în anumite activități sau tranzacții.

B. Impozite curente asupra venitului, averii etc. (D5) acoperă toate plățile obligatorii, în numerar sau în natură percepute periodic de administrația publică, pe venituri sau avere ale unităților instituționale, precum și unele taxe periodice care nu sunt evaluate nici pe venit nici pe bogăție. Acest tip de impozite este divizat în:

- taxe asupra venitului;
- alte impozite curente.

Taxele asupra veniturilor (D51) constă în impozite pe venituri, profituri și câștiguri de capital. Acestea sunt evaluate la valoarea reală sau prezumată a veniturilor persoanelor fizice, a gospodăriilor, corporațiilor etc.

Impozitele pe venit includ:

- impozite pe venituri individuale sau impozite casnice (venit din ocuparea forței de muncă, de proprietate, pensii etc.);
- taxe pe venitul sau profitul societăților;
- impozite pe câștigurile din exploatații;
- impozite pe câștigul de la loterie sau jocuri de noroc.

Alte impozite curente (D59) includ:

- impozite curente pe capital care sunt compuse din taxe care se plătesc periodic cu privire la dreptul de proprietate sau utilizare a terenurilor sau clădirilor de către proprietari și impozite curente pe averea netă și pe alte bunuri (bijuterii, alte semne exterioare ale averii) cu excepția taxelor prevăzute la D29 (care sunt plătite de către întreprinderi ca urmare a angajării în procesul de producție) și cele menționate la D51 (impozite pe venituri);

- impozite pentru înscrierea pe listele de alegeri, percepute pe adult sau pe gospodărie, indiferent de venituri și avere;
- impozitul pe consum, exigibil în totalul cheltuielilor personale sau ale gospodăriei;
- plăți efectuate de gospodăria pentru permise de vehicule personale sau pentru utilizarea lor, nave, aeronave (care nu sunt folosite în scop de afaceri) sau licențe pentru vânat;
- impozite pe tranzacții internaționale (călătorii în străinătate, investiții străine etc.) cu excepția celor care trebuie plătite de producători și taxa de import plătită de gospodăria.

C. Contribuții sociale. Contribuțiile sociale sunt transferuri către gospodăria în numerar sau în natură menite să le ușureze de povara financiară a unui număr de riscuri sau nevoi, efectuate prin sisteme colective de organizare, sau în afara unor astfel de sisteme, prin unitățile guvernamentale; acestea includ plăți de la administrația publică către producători sau alte categorii sociale.

Lista de riscuri și nevoi care pot da naștere unor prestații sociale, se referă la: boală, validitate și handicap, accidente de muncă sau boli profesionale, limita de vârstă, maternitate, șomaj, locuințe în vătământ, sărăcie generală.

Beneficiile sociale includ³:

- transferurile curente, forfetare, de la sistemele ce beneficiază de contribuții – acoperă întreaga comunitate sau mari secțiuni ale comunității și sunt impuse și controlate de către unitățile guvernamentale (sisteme de securitate socială);
- transferurile curente, forfetare de la sistemele organizate de întreprinderi (sisteme ale întreprinderilor) – contribuțiile pot fi făcute de angajați sau angajatori; sau mai pot fi făcute de către persoane independente;
- transferuri curente de la unitățile guvernamentale – acestea nu sunt condiționate de plata contribuțiilor anterioare (de asistență).

Sistemul de asigurări sociale este un sistem în care muncitorii sunt obligați, sau încurajați, de angajatori sau de către stat să încheie asigurări împotriva anumitor riscuri care ar putea afecta negativ bunăstarea lor sau a persoanelor aflate în întreținerea acestora. Sistemele de asigurări sociale pot fi clasificate astfel:

- sisteme de asigurări sociale, ce acoperă întreaga comunitate sau sectoarele mari ale comunității care sunt impuse, controlate și finanțate de către unitățile guvernamentale;
- sistemele private cuprind:
- sisteme neînființate unde angajatorii plătesc beneficii sociale pentru angajații lor, foștii angajați sau persoanele aflate în întreținerea acestora, din resurse proprii fără a crea resurse speciale pentru acest scop.

Sistemele de asigurări sociale organizate de unitățile statale pentru propriii angajați, sunt clasificate ca fiind sisteme private sau neînființate după caz și nu ca sisteme de

³ <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/eurostat/home/>

asigurări sociale. Contribuțiile sociale pot fi împărțite în contribuții efective exigibile primelor două categorii de sisteme menționate mai sus, și contribuții impuse, exigibile în temeiul sistemelor nefinanțate. Contribuțiile sociale mai pot fi divizate în cele care sunt obligatorii prin lege și cele care nu sunt.

Contribuțiile sociale efective (D611) includ:

- contribuțiile sociale efective ale angajatorilor (D6111), acestea corespund categoriei D121. Contribuțiile sociale sunt plătite de angajatori pentru fondurile de asigurări sociale, asigurări de întreprinderi, fonduri de pensii autonome sau neautonome, administrând sisteme de asigurări sociale pentru a asigura beneficiile sociale pentru angajații lor.
- contribuțiile sociale ale angajaților (D6112) sunt contribuții sociale datorate de către angajați la asigurările sociale, fonduri private sau alte fonduri neconstituite.
- Contribuțiile sociale efectuate de persoanele care desfășoară activități independente (D6113).

Contribuțiile sociale impuse (D612) reprezintă o contrapartidă la beneficiile sociale (mai puțin contribuțiile sociale ale angajaților), plătită direct de către angajator către angajații sau foștii angajați și alte persoane eligibile. Atunci când angajatorii furnizează beneficii sociale directe angajaților lor, foștilor angajați sau persoanelor aflate în îngrijirea acestora, din propriile resurse fără a implica un fond de asigurări sociale, o societate de asigurări sau un fond autonom de pensii și fără a crea un fond special sau unul special de rezervă pentru acest scop, beneficiarii pot fi considerați ca fiind protejați împotriva nevoilor diverse sau circumstanțiale, chiar dacă plățile sunt făcute pentru a le acoperi.

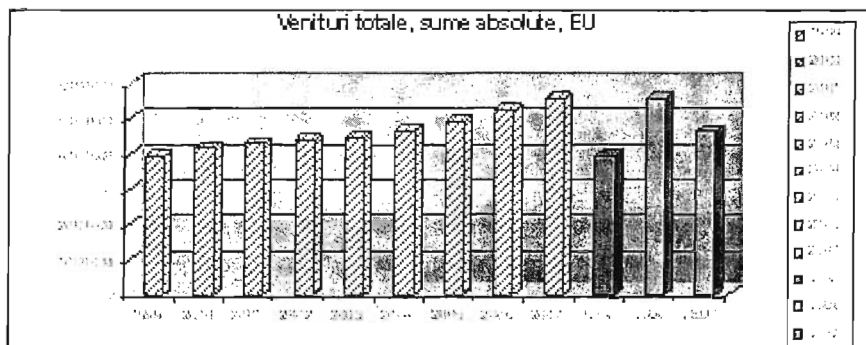
3.2. Conținutul și structura veniturilor bugetare

3.2.1. Veniturile totale

În analiza veniturilor bugetului UE 27, vom porni de la analiza de ansamblu a veniturilor în perioada 1999-2007, iar apoi vom efectua o analiză a structurii veniturilor bugetului UE, a componentelor, a dinamicii acestora, precum și a principalelor cauze care au determinat evoluția respectivă. Datele legate de veniturile UE 27 au fost extrase și prelucrate în martie 2009. Structura veniturilor totale la nivelul UE (European Commission, 2003:10-14) este prezentată mai jos. Astfel, veniturile totale sunt formate din **impozite totale** (care cuprind **impozitele directe, impozitele indirecte**), **contribuții sociale și alte venituri**. **Impozitele indirecte** sunt formate din: *D2 Impozitele asupra producției și importurilor*, care la rândul lor sunt formate din D21 Impozitele asupra producției și D29 Alte impozite pe producție. Impozitele asupra producției au în componența lor D211 Taxa pe valoarea adăugată, D212 Impozite asupra importurilor exceptând TVA-ul și D213 Impozite asupra producției, exceptând TVA-ul și taxele vamale.

În vederea înțelegerii mai aprofundate a diverselor influențe asupra tuturor componentelor veniturilor am realizat și o prelucrare statistică a datelor echivalentă cu o prelucrare cantitativă. Pentru a realiza cele menționate mai sus am ales o serie

de factori care influențează bugetul unui stat cum ar fi: numărul populației, indicele producției și produsul intern brut (PIB).

Graficul 1

[Sursa: Prelucrare personală a datelor extrase de pe Eurostat]

Primul factor, numărul populației, influențează destul de mult veniturile totale. Observăm ca pe baza Corelației Pearson numărul populației influențează substanțial veniturile totale, iar legătura este una semnificativă. Pentru ca această corelație să fie una puternică suma înscrisă în dreptul liniei „Pearson Correlation” trebuie să fie peste 0,50, iar pentru ca această corelație să fie una semnificativă suma înscrisă în dreptul liniei „sig” trebuie să fie 0 sau foarte aproape de 0.

Următorul factor luat în considerare este indicele producției. Spre deosebire de indicatorul anterior acesta ne indică faptul ca indicele producției nu influențează substanțial veniturile totale. Din analiză mai putem observa că această corelație nu este una semnificativă din cauza faptului că cifra înscrisă în dreptul liniei „sig” este peste 0 sau departe de 0.

Ultimul indicator studiat este produsul intern brut. Influența acestui indicator asupra venitului total este una puternică în majoritatea cazurilor. De asemenea corelația este una semnificativă.

Impozitele directe au următoarea componență: *D5 Impozite curente asupra venitului, averii și D91 Taxe asupra capitalului. D5 Impozite curente asupra venitului, averii* au în componență D51 Impozitele asupra venitului și D59 Alte impozite curente. D51 Impozitele asupra venitului sunt alcătuite din: D51A Impozitul pe venit personal, D51B Impozitul pe venitul sau profitul societăților, D51C Impozitul pe venituri din valori mobiliare, D51C Impozitul pe câștigul la loterie și pariuri, D51E Alte impozite pe venit.

Din *graficul 1* rezultă că veniturile totale din cele la nivelul UE 27 au crescut de la 3.933.492 milioane Euro în anul 1999, până la 5.549.703 milioane Euro în anul 2007. Urmărind datele disponibile am observat o creștere a nivelului veniturilor totale în majoritatea țărilor UE 27. Excepție face Polonia unde se constată faptul că veniturile totale au o evoluție fluctuantă în perioada analizată, cresc din anul 1999 până în anul 2002, de la 63.628 milioane Euro, scad la 73.552,4 milioane Euro în anul

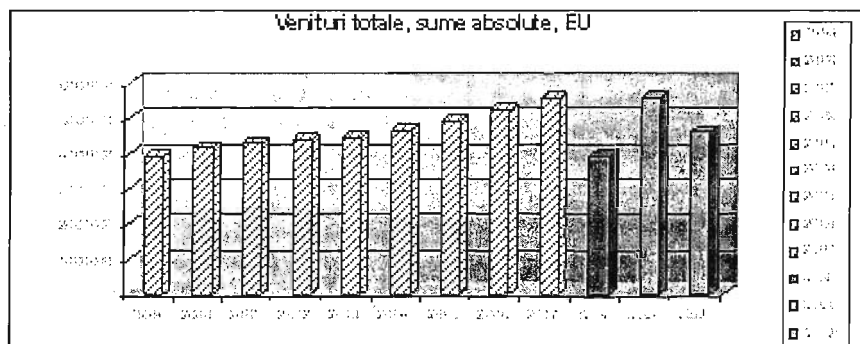
2003 și cresc apoi până la 124.180 milioane Euro în anul 2007. În aceeași situație se află și România unde au loc creșteri între 1999-2000 de la 16.040,9 milioane Euro la 17.673,7 milioane Euro, scad apoi la 16.490,3 milioane Euro în 2001, cresc din nou în 2002 la 18.197,4 milioane Euro după care iar scad la 16.872,3 în anul 2003, urmând să crească până la 42.156,1 milioane Euro în anul 2007.

Din analiza datelor disponibile am constatat că **cele mai importante creșteri ale veniturilor totale față de anul 1999** au fost înregistrate în anul 2007, în Estonia de 2,96 ori, în Letonia de 2,90 ori, în Cehia de 2,43 ori, în România de 2,62 ori, în Ungaria de 2,26 ori, în Lituania de 2,52 ori, în Irlanda de 2,4 ori, Slovacia de 2,30 ori și în Cipru de 2,44 ori. În continuare este important de urmărit evoluția veniturilor totale de la un an la altul. Cea mai importantă creștere de la un an la altul la nivelul UE 27 apare în anul 2006 față de 2005 de 1,31 ori. (Inceu A.M., Lazăr D., Zai P., Babici M., 2009:129-145)

Veniturile totale bugetare la nivelul UE 27, au atins o **valoare maximă** de 5.549.703,1 milioane Euro în anul 2007, iar valoarea minimă de 3.933.492 milioane Euro în anul 1999. Din anul 2002 până în anul 2007 veniturile totale au înregistrat o ușoară dar continuă creștere. Valoarea medie înregistrată a veniturilor totale la nivelul UE 27 este 4.623.992 milioane Euro. În anul 2007, valorile cele mai ridicate ale veniturilor totale ilustrate în *graficul 2* s-au înregistrat în Germania (1.065.930 milioane Euro), Franța, (940.358 milioane Euro), UK (853.889,9 milioane Euro), Italia (716.234 milioane Euro) și Spania (431.121 milioane Euro). Existența unor venituri totale atât de ridicate în aceste țări este normală având în vedere faptul că PIB-ul la nivelul UE a crescut cu 2,3% față de anul 2006.

În Germania între 1999 și 2000 veniturile au crescut de 1,02 ori, după care între 2000 și 2001 veniturile au crescut de 0,98 ori, iar din 2001 până în 2007 a urmat o perioadă de continuă creștere a veniturilor totale, atingând valoarea maximă în anul 2007. Cauza pentru care în anul 2001 veniturile totale au avut o creștere mai mică comparativ cu procentul înregistrat în anul precedent a fost datorată faptului că în anul 2000 s-a înregistrat un excedent bugetar de 1,5% din PIB. Pe de altă parte trebuie evidențiat și efectul pe care procesul de unificare a Germaniei l-a avut asupra economiei acestei țări, iar pe de altă parte faptul că, și în prezent în Germania se mai resimt efectele aderării la moneda europeană. În anul 2001 a fost anul în care s-a implementat a treia etapă a reformei impozitului pe venit și pe profit, care s-a preconizat să coste aproximativ 1% din PIB. După anul 2001 Germania a cunoscut o perioadă de prosperitate, astfel că în anul 2007 a atins valoarea maximă a veniturilor totale. Germania este statul membru UE cu cele mai mare număr al populației 82,2 milioane de locuitori. Considerăm că este important de amintit faptul că și în Uniunea Europeană anul 2007 o perioadă a fost pozitivă din punct de vedere economic.

de factori care influențează bugetul unui stat cum ar fi: numărul populației, indicele producției și produsul intern brut (PIB).

Graficul 1

[Sursa: Prelucrare personală a datelor extrase de pe Eurostat]

Primul factor, numărul populației, influențează destul de mult veniturile totale. Observăm ca pe baza Corelației Pearson numărul populației influențează substanțial veniturile totale, iar legătura este una semnificativă. Pentru ca această corelație să fie una puternică suma înscrisă în dreptul liniei „Pearson Corelation” trebuie să fie peste 0,50, iar pentru ca această corelație să fie una semnificativă suma înscrisă în dreptul liniei „sig” trebuie să fie 0 sau foarte aproape de 0.

Următorul factor luat în considerare este indicele producției. Spre deosebire de indicatorul anterior acesta ne indică faptul ca indicele producției nu influențează substanțial veniturile totale. Din analiză mai putem observa că această corelație nu este una semnificativă din cauza faptului că cifra înscrisă în dreptul liniei „sig” este peste 0 sau departe de 0.

Ultimul indicator studiat este produsul intern brut. Influența acestui indicator asupra venitului total este una puternică în majoritatea cazurilor. De asemenea corelația este una semnificativă.

Impozitele directe au următoarea componență: *D5 Impozite curente asupra venitului, averii și D91 Taxe asupra capitalului. D5 Impozite curente asupra venitului, averii* au în componență D51 Impozitele asupra venitului și D59 Alte impozite curente. D51 Impozitele asupra venitului sunt alcătuite din: D51A Impozitul pe venitul personal, D51B Impozitul pe venitul sau profitul societăților, D51C Impozitul pe venituri din valori mobiliare, D51C Impozitul pe câștigul la loterie și pariuri, D51E Alte impozite pe venit.

Din *graficul 1* rezultă că veniturile totale din cele la nivelul UE 27 au crescut de la 3.933.492 milioane Euro în anul 1999, până la 5.549.703 milioane Euro în anul 2007. Urmărind datele disponibile am observat o creștere a nivelului veniturilor totale în majoritatea țărilor UE 27. Excepție face Polonia unde se constată faptul că veniturile totale au o evoluție fluctuantă în perioada analizată, cresc din anul 1999 până în anul 2002, de la 63.628 milioane Euro, scad la 73.552,4 milioane Euro în anul

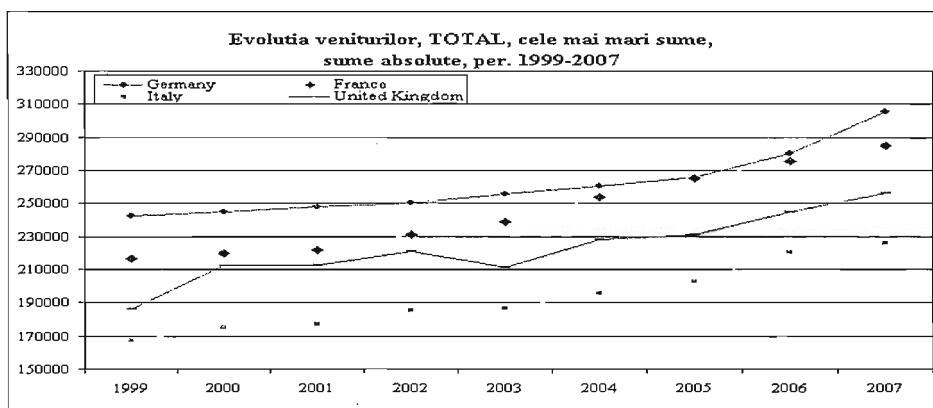
2003 și cresc apoi până la 124.180 milioane Euro în anul 2007. În aceeași situație se află și România unde au loc creșteri între 1999-2000 de la 16.040,9 milioane Euro la 17.673,7 milioane Euro, scad apoi la 16.490,3 milioane Euro în 2001, cresc din nou în 2002 la 18.197,4 milioane Euro după care iar scad la 16.872,3 în anul 2003, urmând să crească până la 42.156,1 milioane Euro în anul 2007.

Din analiza datelor disponibile am constatat că **cele mai importante creșteri ale veniturilor totale față de anul 1999** au fost înregistrate în anul 2007, în Estonia de 2,96 ori, în Letonia de 2,90 ori, în Cehia de 2,43 ori, în România de 2,62 ori, în Ungaria de 2,26 ori, în Lituania de 2,52 ori, în Irlanda de 2,4 ori, Slovacia de 2,30 ori și în Cipru de 2,44 ori. În continuare este important de urmărit evoluția veniturilor totale de la un an la altul. Cea mai importantă creștere de la un an la altul la nivelul UE 27 apare în anul 2006 față de 2005 de 1,31 ori. (Inceu A.M., Lazăr D., Zai P., Babici M., 2009:129-145)

Veniturile totale bugetare la nivelul UE 27, au atins o **valoare maximă** de 5.549.703,1 milioane Euro în anul 2007, iar valoarea minimă de 3.933.492 milioane Euro în anul 1999. Din anul 2002 până în anul 2007 veniturile totale au înregistrat o ușoară dar continuă creștere. Valoarea medie înregistrată a veniturilor totale la nivelul UE 27 este 4.623.992 milioane Euro. În anul 2007, valorile cele mai ridicate ale veniturilor totale ilustrate în *graficul 2* s-au înregistrat în Germania (1.065.930 milioane Euro), Franța, (940.358 milioane Euro), UK (853.889,9 milioane Euro), Italia (716.234 milioane Euro) și Spania (431.121 milioane Euro). Existența unor venituri totale atât de ridicate în aceste țări este normală având în vedere faptul că PIB-ul la nivelul UE a crescut cu 2,3% față de anul 2006.

În Germania între 1999 și 2000 veniturile au crescut de 1,02 ori, după care între 2000 și 2001 veniturile au crescut de 0,98 ori, iar din 2001 până în 2007 a urmat o perioadă de continuă creștere a veniturilor totale, atingând valoarea maximă în anul 2007. Cauza pentru care în anul 2001 veniturile totale au avut o creștere mai mică comparativ cu procentul înregistrat în anul precedent a fost datorată faptului că în anul 2000 s-a înregistrat un excedent bugetar de 1,5% din PIB. Pe de altă parte trebuie evidențiat și efectul pe care procesul de unificare a Germaniei l-a avut asupra economiei acestei țări, iar pe de altă parte faptul că, și în prezent în Germania se mai resimt efectele aderării la moneda europeană. În anul 2001 a fost anul în care s-a implementat a treia etapă a reformei impozitului pe venit și pe profit, care s-a preconizat să coste aproximativ 1% din PIB. După anul 2001 Germania a cunoscut o perioadă de prosperitate, astfel că în anul 2007 a atins valoarea maximă a veniturilor totale. Germania este statul membru UE cu cele mai mare număr al populației 82,2 milioane de locuitori. Considerăm că este important de amintit faptul că și în Uniunea Europeană anul 2007 o perioadă a fost pozitivă din punct de vedere economic.

Graficul 2

[Sursa: Prelucrare personală a datelor extrase de pe Eurostat]

Pe baza datelor disponibile despre **România** observăm pentru început că nivelul veniturilor totale a crescut în sumă absolută de la 16.040,9 milioane Euro la 42.156,1 milioane Euro în 2007, înregistrând în anul 2007 o creștere de 2,62 ori față de anul 1999. Singurele scăderi ale valorilor veniturilor totale în România sunt înregistrate în anul 2001 față de 2000, de la 17.673 milioane Euro la 16.490 milioane Euro și în anul 2003 față de 2002, de la 18.197 milioane Euro la 16.872 milioane Euro.

Tabelul 1. Maximumul ponderilor din venituri totale la total impozite, contribuții sociale și alte venituri:

Total impozite:	85,90% (2005)	Danemarca
Contribuții sociale:	70,37% (2000)	Grecia
Alte venituri:	34,04% (1999)	România

[Sursa: prelucrare personală a datelor extrase de pe Eurostat]

Creșterea cea mai importantă de 1,30 ori este întâlnită în anul 2005 față de 2004. Dacă facem o comparație cu Bulgaria țară care a aderat în același an cu România la Uniunea Europeană observăm că maximum veniturilor totale înregistrat în România este de 3,5 ori mai mare decât maximum înregistrat în Bulgaria în anul 2007. Pe de altă parte, precizăm faptul că maximum înregistrat în România reprezintă aproximativ 0,6% din maximum de la nivelul UE 27. Medii ale veniturilor totale apropiate de 20.000 de milioane de Euro se evidențiază în Ungaria cu o medie de 30.000 milioane de Euro, Cehia 35.000 milioane de Euro și Luxemburg, Slovacia și Slovenia cu 10.000 milioane de Euro. În cadrul structurii veniturilor bugetare ale României, cea mai mare pondere în cadrul veniturilor bugetare au avut-o contribuțiile sociale și TVA-ul, această situație fiind foarte similară cu cea din Uniunea Europeană.

Tabelul 2. Minimumul ponderilor din venituri totale

Total impozite	42,04% (1999)	România
Contribuții sociale	3,37% (2007)	Danemarca
Alte venituri	5,21% (2003)	Belgia

[Sursa: prelucrarea datelor extrase de pe Eurostat]

Valorile minime ale veniturilor totale au fost identificate în anul 1999 în următoarele țări: Malta (1.293 milioane Euro), Estonia (1.965 milioane Euro), Letonia (2.585 milioane Euro), Cipru (2.975 milioane Euro). Aceste țări înregistrează cele mai mici valori ale veniturilor totale deoarece sunt aderente recent în Uniunea Europeană (în anul 2004) și au un număr redus de locuitori și o suprafață destul de mică. Din această cauză ele au rămas cu valori mici ale veniturilor totale comparativ cu celelalte țări membre mai vechi, chiar fondatoare, care au avut posibilitatea de dezvoltare economică odată cu aderarea la Uniunea Europeană.

În Germania se înregistrează ponderea maximă din veniturile totale (70,37%) în anul 2000, iar ponderea minimă a contribuțiilor sociale în total venituri este regăsită în Danemarca (3,37%) în anul 2007. Ponderea maximă și minimă a altor venituri din veniturile totale are valori nesemnificative.

Ponderea medie a impozitelor totale din totalul veniturilor bugetare la nivelul UE 27 este de 59,78%, a contribuțiilor sociale de 28,18%, iar a altor venituri de 11,69%. În Belgia, Germania, Franța, Luxemburg, Anglia, ponderea impozitelor totale este de peste 50% în totalul veniturilor bugetare ale acestor țări, iar contribuțiile sociale reprezintă peste 25–30% din totalul veniturilor, în timp ce în restul țărilor ponderea acestor două componente în totalul veniturilor bugetare este de peste 15–20%. Creșteri de peste 2 ori a veniturilor totale în anul 2007 față de 1999 se observă în Estonia, Cipru, Letonia, Lituania, România, Slovacia, Cehia și Irlanda. Ponderea medie a veniturilor totale din E. U.27 este de peste 45% din PIB.

Cea mai ridicată medie a veniturilor totale la nivelul țărilor membre UE 27, în perioada 1999-2007 apare în următoarele țări: Germania cu 974.569 milioane Euro, Franța cu 806.596 milioane Euro, Anglia cu 699.291 milioane Euro, Italia cu 602.817 milioane Euro, Spania cu 312.401 milioane Euro.

Din totalul veniturilor medii la nivelul UE 27, aceste cinci țări dețin 73,4% din totalul veniturilor bugetare (3.395.674 milioane Euro). Nu este surprinzător nici faptul că aceste cinci țări sunt acelea care au cel mai mare număr al populației din rândul țărilor membre. Populația totală la nivelul UE 27 este de aproximativ 492.881.583 de locuitori. Doar în Germania, Franța, Anglia, Italia și Spania există un număr de aproximativ 311.005.022 locuitori. Acest număr corespunde procentului de 63% din populația UE 27. Cele mai mici valori ale mediei veniturilor totale în perioada analizată se evidențiază în Malta (1.762 milioane Euro), Estonia (3.407 milioane Euro), Letonia (4.132 milioane Euro), Cipru (4.767 milioane Euro), Lituania (5.910 milioane Euro). În ceea ce privește numărul de locuitori, aceste țări se situează pe ultimele locuri la nivelul UE 27 și din acest punct de vedere.

Tabelul 3. Medii Total impozite, Contribuții sociale, altele în UE:

Total impozite:	59,78%
Contribuții sociale:	28,18%
Altele:	11,69%

[Sursa: prelucrare personală a datelor extrase de pe Eurostat]

Tabelul 3 prezintă mediile principalelor componente ale veniturilor totale în perioada analizată. Realizând o comparație între primele cinci țări din UE ca număr al populației și ultimele cinci țări, se poate observa diferențele dintre aceste state, totuși ca previziuni economice, țările mici au un potențial de dezvoltare foarte ridicat în ciuda dimensiunii lor.

În urma analizării indicatorilor menționați mai sus putem desprinde o serie de concluzii:

- cei mai vechi membri ai UE au atins un punct de maturitate din punct de vedere al veniturilor bugetare și al dezvoltării economice comparativ cu noii membri;
- noile state membre ale UE se bucură de beneficiile tranzitorii ale statutului de membru. Sunt fondate noi companii și apar noi locuri de muncă pe piața forței de muncă;
- noii membri au beneficiile Fondurilor UE, acestea contribuind la creșterea economiei;
- ponderea cea mai ridicată în totalul veniturilor o reprezintă impozitele totale, urmate de contribuțiile sociale și alte venituri.

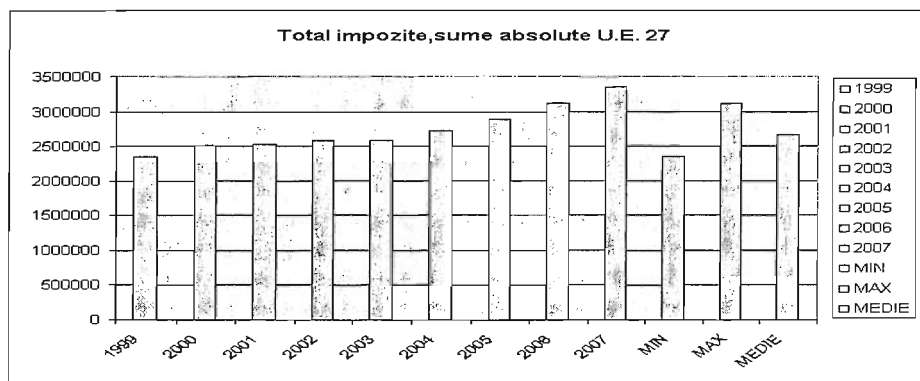
Presiunea fiscală medie globală exercitată la nivelul UE 27 în perioada analizată este de 42,5%. Cele mai ridicate presiuni fiscale medii globale s-au înregistrat în țările nordice cu valori apropiate de 50%, iar cele mai scăzute în România, Lituania, Letonia cu valori apropiate de 30%. De remarcat este faptul că dintre toate țările foste comuniste, acum membre ale UE, România este țara cu cea mai redusă presiune fiscală, fapt determinat de noile măsuri privind cota de impunere a venitului persoanelor fizice, a cotei impozitului pe profit, de reducerea bazei impozabile. La calculul presiunii fiscale medii intră în proporție aproximativ egală: contribuțiile sociale, impozitele directe, impozitele indirecte, proporția cea mai nesemnificativă fiind reprezentată de alte venituri. Presiunea fiscală redusă (European Commission, 2007:6-9) apare în țările în curs de dezvoltare, în încercarea de a stimula dezvoltarea economică și atragerea de investiții, creșterea numărului locurilor de muncă și a productivității muncii. Pe de altă parte însă în țările dezvoltate se întâlnește o fiscalitate ridicată, datorită faptului că acestea au nevoie de stimulări fiscale pentru a încuraja investițiile.

3.2.2. Impozitele totale

Impozitele totale sunt împărțite în *impozite directe* și *impozite indirecte*, fiecare din aceste două componente fiind împărțite la rândul lor în mai multe subcategorii.

După cum se poate vedea din *graficul 3* Totalul impozitelor UE 27 are o evoluție crescătoare (valoarea minimă fiind înregistrată în anul 1999 cu 2.351.973 milioane Euro și valoarea maximă fiind înregistrată în anul 2007, cu 3.347.053,1 milioane Euro).

Constatăm faptul că media indiciilor cu bază în lanț ai impozitelor totale la nivelul UE 27 este 1,11% pe perioada analizată. Analizând ponderea impozitelor totale în PIB observăm că acesta variază între 25,9% în 1999 și 26,3% în anul 2007.

Graficul 3

[Sursa: Prelucrare personală a datelor extrase de pe Eurostat]

Tabelul 4 ilustrează atât **valorile minime cât și cele maxime** ale impozitelor totale, țările care au aceste valori și anii în care se înregistrează aceste valori. În ceea ce

Tabelul 4. Impozite totale top țări mil. Euro

Valori maxime		Valori minime	
Anglia	600.980 (2007)	Malta	775 (1999)
Germania	580.500 (2007)	Estonia	1.163 (1999)
Franța	510.486 (2007)	Letonia	1.455 (1999)
Italia	459.888 (2007)	Cipru	1.956 (1999)
Spania	263.373 (2007)	Lituania	2.344 (1999)

[Sursa: date prelucrate de autor după datele extrase de pe situl Eurostat]

privește statele membre UE, cea mai mare valoare a impozitelor totale se înregistrează în Anglia, cu 600.980,5 milioane Euro, urmată de Germania cu 580.500 milioane Euro, Franța cu 510.486 milioane Euro, Italia cu 459.888 milioane Euro și Spania cu 263.373 milioane Euro. Toate aceste valori maxime ale impozitelor totale după cum sunt evidențiate și în tabelul 4 s-au înregistrat în anul 2007, iar valorile minime în anul 1999.

Țările cu cele mai scăzute valori în privința impozitelor totale sunt, în ordine descrescătoare, Cipru – cu 1.956 milioane Euro, Letonia – cu 1.455 milioane Euro, Estonia – cu 1.163 milioane Euro și Malta – cu 775 milioane Euro. Cauzele pentru care în Cipru se înregistrează cele mai scăzute valori în anul 2004, se datorează creșterii economice modeste a acestei țări în perioada respectivă. În categoria țărilor cu valori maxime ale veniturilor totale apar vechi state membre ale Uniunii Europene, iar în categoria țărilor cu valori minime se evidențiază țările care au aderat recent la Uniunea Europeană.

În perioada 2001-2007 veniturile din impozitele totale din **România** sunt în creștere. Pentru România valoarea maximă a veniturilor din impozitele totale este de 23.752,6 milioane Euro înregistrată în anul 2007, iar valoarea minimă este de 6.743,7 milioane Euro în anul 1999. Creșterea de 3,53 ori a veniturilor din impozitele totale pe perioada 1999-2007 poate fi explicată prin creștea gradului de colectare a impozitelor și prin dezvoltarea economică înregistrată de România în acea perioadă. Începând cu anul 2000 putem vorbi de primul an fiscal în care autoritățile administrației publice locale și-au colectat prin forțe proprii veniturile. Acest fapt s-a reflectat și în creșterea

gradului de colectare a veniturilor proprii de la un grad de colectare de 63% realizat înainte de aplicarea acestui transfer de responsabilități, la 72% grad de colectare realizat după primul an de implementare a noii politici bugetare.

Consecința acestui transfer de responsabilități s-a reflectat spectaculos și în evoluția încasărilor din impozite.

Cea mai mare creștere de la un an la altul a veniturilor din impozitele totale din România de 1,32 ori este întâlnită în anul 2005 raportat la 2004. România se alătură țărilor care au sume absolute a veniturilor din impozitele totale destul de reduse, cu o medie de 22.798 milioane Euro în perioada analizată. Media ponderilor din PIB a impozitelor totale în România este de 18,54%, față de media ponderilor din PIB la nivelul UE 27 care este de 26,27%. Țările care au ponderi din PIB. apropiate de nivelul României sunt: Lituania, Letonia, Polonia și Cehia. Media veniturilor din impozitele totale înregistrate în România în perioada analizată reprezintă 0,7% din media veniturilor din impozitele totale la nivelul UE 27. Țările care au valori apropiate celor înregistrate de România referitoare la veniturile din impozitele totale sunt: Luxemburg, Slovenia și Slovacia.

Media veniturilor din impozitele totale la nivelul UE 27 este de 2.756.465 milioane Euro pe perioada analizată. La nivelul țărilor membre, valorile maxime ale mediei veniturilor din impozitele totale sunt întâlnite în: Germania (503.167,8 milioane Euro), Anglia (504.936,2 milioane Euro), Franța (439.130,9 milioane Euro) și Italia (386.125,1 milioane Euro). Minimele valorilor mediei aparțin aceluiași țări ale căror impozite totale înregistrează valori minime și anume Cipru, Letonia, Estonia și Malta. În cazul României, țara noastră are o medie a impozitelor totale de 12.033,6 milioane Euro, care se încadrează în grupul țărilor cu o medie relativ scăzută a veniturilor impozitelor totale. Putem de asemenea observa că veniturile din impozitele totale la nivelul UE 27 au crescut în anul 2007 față de 1999 de 1,42 ori.

Evoluția indicilor cu baza în lanț nu este foarte spectaculoasă, astfel că nu s-au înregistrat creșteri importante de la un an la altul, nici la nivelul UE 27, nici la nivelul țărilor membre referitoare la veniturile totale din impozite. La nivelul UE 27 cea mai mică creștere a impozitelor totale s-a înregistrat în anul 2003 față de anul 2002, iar valoarea maximă a evoluției impozitelor de la un an la altul în perioada analizată apare în anul 2005 raportată la anul 2004 și este de 1,31 ori. Cea mai mică creștere a evoluției impozitelor totale de la un an la altul în rândul statelor membre se înregistrează în cazul următoarelor țări: Suedia (de 0,88 ori în anul 2001 față de 2000), Polonia (de 0,89 ori în anul 2003 față de anul 2002).

Valoarea maximă a ponderii impozitelor totale în totalul veniturilor este de 85,9% (în anul 2005), iar cea minimă este de 42,04% (în anul 1999). Valoarea maximă a ponderii impozitelor totale în totalul veniturilor la nivelul statelor membre se înregistrează în Danemarca, cu 85,86% în anul 2006, urmată apoi de Anglia cu 74,01% în anul 2000, Irlanda 73,58% în anul 2006 și Cipru 72,74% în anul 2007. **Valoarea minimă** a ponderii impozitelor totale în totalul veniturilor bugetare se înregistrează în perioada analizată în România, cu o pondere de 42,04% în anul 1999, urmată de Cehia cu o pondere de 48,57% în anul 2007, Slovacia cu 49,54% în anul 2001, și Polonia

cu 49,58% în anul 2001. **Media ponderii din totalul veniturilor impozitelor totale** la nivelul UE 27 este de 59,78%. Referitor la țările membre, cea mai mică valoare a mediei ponderii impozitelor totale în venituri totale este înregistrată în Republica Cehă cu o pondere 50,35%, iar cea mai mare valoare a mediei acestei ponderi la nivelul statelor membre se înregistrează în Danemarca cu 85,16%.

Cea mai ridicată presiune fiscală exercitată de impozitele totale la nivelul UE 27 s-a înregistrat în țările nordice, Danemarca (49,5% în anul 2005), în Suedia (39,8% în anul 1999), Finlanda (34,8% în anul 2000) iar cea mai redusă în țările care au aderat recent la Uniunea Europeană. Astfel cea mai scăzută presiune fiscală din UE exercitată de impozitele totale se înregistrează în România (17,3% în anul 2006).

Unul din motivele pentru care presiunea fiscală a noilor țări membre este mai redusă decât în celelalte țări UE, îl constituie cotele mai scăzute ale impozitului pe venitul global și pe venitul societăților, cu intenția de a atrage investiții majore în zonă. Media presiunii fiscale în UE 27 exercitată de impozitele totale este de 26,4% în perioada analizată. Pe lângă motivele invocate referitoare la scăderea presiunii fiscale din multe țări UE 27, intervine și factorul politic cu influențe asupra presiunii fiscale, care în special în perioadele electorale are tendința de a reduce presiunea fiscală pe de o parte, iar pe de altă parte de a crește cheltuielile printr-o serie de măsuri sociale. În aceste condiții trebuie identificate soluții de reducere a cheltuielilor bugetare printr-o utilizare cât mai eficientă a banului public și de creștere a veniturilor la buget.

3.2.3. Impozitele directe

Pe perioada analizată se poate observa o creștere constantă a impozitelor directe, fără oscilații bruște ale valorilor acestora. Impozitele directe la nivelul UE 27 au o evoluție ascendentă în perioada analizată, crescând de la 1.178.209,5 milioane Euro în anul 1999 la 1.682.754,5 milioane Euro în anul 2007. Calculând indicii cu bază în lanț ai veniturilor din impozite directe în UE 27 putem observa că aceștia au avut valori sub 1 în anii 2001-2004, iar în anii 2005, 2007, 2007 și 1999 valori puțin peste 1. Media ponderii din total a impozitelor directe este de 27,41% în perioada analizată, în timp ce media ponderii impozitelor totale în PIB este peste 12%.

Tabelul 5

Maximum impozite directe ponderi din total venituri:		
Impozite directe:	55,22% (2005)	Danemarca
Minimum impozite directe ponderi din total venituri:		
Impozite directe:	13,92% (2005)	Bulgaria

[Sursa: prelucrare personală a datelor extrase de pe Eurostat]

După cum se poate observa și din tabelul 5, **maximul ponderilor** veniturilor din impozitele directe la nivelul statelor membre se înregistrează în Danemarca, în timp ce ponderea cea mai mică se realizează în Bulgaria. Diferența între maximul ponderii veniturilor din impozitele directe din Danemarca și Bulgaria este de 41,3%, iar diferența dintre minimul ponderii din România și minimul ponderii veniturilor din impozitele directe în total venituri în Bulgaria 1,12%.

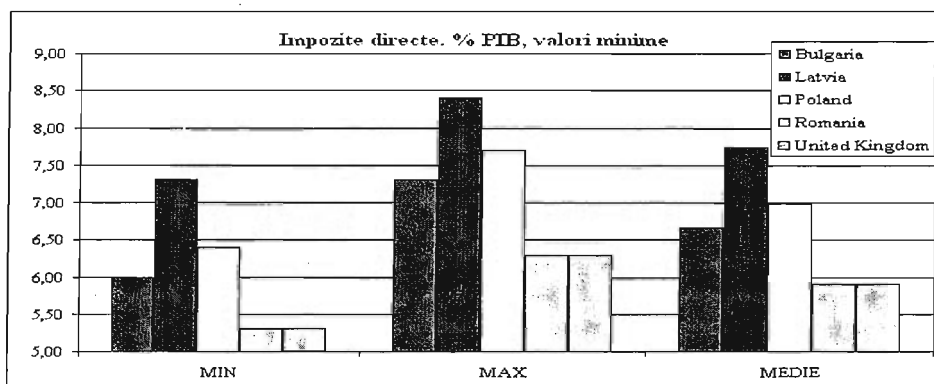
Tabelul 6. Impozite directe top țări mil. Euro

Valori maxime		Valori minime	
Anglia	344.510 (2007)	Malta	322 (1999)
Germania	275.040 (2007)	Cipru	979 (1999)
Franța	225.685 (2007)	Letonia	523 (1999)
Italia	233.960 (2007)	Lituania	940 (1999)
Spania	140.594 (2007)	Bulgaria	939 (1999)

[Sursa: date prelucrate de autor după datele extrase de pe situs Eurostat4]

Conform tabelului nr. 6 la fel ca și în cazul impozitelor totale, țările cele mai importante care ating valorile maxime ale veniturilor din impozitele directe în 2007 sunt Anglia, Franța, Spania și valorile minime în 1999 sunt în Malta, Cipru, Letonia.

Valoarea minimă a veniturilor din impozite directe la nivelul UE 27 este de 1.178.209,5 milioane Euro înregistrată în anul 1999, iar cea maximă este de 1.682.754,5 milioane Euro în anul 2007. La nivelul țărilor membre valoarea maximă a impozitelor directe se înregistrează în Anglia, cu 344.510 milioane Euro în anul 2007.

Graficul 4

[Sursa: Prelucrare personală a datelor extrase de pe Eurostat]

Această cifră se înregistrează în Anglia lucru datorat economiei dezvoltate a acestei țări, creșterii puterii de cumpărare, fapt ce influențează creșterea veniturilor pe perioade alternative de timp. Astfel, se poate observa o tendință de creștere în Anglia a impozitelor pe venituri, în special pe venituri individuale, pe proprietăți, pe profitul societăților, deci în special pe câștigurile provenite din afara activităților remunerate prin salarii. Astfel se poate confirma faptul că din totalul veniturilor din impozite directe (344.510 milioane Euro în anul 2007, în Anglia), 98,42% reprezintă venituri din impozite curente pe venituri și avere (339.066,7 milioane Euro), restul de 1,58% fiind reprezentate de categoria altor venituri. Această valoare ridicată a veniturilor din impozitele directe a fost instituită în ideea de a reechilibra un deficit bugetar în creștere, care în anul 2007 a atins o valoare de 3% din PIB, fiind cu 0,2% mai mare decât în anul precedent.

Media veniturilor din impozitele directe la nivelul UE 27 este de 1.372.756,5 milioane Euro pe perioada analizată, iar la nivelul țărilor membre minimul valorii medii îl deține Malta, cu 516,2 milioane Euro în timp ce maximum valorii medii se înregistrează în Anglia, cu 282.391,9 milioane Euro. Era de așteptat ca țările cu cea mai mică și cea mai mare valoare medie a impozitelor directe să fie aceiași cu țările care au deținut valoarea maximă, respectiv minimă, a acestor impozite.

Precizăm că pe perioada 1999-2007, veniturile din impozitele directe în sume absolute **din România** au înregistrat creșteri de la 2.629,2 milioane Euro în anul 1999 la 8.367,4 milioane Euro în anul 2007. Menționăm apoi că în România valoarea maximă înregistrată de veniturile din impozitele directe este de 8.367,4 milioane Euro în 2007, iar valoarea minimă este de 2.629,2 milioane Euro în 1999. Ponderea medie a veniturilor din impozitele directe din România în media veniturilor totale din România este de 17,59% pe perioada analizată, în timp ce ponderea medie a veniturilor din impozitele totale este de 30,11%. Însă, dacă luăm în considerare ponderea mediei veniturilor din impozitele totale din România în media veniturilor totale din UE 27 pe întreaga perioadă, constatăm că aceasta este de doar 3,7%.

Valorile indicilor cu bază fixă pentru veniturile din impozite directe sunt calculați la anul de bază 1999. Astfel, valoarea maximă atinsă de indicele de creștere a veniturilor din impozitele directe este de 1,4 în Cipru, urmată de Bulgaria cu 1,4 și România tot cu 1,4 (toate aceste valori fiind înregistrate în anul 2007 raportat la anul 1999 în afară de Cipru care a atins valoarea maximă în 2006). Valoarea minimă a indicilor de creștere a veniturilor din impozitele directe pe perioada analizată este de 0,8 în Suedia în anul 2001, fiind urmata de 0,9 în Bulgaria, Germania, Grecia, Luxemburg, Finlanda și Anglia în anul 2002, 2001, 2001, 2003, 2001 și respectiv 2003.

Ca o tendință generală putem observa că **indicii cu bază în lanț** calculați pe perioada analizată pentru veniturile din impozitele directe au o evoluție oarecum liniară și crescătoare, nefiind diferențe mari între valoarea minimă, respectiv maximă. Din calculul indicilor cu bază în lanț la nivelul UE 27 avem următoarele date pe perioada analizată: cea mai scăzută valoare a indicilor cu baza în lanț este înregistrată în 2001, 0,83 în Suedia, iar la polul opus cea mai ridicată valoare de 1,40 se înregistrează în România în anul 2006.

Ponderile veniturilor din impozitele directe în totalul veniturilor la nivelul UE 27 nu înregistrează diferențe majore între valori pe perioada analizată, dar se pot observa unele oscilații. Ponderea minimă a veniturilor din impozitele directe în totalul veniturilor bugetare la nivelul UE 27 este de 13,92% înregistrată în anul 2005, iar cea maximă de 55,22% în anul 2000. Valoarea cea mai scăzută a ponderii veniturilor din impozitele directe în totalul veniturilor a fost în Bulgaria în anul 2005 (13,92%), urmată la mică distanță de România cu 15,04% în 2002 și Olanda cu 14,17%. Maximum ponderii veniturilor din impozitele directe în totalul veniturilor bugetare s-a înregistrat în Danemarca în anul 2005 cu 55,22% din totalul veniturilor.

Impozitele directe sunt formate din impozite curente asupra venitului și taxe asupra capitalului. Ne vom referi mai în detaliu la prima componentă întrucât constituie cea mai importantă componentă a impozitelor directe. Veniturile bugetare din **impozitele**

curente asupra veniturii au o pondere de peste 95% din totalul veniturilor din impozite directe, și cu o pondere în total venituri de 26,94%. Presiunea fiscală creată de acest tip de impozite este de 13,25%. S-a constatat o creștere a veniturilor din acest tip de impozit, în sumă absolută, în majoritatea țărilor UE 27, pe perioada analizată, cu excepția Franței, Italiei, Poloniei, Portugaliei, Finlandei și Suediei care nu înregistrează creșteri semnificative față de anul de bază. Anglia, Germania, Franța, Italia sunt țările care înregistrează cele mai importante valori ale acestui tip de impozit. Spre deosebire de țările menționate Malta, Lituania, Estonia, Letonia, Bulgaria și Cipru înregistrează cele mai scăzute valori. Media veniturilor din impozitele curente evidențiate în România este de 4.081,5, medie apropiată de valoarea înregistrată în Luxemburg. Media ponderilor din total a veniturilor din impozitele curente în UE 27 este de 26,94%, în timp ce în România această pondere este de 17,59%, fiind printre cele mai scăzute medii a ponderilor din total a impozitelor curente din Uniunea Europeană. Aceiași situație este valabilă și pentru media ponderilor din PIB a acestor impozite, unde România deține ultimul loc în UE 27.

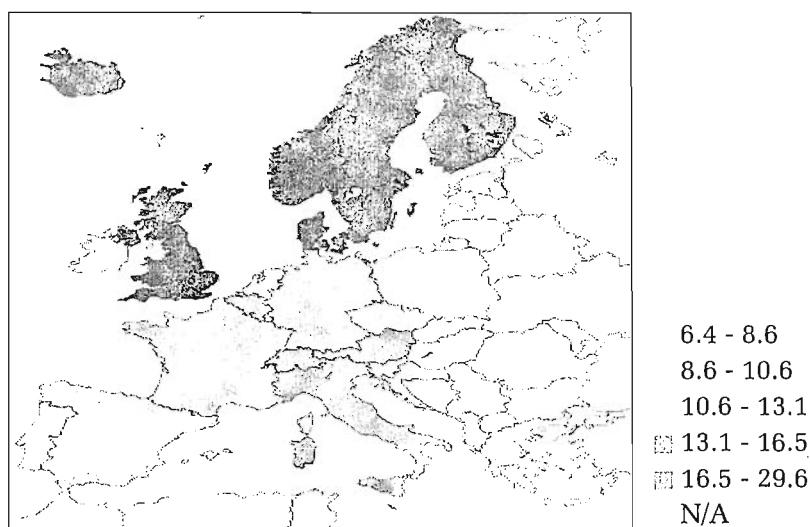

Figura 1. Impozite curente asupra veniturilor, averii etc. (% din PIB)⁴

Cea mai mare parte, peste (90%), a veniturilor bugetare din impozitele curente este dată de **impozitul asupra veniturii**, cu o pondere din total venituri de 25,67% și o pondere din PIB de 11,98%. Țările care au cele mai ridicate și mai scăzute valori a impozitului pe venit sunt aceleași ca și la impozitele curente. În ceea ce privește ponderile din total a veniturilor bugetare din impozitul asupra veniturii din România, aceasta se află pe penultimul loc la nivelul UE 27, înainte de Bulgaria. Referitor la media ponderii din PIB a acestor impozite România și Anglia sunt țările care se află pe ultimul loc la nivelul UE 27 în ceea ce privește această pondere.

4 http://epp.eurostat.ec.europa.eu/guip/mapAction.do?mapMode=dynamic&indicator=tec00018_1#tec00018_1

Componentele principale ale impozitului pe venitul personal sunt **impozitul pe venitul personal și impozitul pe profitul societăților**. Studiind sumele absolute ale veniturilor bugetare din **impozitul pe venitul personal** din țările UE 27 constatăm faptul că acestea au o evoluție crescătoare în majoritatea țărilor. Maximul acestor impozite se înregistrează în Anglia (215.201,4 milioane Euro), iar minimul în Malta (168 milioane Euro). Trebuie să amintim aici și faptul că media veniturilor bugetare din impozitele pe venitul personal a sumelor absolute evidențiate în România este de 1.895,9 milioane Euro, iar media ponderilor veniturilor bugetare din impozitul pe venitul personal în total venituri este de 8,14%. Ponderile cele mai ridicate a veniturilor bugetare din impozitele pe venitul personal din total venituri este de 45,23% și este întâlnit în Danemarca. În cazul celorlalte țări ponderile impozitului pe venitul personal din total venituri sunt încadrate în intervalul 10%–20%. Ponderile din PIB ale impozitului pe venitul personal se încadrează între 5,1%–29,2%, România având ponderi ale acestui impozit din PIB de peste 2,3% pe perioada analizată.

Din analiza veniturilor din **impozitul pe profitul societăților** constatăm că media veniturilor din impozitul pe profitul societăților este de peste 8.000 milioane de Euro în fiecare an din perioada analizată. Cele mai ridicate sume colectate din impozitul pe profitul societăților sunt întâlnite în Anglia (înregistrând un maxim de 73.310,5 în anul 2006), Franța, Italia. Cele mai scăzute sume absolute sunt colectate în Estonia (47,8 milioane Euro în 2001), Lituania, Letonia. România aproape își triplează sumele încasate din impozitul pe profitul societăților în perioada analizată de la 1.143,4 milioane Euro în 2001 la 3.814,3 milioane Euro în anul 2007. Media ponderilor în PIB a impozitului pe venitul sau profitul societăților aferente celor 27 țări a crescut de la 1,48 la 6,46%, deci cu aproape 5 puncte procentuale. Luxemburg s-a diferențiat în mod clar de restul țărilor, existând o mare discrepanță între ponderea în PIB din Luxemburg și ponderile din celelalte țări, pe întreg intervalul analizat. În Luxemburg maximul de 8% din PIB este înregistrat în 2002, această țară având valori de peste 5% în toată perioada analizată. În celelalte țări ponderile acestui impozit se concentrează în intervalul 0,5%–5%. Minimul ponderii din PIB a acestui impozit de 0,5% apare în anul 2001 în Lituania. În majoritatea țărilor observăm că aceste ponderi sunt foarte apropiate aceasta arătând faptul că veniturile din impozitul pe venitul societăților a crescut foarte lent la nivelul UE 27 în perioada analizată. Veniturile din impozitul pe câștiguri la loterie și pariuri are valori nesemnificative în veniturile bugetare din pe impozitul asupra venitului la fel ca și cele privind alte impozite pe venit.

A doua componentă a impozitelor directe **taxe asupra capitalului**, înregistrează valori medii sub 0,5% din PIB în intervalul analizat. Studiind datele disponibile observăm că veniturile din aceste taxe au crescut în sumă absolută pe perioada analizată în toate țările, exceptând Irlanda, Italia, Polonia. Totodată nivelul lor maxim s-a înregistrat în Franța pe întreg intervalul analizat, iar cel minim în Slovacia (0,1 milioane Euro în anul 2007). Trebuie să mai amintim că media încasărilor din taxele asupra capitalului a crescut de la 777 milioane Euro în 1999, la 1.348 milioane Euro în anul 2004, urmând apoi să scadă la 1.167 în 2007. Creșteri foarte mari față de anul de bază sunt înregistrate în Letonia în anii 2004 și 2005, iar cele mai scăzute în Suedia în anul 2007 de 0,009 ori. Urmărind ponderea taxelor asupra capitalului în

PIB observăm că aceasta a oscilat între 0,1% și 0,8%, pentru toate țările, pe întreaga perioadă analizată.

În domeniul *fiscalității directe*, se urmărește în principal minimizarea posibilităților de evaziune și evitarea dublei impuneri, pe baza acordurilor bilaterale între statele membre. Scopul avut în vedere de măsurile de armonizare a politicii fiscale, constă în evitarea efectelor negative ale concurenței dintre statele membre, în special evitarea transferului bazei fiscale prin fenomenul de migrație a firmelor aflate în căutarea regimului fiscal cel mai favorabil.

3.2.4. Impozitele indirecte

După cum observăm, impozitele indirecte sunt reprezentate la nivelul calificației bugetare UE de *D2 Impozitele asupra producției și importurilor*. **Valoarea maximă** a veniturilor din impozitele indirecte la nivelul UE 27 a fost de 1.666.408,9 milioane Euro, în anul 2007. Valoarea minimă a acestor venituri bugetare la nivelul UE 27 s-a înregistrat în anul 1999 și a fost de 1.174.391 milioane Euro. În ceea ce privește valoarea medie putem spune că aceasta a fost de 1.384.882 milioane Euro la nivelul UE 27 pe perioada supusă analizei.

Țara care au înregistrat valori maxime ale impozitelor indirecte, a fost Germania, care a înregistrat o valoare maximă de 305.460 milioane Euro în anul 2007. Principala cauză pentru care s-a înregistrat această valoare maximă a impozitelor indirecte în Germania este creșterea cotei TVA-ului de la 16% la 19%.

Tabelul 7. Impozite indirecte top țări mil. Euro

Valori maxime		Valori minime	
Germania	305.460 (2007)	Malta	454 (1999)
Franța	284.801 (2007)	Estonia	627 (1999)
Anglia	256.471 (2007)	Letonia	933 (1999)
Italia	225.928 (2007)	Lituania	1405 (1999)
Spania	122.779 (2007)	Bulgaria	1.663 (1999)

[Sursa: datele extrase de pe situl Eurostat]

Tabelul 7 evidențiază valorile minime și maxime din țările Uniunii Europene. Toate valorile maxime sunt înregistrate în anul 2007 de către țările vechi membre ale Uniunii Europene, în timp ce **valorile minime** sunt regăsite în țările care au aderat recent la Uniunea Europeană. Franța a înregistrat și ea valori destul de ridicate ale veniturilor din impozitele indirecte maximul fiind de 284.801 milioane Euro, în anul 2007. Cauza principală a acestei creșteri a fost scăderea ratei impozitelor indirecte ceea ce a determinat un grad ridicat de colectare a acestora. Marea Britanie a atins și ea valori ridicate ale veniturilor din impozitele indirecte în această perioadă, mai exact valoarea maximă de 256.470,5 milioane Euro în anul 2007. Cauza principală a acestei creșteri a fost mărirea fiscalității impozitelor indirecte de la 37,6% la 38,3%.

De asemenea, Italia a înregistrat în anul 2007 la acest capitol o valoare maximă de 225.471 milioane Euro. Germania în anul 2007 a înregistrat o valoare maximă a impozitelor indirecte de 305.460 milioane Euro. În toate aceste țări în care s-au

înregistrat creșteri semnificative ale veniturilor din impozitele indirecte se observă o creștere pe toată perioada analizată, maximul fiind atins în anul 2007. Astfel, raportat la anul 1999 în Germania a avut loc o creștere din 1999 până în 2007 de 1,26 ori, în Franța de 1,31 ori, în UK de 1,38 ori, iar în Italia de 1,34 ori. În Estonia s-a înregistrat de asemenea o creștere considerabilă de 3,36 ori.

După cum remarcăm, **ponderea** medie a veniturilor din impozitele indirecte la nivelul UE 27 în total venituri este de 32,57%. Ponderea cea mai ridicată a veniturilor din acest impozit de aproape 49% apare în Bulgaria în anul 2006. Dacă în țările nordice au fost înregistrate cele mai ridicate venituri din impozitele directe, constatăm că în ceea ce privește impozitele indirecte acestea se află la polul opus, Finlanda înregistrând spre exemplu minimul ponderilor din total venituri a impozitelor indirecte. Observăm că maximul ponderilor veniturilor din impozitele indirecte din venituri totale apare în Bulgaria. Ponderi ridicate apar în țări foste comuniste, ca de exemplu România, Ungaria, Polonia, Slovacia și în alte țări cum sunt: Slovenia, Letonia, Irlanda, Portugalia, Lituania.

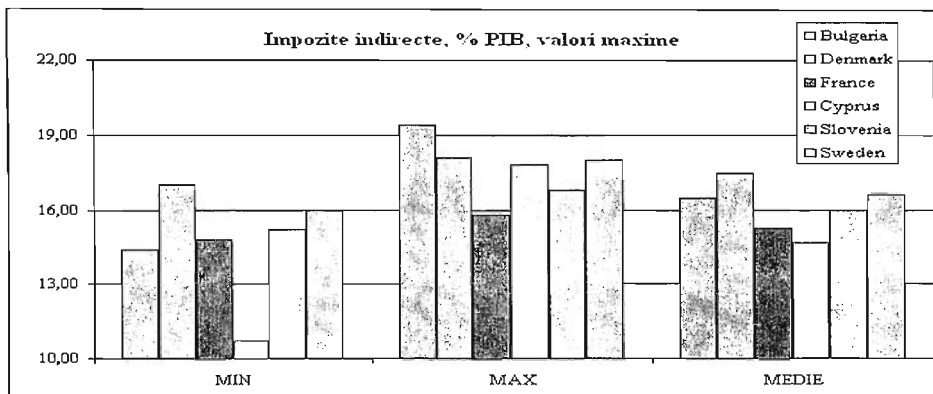
Tabelul 8. Minimul și maximul impozitelor indirecte ponderi din total venituri

Maximum impozite indirecte ponderi din total venituri:		
Impozite indirecte	48,98%	Bulgaria
Minimum impozite indirecte ponderi din total venituri:		
Impozite indirecte	24,37%	Finlanda

[Sursa: prelucrare personală a datelor extrase de pe Eurostat]

În România sumele absolute ale veniturilor din impozitele indirecte cresc foarte mult între 1999-2007, de la 4.114,5 milioane Euro la 15.385,2 milioane Euro. Astfel, sesizăm faptul că sumele cresc de 3,73 ori în anul 2007 față de 1999. Același tendință a impozitelor indirecte se poate evidenția și prin analiza indicilor cu bază în lanț. Se observă că în anul 2005 față de 2004, aceste venituri au crescut de 1,43 ori. De remarcat este faptul că creșterea amintită de 1,43 ori este cea mai mare creștere de la un an la altul înregistrată la nivelul UE 27. După cum se cunoaște România este printre țările în care media ponderilor veniturilor din impozitele indirecte în total venituri este de 33,92%, față de media de 17,59% identificată la veniturile din impozitele directe. În ceea ce privește media ponderilor din PIB a impozitelor indirecte înregistrată în România, aceasta este de 12,15%, medie apropiată de media ponderilor din PIB întâlnită în Olanda (12,22%), Letonia (12,24%), Lituania (11,93%), Germania (11,93%), Spania (11,63%).

În continuare, analizând **ponderea în PIB** a impozitelor indirecte pentru toate țările analizate, constatăm că aceasta oscilează între 11,17%–17,52% pentru toată această perioadă. Ponderea maximă în PIB a impozitelor indirecte s-a înregistrat în Bulgaria (19,4% în anul 2006), iar cea minimă în Cipru (10,7% în 1999) (*a se vedea graficul 5*). Observăm că în Germania, Spania, Italia, Olanda, Anglia, ponderea maximă în PIB a acestor impozite a avut valori minime, iar media perioadei analizate a avut un nivel foarte apropiat de valorile minime, ceea ce denotă faptul că impozitele indirecte au avut o evoluție lentă pentru întreg intervalul de timp analizat.

Graficul 5

[Sursa: Prelucrare personală a datelor extrase de pe Eurostat]

Impozitele indirecte sunt împărțite în *impozitele asupra producției* și *alte impozite pe producție*. Veniturile din impozitele asupra producției reprezintă peste 80% din veniturile din impozitele asupra producției și importurilor, având o pondere medie din total venituri de 29,09% și o pondere medie din PIB de 13,63% la nivelul UE 27. Aceste venituri, la nivelul UE 27 au avut o valoare maximă de 1.380.088,2 milioane Euro în anul 2007 și o valoare minimă de 966.185,6 milioane Euro, în anul 1999. Printre țările care au înregistrat valori mari ale veniturilor din impozitele asupra producției, se regăsesc Germania, Anglia, Franța și Italia. Acest fapt este datorat unei îmbunătățiri a serviciilor, respectiv a producției de bunuri în aceste țări, astfel încât valoarea veniturilor din impozitele pe produse a crescut direct proporțional cu acestea.

Ponderea cea mai mare (47,54%) a veniturilor din impozitele pe producție a fost înregistrată în Bulgaria, în anul 2006, datorită aplicării programului economic de aderare la Uniunea Europeană, astfel încât s-a înregistrat cea mai mare creștere a ponderii acestor impozite în total venituri bugetare comparativ cu țările deja aderate. România deține și ea o pondere de 38,45% la nivelul anului 2005.

Impozitele asupra producției sunt divizate în: **a)** taxa pe valoare adăugată (TVA), **b)** Impozite asupra importurilor exceptând TVA-ul, **c)** impozite asupra producției, exceptând TVA-ul și taxele vamale.

a) TVA-ul este cea mai importantă componentă a impozitelor pe producție, reprezintă cam jumătate din impozitele asupra producției și importurilor, cu o pondere de 17,70% din total venituri, și o pondere de 7,40% din PIB la nivelul UE 27. Veniturile din taxa pe valoare adăugată, la nivelul UE 27 a înregistrat o valoare maximă de 856.510,1 milioane Euro în anul 2007, iar valoarea minimă este de 568.410 milioane Euro, înregistrată în anul 1999. Dacă analizăm evoluția veniturilor din TVA constatăm faptul că aceste venituri evoluează în perioada analizată de la 568.410 milioane Euro în 1999 la 856.510,1 milioane Euro în anul 2007. Țările care înregistrează cele mai ridicate valori ale veniturilor din TVA sunt Germania (166.460 milioane Euro în anul 2007), Franța (132.552 milioane Euro în anul 2007), Anglia (93.682 milioane Euro în anul 2007) și Italia (131.047,4 milioane Euro în anul 2007). Valorile cele mai scăzute

ale veniturilor din TVA în țările UE 27 apar în Malta, Letonia, Cipru, Estonia. Din datele disponibile putem observa o creștere a nivelului veniturilor din TVA în valoare absolută în toate cele 27 țări, de-a lungul întregii perioade analizate. Ponderea în total venituri a veniturilor din TVA s-a încadrat între 10,97% (Slovenia 1999) și 31,38% (Bulgaria 2006). În anul 2007 sumele acumulate din TVA în Anglia cresc de peste 1,39 ori față de 1999. În România ponderea în total venituri a sumelor din TVA este situată între 12,74% în 1999 și 25,03% în 2005 urmând să scadă la 23,53% în 2007. România se situează pe locul al șaptelea la nivelul UE 27, în ceea ce privește media ponderilor totale ale veniturilor din TVA în total venituri cu un procent de 19,92%. În fața României se situează Bulgaria cu o pondere a TVA-ului din total venituri de 27,25%, Estonia cu 23,09%, Irlanda cu 19,99%, Cipru cu 20,61%, Letonia cu 20,96% și Lituania cu 21,73%. Analizând ponderea în PIB, a TVA-ului pentru toate țările analizate constatăm că aceasta a oscilat între 4,8% și 12,4% pentru toată perioada analizată.

b) În ceea ce privește capitolul de **impozite și plăți pe importuri exceptând TVA**, are o importanță mai redusă în analiza noastră datorită faptului că acestea au o pondere de 3,37% din total venituri bugetare și 2,2% din impozitul asupra producției. În privința acestor impozite trebuie să menționăm faptul că impozitele asupra importurilor exceptând TVA-ul au avut o evoluție interesantă în perioada analizată. Veniturile din acest tip de impozite erau 28.285 milioane Euro în 1999, au crescut până în 2001 la 30.523,4 milioane Euro, după care au scăzut în 2002 la 30.700,3 milioane, în 2003 cresc din nou la 31.351,9 ca apoi să scadă în 2004 la 30.245,2 milioane Euro, iar în ultimul an analizat 2007 ajung la 29.579,2 milioane Euro. Remarcăm faptul că nivelul acestora este redus în aproape toate țările membre UE, pe întreaga perioadă analizată. România deține o medie a impozitelor asupra importurilor exceptând TVA-ul de 2,23% din totalul veniturilor pe perioada 1999-2007.

c) La secțiunea de **impozite pe produse excluzând TVA și taxele vamale**, este de remarcat faptul că acestea au o pondere de 9,33% din veniturile totale la nivelul UE 27, iar **alte impozite curente** au o pondere de doar 5,15%. Veniturile din impozitele pe produse excluzând TVA și taxele vamale au valori mai ridicate decât cele menționate anterior. Acest tip de venituri înregistrează o medie la nivelul UE 27 pe toată perioada analizată de 417.091 milioane Euro. Valorile cele mai ridicate apar în Anglia (93.947,5 milioane Euro), Germania, Franța, Spania și Italia, iar valorile minime sunt întâlnite în Estonia, Malta, Cipru, Letonia și Luxemburg. România are o medie a acestor impozite de 2.302,8 milioane Euro în intervalul analizat. Ponderea cea mai mare din PIB a acestui impozit apare Ungaria în anul 2007 (19,01%), iar ponderea cea mai scăzută în Estonia în anii 2000 și 2001 (0,1%). Media ponderilor veniturilor din impozitele pe produse excluzând TVA din total venituri în România este de 10,39%. Media ponderilor din PIB ale acestui impozit sunt scăzute încadrându-se între 0,17% și 6,35%, la nivelul țărilor membre în timp ce în România se înregistrează o medie a ponderilor acestora din PIB de 3,65%.

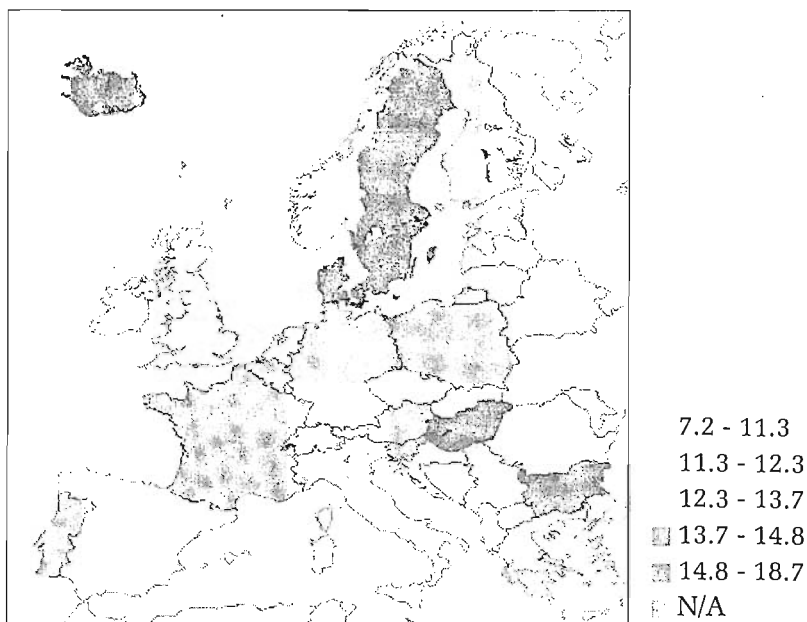

Figura 2. Impozite asupra producției și importurilor (% din PIB)⁵

3.2.5. Contribuțiile sociale

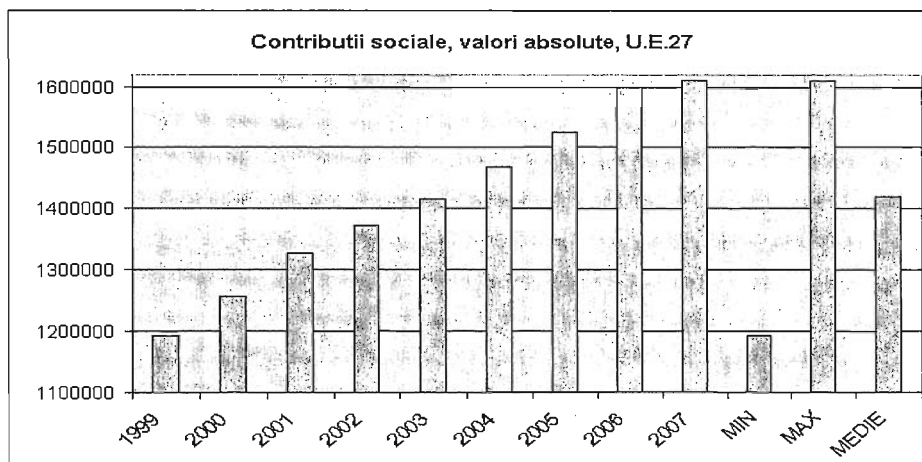
Pe toată perioada analizată la nivelul UE 27 mai precis din anul 1999 și până în anul 2007, veniturile din contribuții sociale au crescut treptat de la suma de 1.191.904,9 milioane de Euro la 1.610.552,2 milioane de Euro, după cum se poate observa din *graficul 6*. Valorile minime și maxime au fost atinse la începutul și la sfârșitul perioadei (după cum s-a prezentat înainte: anii 1999 și 2007).

Analizând toate statele membre ale UE 27, **cea mai mare valoare** a veniturilor din contribuții sociale se întâlnește în Germania – 399.870 milioane Euro în anul 2007, lucru datorat reformei beneficiilor sociale implementate în anul 2005, care a presupus o anumită perioadă de acomodare. Celelalte țări analizate au înregistrat următoarele date: Italia, cu 204.772 milioane Euro în anul 2007, Anglia, cu 169.787 milioane Euro în anul 2007 și Franța cu 340.905 milioane Euro în 2007. Valoarea contribuțiilor sociale atât de ridicată în Germania se datorează asigurărilor din domeniul sănătății publice, ale căror cote s-au mărit, creșterii forței de muncă, dar și datorită faptului că au crescut sesizabil sumele acordate șomerilor și liber profesioniștilor. Valoarea totală a contribuțiilor sociale poate fi obținută prin însumarea valorii contribuțiilor sociale actuale, în procent de 93% și valoarea contribuțiilor sociale furnizate, în procentaj de 7%. La rândul lor, contribuțiile sociale actuale sunt formate din contribuțiile actuale ale angajatorilor cu 42%, contribuțiile sociale ale angajaților cu 39% și din contribuțiile

5 http://epp.eurostat.ec.europa.eu/guip/mapAction.do?mapMode=dynamic&indicator=tec00020_1#tec00020_1

sociale ale șomerilor și liber profesioniștilor cu 19%. Valoarea minimă a veniturilor din contribuțiile sociale se înregistrează în Malta, cu 274 milioane Euro în anul 1999.

Trebuie menționat faptul că valoarea contribuțiilor sociale este atât de scăzută în Malta datorită faptului că sectorul public a fost nevoit să renunțe la un număr mare de întreprinderi de stat, situație ce a dus la scăderea considerabilă a locurilor de muncă, deci implicit la reducerea cifrei valorice a contribuțiilor sociale. Veniturile din contribuțiile sociale în Malta au atins în 2007 valoarea de 398 milioane Euro, din care 80% contribuții sociale actuale, în valoare de 318.400 milioane Euro și 20% contribuții sociale furnizate. Contribuțiile sociale actuale se împart la rândul lor în contribuții sociale actuale ale angajaților, în valoare de 179,1 milioane Euro, reprezentând 45%, contribuții sociale actuale ale angajaților în valoare de 175,1 milioane Euro reprezentând 44% și contribuții sociale ale șomerilor și liber profesioniștilor în valoare de 39,80 milioane Euro, reprezentând 10%. Valoarea contribuțiilor sociale mai este analizată și în următoarele țări: Cipru – 607 milioane Euro în anul 1999, Estonia – 595 milioane Euro în anul 1999 și Letonia – 744 milioane Euro în anul 1999.

Graficul 6

[Sursa: Prelucrare personală a datelor extrase de pe Eurostat]

Referitor la **România** valoarea maximă atinsă de nivelul contribuțiilor sociale este de 13.094 în anul 2007, iar cea minimă 3.836,8 în anul 1999. Minimele și maximele sunt toate atinse la începutul perioadei (1999) și la sfârșitul acesteia (2007). Media valorilor contribuțiilor sociale la nivelul statelor UE 27 este de 1.388.920, 4 milioane de Euro, iar media întâlnită în statele membre este de 53.897 milioane de Euro. Nu același lucru se poate spune despre Germania, care are o medie de 399.870 milioane de Euro, urmată la o diferență de peste 50.000 milioane de Euro de Franța, cu 340.905 milioane Euro, iar apoi de Italia cu 204.772 milioane Euro și de Anglia cu 169.787 milioane de Euro. Valorile minime ale mediei contribuțiilor sociale pe perioada analizată au fost în Malta – 355 milioane Euro, Cipru – 891 milioane Euro, Estonia – 1.004 milioane Euro și Letonia – 1.085 milioane Euro. În România valoarea medie a contribuțiilor sociale pe perioada 1999-2007 este de 6.828,5 milioane Euro.

Indicele minim cu bază fixă este același în toate țările (1,00 în anul de bază 1999) cu excepția Germaniei, Sloveniei și Suediei acestea fiind un caz special, deoarece în loc să evolueze constant, înregistrează mai întâi o scădere, atingând un indice de 0,99 în 2001, 0,99 în 2000 și 0,93 în anul 2001.

În cazul indicilor cu bază în lanț, la nivelul UE 27 aceștia au o evoluție crescătoare, constantă, cu diferențe de la un an la altul foarte mici, aproape de valoarea minimă inițială (0,88 în anul 2001). **Maximele** valorilor evoluției veniturilor din contribuțiile sociale de la un an la altul se înregistrează astfel: 1,31 (2005/2004 în România), 1,20 (2005/2004 în Letonia), 1,26 (2007/2006 în Cipru) și 1,20 (2007/2006 - Slovacia). Interesant de observat sunt cazurile Suediei, unde în anul 2001 față de 2000 și în anul 2007 față de anul 2006 se înregistrează scăderi semnificative și bruște ale indicelui cu bază în lanț: de la un maxim de 1,05 atins în 2000, în anul următor s-a ajuns la valoarea de 0,88, iar de la un maxim de 1,06 în 2006, s-a atins 0,88 în 2007, urmând ca după acest an să nu se mai atingă valori apropiate de valoarea maximă inițială. **Cauzele** acestor oscilații sesizabile se datorează în mare parte modificării ratei contribuțiilor sociale, care a înregistrat valori diferite pe parcursul anilor 1999-2007, fiind influențate de modificarea interesului factorilor politici pentru politicile privind serviciile de asistența socială, scăderea forței de muncă și de rata șomajului.

Ponderile veniturilor din contribuțiilor sociale în totalul veniturilor bugetare la nivelul UE 27 înregistrează valoarea minimă de 3,37% (2007) și valoarea maximă de 70,37% (2000). Din anul 2002 și până în anul 2006, aceste ponderi au avut o ușoară descreștere, datorată influenței factorilor menționați anterior. În analiza situației statelor membre, valoarea minimă a ponderilor contribuțiilor sociale în totalul veniturilor este deținută de Danemarca, cu 3,37% în anul 2007, Irlanda cu 15,24% în 1999, Cipru cu 16,52% în 2007, Malta cu 18,10% în 2007 și Anglia cu 18,73% în 1999. Valoarea maximă este atinsă în anul 2000 de Grecia cu 70,37%, urmată de Germania cu 44,40% în 2004. România se află între extremele valorilor minime și maxime precizate anterior, având o valoare minimă a ponderilor contribuțiilor sociale în totalul veniturilor bugetare de 23,91% în anul 1999, și o valoare maximă de 31,83% în anul 2005.

Contribuțiile sociale actuale reprezintă principala parte a contribuțiilor sociale. Acestea constituie peste 90% din contribuțiile sociale. Referitor la ponderea din total a acestor venituri aceasta este de 26,43%, în timp ce presiune fiscală exercitată de acestea este de 12,93% la nivelul UE 27. La rândul lor, contribuțiile sociale actuale sunt formate în proporția cea mai ridicată din contribuțiile sociale ale angajatorilor, urmate apoi de contribuții ale angajaților, iar în mai mică măsură din contribuții sociale ale șomerilor și liber-profesioniștilor. La nivelul UE 27 putem observa că acestea (veniturile din contribuțiile sociale actuale) variază ca pondere între 26,03% în anul 2006 și 26,88% în anul 2003 cu o medie de 26,43%. La nivelul statelor membre ponderea cea mai scăzută a acestor contribuții în total venituri se înregistrează în Danemarca de 1,86% în anul 2007 iar cea mai ridicată în Slovacia de 39,62% în anul 2002. Acest lucru este explicabil având în vedere și valorile absolute a contribuțiilor sociale actuale înregistrate tot în aceste țări. În cazul României, ponderea veniturilor

din contribuțiile sociale actuale în total venituri se situează pe perioada analizată între 23,17% și 30,11% cu o medie de 28,24% pe întreaga perioadă. Aceste valori situează România printre primele țări din rândul celor analizate în ceea ce privește ponderea contribuțiilor sociale actuale în total venituri și foarte aproape de valorile înregistrate la nivelul UE 27.

Contribuțiile sociale ale angajatorilor. La nivelul UE 27 evoluția veniturilor din contribuțiile angajatorilor arată o creștere constată, astfel că acestea au înregistrat o medie de 754.768,2 milioane Euro. Cea mai mică valoare înregistrată la nivelul țărilor membre în ceea ce privește veniturile bugetare din contribuțiile angajatorului se înregistrează în anul 1999 în Danemarca și este de 72,50 milioane Euro. Cea mai mare valoare a acestor contribuții se înregistrează în anul 2007 în Franța de 208.743 milioane Euro. La nivelul UE 27 se înregistrează o medie a creșterii veniturilor din contribuțiile sociale ale angajatorilor de la un an la altul de 1,06. În România această creștere este mult peste media UE, astfel că pe perioada 1999-2007 media creșterii veniturilor din contribuțiile sociale ale angajatorilor de la un an la altul este de 1,13 situând România pe primul loc în rândul țărilor analizate în ceea ce privește creșterea medie pe această perioadă. Referitor la ponderea contribuțiilor sociale ale angajatorilor în PIB putem observa la nivelul UE 27 o valoare medie de 6,77% pe întreaga perioadă analizată. România are o medie a ponderii acestor venituri în PIB destul de apropiată față de valoare medie a UE 27 și anume 6,74%.

Contribuțiile sociale ale angajaților. Veniturile din contribuțiile sociale ale angajaților au o evoluție ușor crescătoare la nivelul UE 27 de la o valoare de 364.011,4 milioane Euro în anul 1999 la 483.231,5 în anul 2007. România înregistrează venituri foarte mici din contribuțiile sociale ale angajaților comparativ cu media UE 27 și anume media la nivelul UE pe perioada analizată este de 419.387 milioane Euro în timp ce în România această medie este de 2.141,5 milioane Euro, valoare ce o apropie mai mult de țări precum Slovenia, Ungaria, Irlanda unde media contribuțiilor sociale ale angajaților au valori de: 1.973,6, 1.755,7 respectiv 2.166 milioane Euro. La nivelul UE 27, media ponderilor contribuțiilor sociale ale angajaților în PIB este de 3,39% pe perioada analizată, în timp ce România înregistrează valori apropiate de această medie cu 3,22%. Dacă cea mai mare pondere a acestor contribuții în PIB se înregistrează în Olanda în anul 1999 (8% din PIB), cea mai mică pondere este înregistrată în anul 2006 și 2007 în Estonia.

Contribuțiile sociale furnizate au o evoluție ascendentă pe perioada analizată la nivelul UE 27 de la 1,4 milioane Euro în anul 1999 la 33,283 în anul 2007 și cu o medie de 4,094 milioane Euro pe întreaga perioadă. România înregistrează o medie a veniturilor din contribuțiile sociale furnizate de doar 324,2 milioane Euro situându-se astfel mult sub media UE. Ponderea acestor contribuții în total venituri este destul de redusă cu o medie la nivelul UE de 1,99% în total venituri pe perioada analizată. România are o pondere medie a veniturilor din contribuțiile sociale furnizate pe perioada analizată puțin peste 1% mai exact 1,27% alături de alte țări membre precum: Italia 0,60%, Letonia 0,58%, Slovenia 0,52%, Danemarca 1,51%, Suedia 1,13% etc. Astfel la nivelul UE 27, avem o medie a ponderii contribuțiilor sociale furnizate de

0,75% din PIB, în timp ce în România această medie este sub media UE și anume 0,45% din PIB. Veniturile din contribuțiile sociale furnizate au cea mai mică pondere în PIB în țări precum Letonia, Austria și Ungaria (0,10% în Ungaria și Austria pe toată perioada și 0,10% în Letonia în anul 2001).

3.2.6. Alte venituri

Influența altor venituri asupra veniturilor totale este una mai puțin semnificativă, ponderea din total venituri fiind 11,69% la nivelul UE 27. Creșteri semnificative a valorii altor venituri pe perioada analizată au fost identificate în Estonia în anul 2007 față de 1999 cu o creștere de 2,81 ori. De la un an la altul creșteri mai importante de 1,39 ori apar în România în anul 2007 față de 2006.

Țările care au înregistrat **valori maxime** la acest capitol sunt: Franța, care a înregistrat o valoare maximă de 88.967 milioane Euro în anul 2007. **Cea mai mică valoare absolută** se înregistrează în Malta cu 204 milioane Euro în anul 2001. În România valorile capitolului de alte venituri se situează între 2.078 milioane Euro în anul 2003 și 5.460 milioane Euro în anul 1999. **Media altor venituri** pe perioada analizată este de 3.935,2 milioane Euro fiind apropiată de cea a unor țări precum Ungaria cu o medie de 3.685,9 milioane Euro, Cehia cu o medie de 4.098,4 milioane Euro etc. Cea mai mare creștere a altor venituri bugetare la nivelul țărilor membre se înregistrează în Letonia unde are loc o creștere de 2,81 în anul 2007 față de anul 1999. Evoluția indicilor cu bază în lanț ne arată creșteri neînsemnate ale altor venituri bugetare de la un an la altul cel mai mare indice înregistrându-se în Belgia în anul 2003 față de anul 2002 cu o valoare de 1,65. **Ponderea acestor venituri în total venituri** bugetare în rândul țărilor membre UE este situată între valoarea minimă de 5,21% înregistrată în anul 2004 în Belgia și valoarea maximă de 34,04% înregistrată în 1999 în România ca apoi să scadă la 29,72 în 2000, 20,56% în anul 2001 și să ajungă la sfârșitul perioadei analizate la valoarea de 12,59%. Cea mai mică pondere a acestor venituri în total venituri dintre toate statele analizate în perioada 1999-2007 se înregistrează în Belgia și este de 5,21% în anul 2004.

3.2.7. Puncte de vedere privind tendința veniturilor bugetare.

În anul 2007, cu o pondere a impozitelor și taxelor în PIB de 34,2%, **Bulgaria** se situează sub media UE și cu 4,8 puncte procentuale mai mare decât în România. Politica fiscală a Bulgariei este orientată mai mult pe impozitele indirecte, astfel că în formarea veniturilor bugetare Bulgaria se bazează cel mai mult pe impozitele indirecte care înregistrează în anul 2007 o pondere în PIB de 18,9% cu 4,6 puncte procentuale peste media UE situând Bulgaria pe locul doi în rândul statelor membre. Cea mai mare contribuție în ceea ce privește nivelul ridicat al impozitelor indirecte se datorează în principal TVA și accizelor și taxelor vamale. Ponderea redusă a impozitelor directe la formarea PIB este datorată în Bulgaria impozitului pe venitul persoanelor fizice care este la nivelul a 40% din media UE. Veniturile bugetare din Bulgaria se compun în principal din taxele și impozitele de la nivel central (72,3% din totalul veniturilor) urmate apoi de veniturile fondurilor sociale (25,3%) în timp ce veniturile de la nivel local sunt foarte mici. Taxele pe consum, ca pondere la formarea PIB înregistrează

cel mai mare nivel dintre statele membre de 18,4% din PIB în anul 2007, în timp ce taxele și impozitele cu forța de muncă reprezintă în 2007 10,8% din PIB situându-se printre cele mai mici valori din UE. Încă din anul 1998 politica fiscală a Bulgariei a fost orientată spre reducerea impozitelor directe și creșterea impozitelor indirecte. Începând cu 2008 Bulgaria a introdus o cotă unică de 10% pe venitul persoanelor fizice ce a înlocuit grila de impozitare progresivă existentă până în 2008. Noua lege fiscală adoptată de Bulgaria orientează politica fiscală a acestei țări spre îndeplinirea aquisului comunitar.

În anul 2007, cu o pondere a impozitelor și taxelor în PIB de 29,4%, **România** se situează sub media UE cu 8 puncte procentuale. Nivelul impozitării în România este cel mai scăzut din Uniunea Europeană. România, se află pe locul patru în rândul statelor cu cea mai mare pondere în PIB a impozitelor și taxelor indirecte după Bulgaria, Cipru și Malta. Ponderea impozitelor în formarea veniturilor bugetare indirecte este de 43,4%, a contribuțiilor sociale de 33,6% și a impozitelor directe de 23%. Datorită acestei structuri ponderea TVA în totalul taxelor și impozitelor (inclusiv contribuțiile sociale) este printre cele mai mari în România comparativ cu celelalte state membre situând România pe locul trei în UE. Ponderea scăzută a impozitelor și taxelor directe se datorează în principal impozitului pe venitul persoanelor fizice (3,3% din PIB în anul 2007). Veniturile din taxele și impozitelor de la nivelul administrațiilor locale sunt destul de semnificative reprezentând 2/3 din veniturile administrației centrale. Taxele pe consum se situează sub media europeană (18,1% din PIB în 2007) la fel și impozitele pe capital 5,4% din PIB comparativ cu media europeană 8% din PIB. Începând cu anul 2008 politica fiscală a României s-a orientat spre reducerea efectelor crizei mondiale.

În cele ce urmează ne vom referi la sistemele fiscale ale țărilor dezvoltate din UE, Germania, Franța, Italia, Spania. Astfel, după unificarea **Germaniei** proporția taxelor în formarea PIB a crescut semnificativ pe fondul creșterii contribuțiilor sociale. Această creștere a continuat și în perioada 1995-2000 ca urmare a creșterii veniturilor obținute din impozitul pe venitul persoanelor fizice și juridice. În anul 2000 în Germania rata impozitelor și taxelor în PIB a ajuns la 41,9%. Reforma fiscală din anul 2000 a dus la o reducere a impozitului pe venitul persoanelor fizice și juridice astfel că începând cu anul 2001 are loc o scădere a veniturilor de 3% până în anul 2005. În anii 2006, 2007, rata impozitelor și taxelor în PIB a început din nou să crească în principal datorită creșterii veniturilor din impozitul pe venitul persoanelor fizice și juridice pe fondul dezvoltării economice accentuate dar și datorită creșterii cotei TVA. Taxele de consumație în Germania ca procent din PIB sunt printre cele mai scăzute din UE (10,7%), datorită nivelului mic al taxelor pe consum și anume 19,8% față de 22,2% cât este media pe UE. Pe perioada 1995-2007 veniturile din taxele de consum au fost relativ constante pentru ca în 2007 să crească cu 1,5% datorită creșterii TVA. Taxele și impozitele privind forța de muncă ca procent din PIB sunt foarte mari și anume 21,6% în timp ce media în UE este de 17,2% din PIB. Contribuțiile sociale privind forța de muncă reprezintă aproximativ 2/3 din totalul taxelor și impozitelor cu forța de muncă astfel că rata taxelor și impozitelor cu forța de muncă ajunge în Germania

la 39% mult peste media UE 34,4%. Rata taxelor și impozitelor cu forța de muncă a avut o evoluție descendentă din anul 2000 în Germania când era de 40,7% pentru ca începând cu anul 2006 odată cu introducerea reformei fiscale nivelul acestei rate să se stabilizeze. Nivelul veniturilor din taxele și impozitele pe capital sunt în Germania sub media europeană și anume 7,3% din PIB (UE (% din PIB) acest lucru fiind datorat în principal nivelului mic al ratei impozitului pe dividende 1,1% față de 2% media în UE. Taxele și impozitele pentru protecția mediului înconjurător au crescut în ultimii ani în Germania ca urmare a dezvoltării politicilor europene privind protecția mediului înconjurător.

În anul 2007, cu o pondere a impozitelor și taxelor în PIB de 43,3% **Franța** s-a clasat pe locul 4 în rândul statelor cu cea mai mare pondere a impozitelor în PIB din Uniunea Europeană, după Danemarca, Suedia și Belgia. La nivelul Uniunii Europene (UE 27) ponderea impozitelor în PIB era în anul 2007 de 37,5%. În Franța ponderea impozitelor indirecte în PIB se situează cu un punct procentual peste media europeană în timp ce ponderea impozitelor directe în PIB este cu 0,5 puncte procentuale sub media europeană. Ponderea contribuțiilor sociale în PIB situează Franța pe locul doi, după Cehia în rândul țărilor cu cea mai mare rată a participării contribuțiilor sociale la formarea PIB. Contribuțiile sociale cu forța de muncă reprezintă peste 2/3 din totalul contribuțiilor sociale, astfel că în Franța ponderea contribuțiilor sociale cu forța de muncă în PIB este cu 67% mai mare decât media la nivelul UE 27. Ponderea veniturilor bugetare obținute din taxele locale se situează peste media statelor din zona Euro (Franța 11,1% media statelor din zona Euro 7,9%). Taxele locale în Franța se compun în principal din taxele locale pentru persoanele juridice, taxe de brevetare, taxele și impozite pe bunurile imobile etc. Pornind de la un procent de 44,1% în anul 2000 povara fiscală a înregistrat un trend descendent în ultima perioadă în Franța astfel că, în anul 2003 povara fiscală a ajuns la 42,9%. Începând cu anul 2003 nivelul taxelor și impozitelor a început să crească ajungând în 2006 la o povară fiscală de 43,9% pentru ca apoi să scadă din nou până la 43,3% în anul 2007. Această evoluție se datorează modificării taxelor și impozitelor pentru persoane juridice. În anul 2007 nivelul taxelor de consuma în Franța era sub media europeană. În perioada 2000-2001 rata taxelor de consumație a scăzut datorită reducerii TVA, în timp ce în perioada următoare până în anul 2006 nivelul acestor taxe a rămas relativ constant. Taxele și impozitele privind forța de muncă ajung la cel mai ridicat nivel în anul 2007 (41,3% în timp ce media UE este de 34,4%). În anul 2007 Franța se situa pe primul loc în rândul statelor membre cu cel mai ridicat nivel al contribuțiilor sociale ca procent din PIB. Taxele și impozitele asupra capitalului sunt printre cele mai ridicate din rândul statelor membre. În perioada 2002, 2003 taxele asupra capitalului au cunoscut o perioadă de declin, după care din 2003 până în 2007 au crescut cu 4,2 puncte procentuale. În Franța taxele pe capital reprezintă 4,7% din PIB cea mai mare valoare în UE în timp ce media în UE este de 2% din PIB. Taxele de mediu ca procent din PIB sunt de 2,1% sub media europeană de 2,7% din PIB. Politica fiscală actuală din Franța urmărește creșterea competitivității prin modificarea taxelor și impozitelor asupra capitalului. Legea pentru modernizarea economică din august 2008 prevede

un nou regim de impozitare a microîntreprinderilor precum și reduceri temporare a impozitelor locale asupra persoanelor juridice.

În anul 2007, cu o pondere a impozitelor și taxelor (inclusiv contribuțiile sociale) în PIB de 43,3%, **Italia** s-a clasat pe locul 5 în rândul statelor cu cea mai mare pondere a impozitelor în PIB din Uniunea Europeană în timp ce media europeană era de 37,5%. Ponderea de 34,6% a impozitelor și taxelor indirecte în totalul impozitelor și taxelor din Italia se situează sub media europeană 38,4% lucru ce reflectă politica fiscală a Italiei orientată mai mult spre taxele și impozitele directe care au o pondere de 35,2% cu 2,9 procente peste media europeană. În ceea ce privește contribuția taxelor și impozitelor la formarea veniturilor bugetare nivelul veniturilor din contribuțiile sociale este apropiat de media europeană în timp ce veniturile din TVA, taxe vamale și accize sunt printre cele mai mici din rândul statelor membre (doar 6,2% respectiv 2,1% din PIB). Cele mai mari venituri bugetare în Italia se obțin din impozitele directe în special din impozitul pe venitul persoanelor fizice care are o pondere de 11,4% din PIB cu mult peste media europeană. Această structură a veniturilor bugetare se păstrează relativ constantă pe perioada 2000-2007. Administrațiile locale din Italia contribuie consistent la formarea veniturilor bugetare 6,7% din PIB lucru ce situează Italia printre primele cinci țări din rândul statelor membre. De asemenea nivelul veniturilor bugetare obținute din contribuțiile sociale este destul de ridicat 13% din PIB cu o tendință ascendentă încă din anul 2001. În perioada 1999-2007 ponderea impozitelor și taxelor la formarea PIB s-a situat peste 40% înregistrând cele mai mari creșteri în anul 2006 și anul 2007 cu 1,7 puncte procentuale, lucru datorat în principal evoluției impozitului pe venitul persoanelor fizice și juridice.

Ponderea taxelor și impozitelor pe consum la formarea PIB este în anul 2009 de 17,1% din PIB printre cele mai scăzute din rândul statelor membre cu toate că a Italia a mărit TVA de la 18% la 20% și a eliminat rata intermediară de TVA de 16% în anul 1998. Acest lucru este datorat în principal regimului favorabil al TVA aplicat de Italia pentru construcția de locuințe. Nivelul veniturilor bugetare din taxele și impozitele cu forța de muncă înregistrează cel mai mare nivel din rândul statelor membre, în plus veniturile din impozitele pe capital situează Italia pe locul doi între țările membre. Nivelul taxelor și impozitelor cu protecția mediului se află în prezent la nivelul mediei UE. Politica fiscală actuală a Italiei se orientează în principal pe găsirea unor soluții pentru a asigura veniturile bugetare necesare contracarării crizei economice. În acest sens au fost luate unele măsuri precum: introducerea taxei Robin Hood – creșterea impozitului asupra firmelor care operează în sectorul energetic: petrol, gaze și electricitate, reducerea accizelor la gazele naturale pentru consum industrial, reducerea taxelor pe locuințe.

Ponderea impozitelor și taxelor în PIB este în **Spania** de 37,1% cu 0,4 puncte procentuale sub media europeană. Structura veniturilor bugetare din Spania este destul de uniformă cu o pondere de 13,4% din PIB din impozite directe 12,2% din contribuții sociale și 12% din impozite indirecte. Nivelul taxelor și impozitelor indirecte din Spania este printre cele mai scăzute din rândul statelor membre (locul 3) lucru datorat în principal nivelului TVA 16% care este sub nivelul standardelor UE

precum și a unor cote reduse la TVA de 4% și 7%. Nivelul veniturilor bugetare din impozitele și taxele directe precum și contribuțiile sociale se situează cu cca. 1 punct procentual peste media europeană. În perioada 1995-2007 a avut loc o creștere a veniturilor bugetare din impozitele asupra firmelor de la 1,9% din PIB în anul 1995, la 2,9% din PIB în 2001, 6,4% în anul 2004, ajungând în anul 2007 la 7,7% din PIB. Spania are un sistem fiscal federal cu trei nivele administrative. Guvernul central și fondurile sociale adună cele mai mari venituri bugetare (38,3% respectiv 32,1%). Spania se consideră a fi o țară cu o povară fiscală redusă, însă între anii 2000 și 2007 aceasta a crescut până la un nivel apropiat de cel al mediei europene. Nivelul taxelor pe consum ca procent la formarea PIB, 9,5% situează Spania pe cel mai scăzut nivel din rândul statelor membre cu 3,2 puncte procentuale sub media UE. De asemenea nivelul taxelor și impozitelor cu forța de muncă la formarea PIB este sub media UE în anul 2007 16,9% din PIB. Contribuția impozitelor pe capital la formarea PIB a avut o evoluție ascendentă în ultimii ani în Spania cu 2,3% în perioada 2003-2007, în timp ce nivelul taxelor și impozitelor cu protecția mediului la formarea PIB se situează la cel mai scăzut din rândul statelor membre (1,8% PIB). Politicile fiscale ale Spaniei din perioada 2007, 2008 s-au orientat spre o reformă fiscală în scopul creșterii neutralității fiscale și stimulării muncii, economiei și investițiilor.

Examinarea sistemului de impozite și taxe din UE demonstrează că sarcinile fiscale sunt o consecință a nivelului ridicat al cheltuielilor publice. Pentru a putea atinge obiectivul major al politicii fiscale de reducere a presiunii fiscale globale în UE, reducerea impozitelor trebuie să fie însoțită de ajustări corespunzătoare ale cheltuielilor publice prin reducerea acestora”. (Donath L., Slavin M., Micloș M, 2009:83-114).

Putem spune că reducerea presiunii fiscale, mai ales asupra contribuabililor, are un impact favorabil asupra investițiilor, producției și ocupării forței de muncă. Efectele pot fi accentuate dacă reducerile impozitelor se regăsesc în programele de reformă economică, iar dacă reducerea impozitelor va fi însoțită de scăderi ale transferurilor curente vor apărea și beneficiile.

Datorită creșterii nevoilor sociale, în ultima perioadă se remarcă și o creștere a necesarului de resurse la bugetul statului. Nevoia de creștere a veniturilor bugetului de stat de la un an la altul este influențată și de dinamica și structura cheltuielilor bugetare (Manolescu G., 1997:171). Factorii care pot influența dinamica cererii de resurse la bugetul statului pot fi de natură economică, socială, demografică sau financiară (Văcărel I. etc, 2006:338-428; Fisher R., 1987:15). Factorii de natură economică ce influențează mărimea veniturilor la bugetul statului pot determina o anumită evoluție a produsului intern brut, lucru ce poate duce la sporirea veniturilor impozabile. Factorii de natură monetară care își transmit influența prin creșterea prețurilor pot duce la creșterea resurselor din impozite și taxe.

Apelarea la impozitele directe, care sunt mai „vizibile” pentru electorat, tinde să fie mai mare în țările în care obiectivele de redistribuire a impozitelor sunt mai pronunțate; aceasta are de obicei ca rezultat cote maxime mai ridicate ale impozitului pe venituri personale (a se vedea Musgrave R., Musgrave P., 1984:11). În general, noile State Membre au o structură diferită în comparație cu „vechile” state din UE-15.

Statele Membre mai vechi, obțin cote aproximativ egale de venituri din impozitele directe, indirecte și din contribuții sociale, în timp ce în noile State Membre impozitele directe au de multe ori o cotă mult mai mică în totalul veniturilor (Carone G., Schmidt J., 2007:4-8). Cele mai mici cote de venit din impozitarea directă sunt înregistrate în Bulgaria (doar 20,1% din total), Slovacia (20,4%) și România (21,4%). Unul dintre motivele pentru apariția acestei diferențe poate fi găsit în cotele de impozitare în general mai scăzute din noile state membre, aplicate atât pe veniturile firmelor, cât și pe cele ale persoanelor. În ceea ce privește progresivitatea impozitării, unele dintre noile State Membre au redus substanțial aria de aplicabilitate a acesteia adoptând sisteme fiscale cu cotă unică de impozitare (cum ar fi, de exemplu, Slovacia și România).

Țările nordice (Danemarca, Suedia și Finlanda), precum și Marea Britanie și Irlanda au cote destul de semnificative de impozitare directă în totalul veniturilor fiscale. În Danemarca și, într-o măsură mai mică, în Irlanda și Marea Britanie, proporția contribuțiilor sociale, în totalul veniturilor fiscale, este scăzută. În cazul Danemarcei, acest lucru se datorează faptului că cele mai multe cheltuieli legate de contribuțiile sociale sunt finanțate din impozitele generale; această abordare necesită de facto niveluri înalte de impozitare directă, și, într-adevăr, proporția impozitelor directe în veniturile fiscale totale în Danemarca este cea mai mare în cadrul UE (Keen M., Lighthart J. E., 2005: 81-110).

Sistemul din Germania reprezintă, într-un fel, opusul Danemarcei. Germania are cea mai mare cotă a contribuțiilor sociale în veniturile fiscale totale, în timp ce cota impozitelor directe este cea mai mică din UE-15. Un model similar este găsit în Franța. Rata impozitului pe venitul corporativ (CIT) în Europa a fost redusă forțat (Mooij de R. and Nicodème G., 2006:5-7). Reducerea a fost chiar mai mare în zona Euro (1,2 puncte), ale cărei rate rămân, totuși, ceva mai mari (la 26,5%, media UE-15 este cu aproape trei puncte mai mare decât media Uniunii, ca întreg).

Opțiunea fiscală a țărilor supuse analizei noastre s-a orientat în mod special spre TVA. Acest lucru se datorează în principal faptului că baza impozabilă a impozitelor pe consum produce mai puține distorsiuni, în plus impozitele pe consum au un grad de eficiență mai ridicat fiind o sursă importantă și sigură de venituri la bugetul de stat.

Sistemul fiscal din România impune odată cu aderarea la Uniunea Europeană noi măsuri și politici fiscale pentru armonizarea cu cel european. Creșterea **contribuțiilor sociale în România** demonstrează dezvoltarea sistemelor de protecție socială și intensificarea preocupărilor statului pentru protecția socială, deși creșterea contribuțiilor sociale poate avea și efecte nedorite asupra economiei în ansamblu (încurajează munca la negru sau gri), astfel că reducerea contribuțiilor sociale plătite de către angajatori poate stimula dezvoltarea pieței muncii prin scoaterea la lumină din economia subterană a muncii „la negru sau la gri”. O serie de studii empirice arată că transferarea presiunii fiscale pe muncă spre taxele de mediu ar avea efecte pozitive, șomajul reducându-se cu 0,1–0,3 puncte procentuale.

După aderarea României la UE s-au luat o serie de măsuri precum: majorări de impozite, introduceri de noi taxe, accize tot mai mari, creșteri de preț la energie, măriri ale bazei de impozitare, în vederea alinierii la cerințele europene. Fiecare din

aceste măsuri au avut un impact mai mult sau mai puțin prevăzut asupra veniturilor persoanelor fizice și juridice și asupra economiei naționale în general. În urma introducerii cotei unice de 16% pentru impozitul pe profit și pe venitul persoanelor fizice, a crescut ponderea încasărilor din impozitele indirecte, acestea fiind în România de 41, 4% din veniturile bugetului consolidat în 2005 (față de 36,9% în 2004). În plus mai mult de jumătate din **acestea (53%) reprezentau în anul 2005 încasările din TVA**. Politica fiscală a statelor membre ne arată faptul că mai multe venituri la bugetul de stat se adună, nu din cote ridicate de impozitare, ci dintr-o masă mare de câștiguri din muncă, la care să se aplice impozite rezonabile. Peste tot în lumea modernă, accentul în materie de fiscalitate se mută din **sfera impozitelor directe** în cea a impozitelor indirecte. Aceasta pentru a încuraja munca, veniturile din muncă, investițiile, componente ce duc la dezvoltarea economică a unui stat, astfel că și în România în politica fiscală din ultimii ani se remarcă o astfel de **tendință**, odată cu introducerea cotei unice de 16% și cu diminuarea contribuțiilor sociale plătite de angajatori. Prin relaxarea fiscalității directe se încearcă stimularea muncii, se încurajează afacerile, iar prin impozitarea mai aspră a consumului, se încurajează economisirea. (op. cit., Tulai C., Juhasz J.A.)

În sistemele fiscale moderne impozitele pe consum ocupă un loc important fiind o sursă importantă de venituri fiscale a bugetelor de stat alături de impozitul pe venit. În țările dezvoltate ponderea impozitelor indirecte la formarea veniturilor fiscale este în general mai mică decât al impozitelor directe însă în ultimul timp s-a constatat o preocupare tot mai mare a statelor membre din UE pe creșterea ponderii impozitelor indirecte astfel încât ele dețin în medie în UE un procent mai mare decât impozitele directe.

De-a lungul timpului, am asistat la o anumită stabilizare a sarcinii fiscale în statele membre ale UE (Maddison A., 1995:8-12). Recent, nivelul general al cheltuielilor sunt reduse într-un efort de a consolida finanțele publice. În acest sens se urmărește creșterea eficienței cheltuielilor publice, măsură care ar trebui să ajute la reducerea presiunii asupra veniturilor, la scăderea impactului bugetar al îmbătrânirii populației, al globalizării și al reducerii efectelor recente crize mondiale. Toate acestea reprezintă în prezent provocări care necesită o strategie cuprinzătoare, inclusiv pe partea de fiscalitate (Harvey R., 2002:14-19; Ionescu L., 2005:60).

Colectarea impozitelor a fost afectată de evoluțiile structurale și de provocările din ultima perioadă. Intervențiile statului sunt în general menite să reglementeze piața, respectiv toate politicile macroeconomice și măsurile adoptate au fost luate în scopul atenuării efectelor negative ale dezechilibrelor, acțiuni legate de fiscalitate, datorie publică, distribuția veniturilor. Impozitele sunt strâns legate de obiectivele bunăstării statului (Tanzi V., Schuknecht, L., 1997:164-168). Aceste obiective pot fi clasificate în următoarele categorii: de eficiență a economiei, susținerea standardelor de viață, sau în anumite cazuri de reducerea inegalităților dintre diferite clase sociale.

Multe state dezvoltate urmăresc, de altfel, aceste obiective prin reformele fiscale ce vor fi promovate în anii următori. Aceste reforme se concentrează mai ales pe reducerea sarcinii fiscale asupra muncii, în special la limita de jos a tranșelor salariale. Ele se extind și asupra impozitelor pe veniturile din capital pentru a îmbunătăți

funcționarea piețelor financiare. Eficiența și pragmatismul sistemelor fiscale vor fi sporite prin aceste măsuri. Însă, deocamdată, în cele mai multe cazuri, măsurile tind să fie solitare și nu fac parte din programe globale de reformă – trăsătură vitală pentru a le spori efectele pozitive asupra producției și ocupării forței de muncă.

3.3. Apartenența cheltuielilor bugetare

Cheltuielile bugetare sunt cuprinse în sectorul administrației publice. Acest sector include toate unitățile instituționale altele decât producătorii de pe piața a căror producție este destinată consumului individual sau colectiv și finanțate în principal prin plățile obligatorii efectuate de unitățile ce aparțin altor sectoare și/sau toate unitățile instituțiilor angajate în principal în redistribuirea venitului național și averii.

Sectorul administrației publice se împarte în patru sub-sectoare: administrația centrală (S1311); administrația regională (S1312); administrația locală (S1313); fonduri de asistență socială (1314).

1. Administrația centrală (S1311) include toate serviciile administrative ale statului și ale celorlalte organe centrale a căror componentă se extinde în mod normal peste tot teritoriul economic, cu excepția administrării fondurilor de asigurări sociale. În acest sub-sector mai sunt incluse și instituțiile non-profit ce sunt controlate și finanțate în principal de către guvernul central și a căror competență se extinde asupra întregului teritoriu economic.

2. Administrația regională (S1312) este formată din administrații care sunt unități instituționale separate care exercită unele din funcțiile guvernului la un nivel mai scăzut față de administrația centrală și mai înalt față de unitățile instituționale existente la nivel local cu excepția administrării fondurilor pentru asigurări sociale.

3. Administrația locală (S1313) cuprinde acele tipuri de administrații publice a căror competență se extinde doar la nivel local, în afară de agențiile locale de fonduri de asigurări sociale. Aici mai sunt incluse acele instituții non-profit ce sunt controlate și finanțate, în principal, de către administrațiile locale și a căror competență este limitată teritoriul administrației publice locale.

4. Fondurile de asigurări sociale (S1314) includ toate instituțiile centrale, regionale, locale a căror activitate principală este de a oferi beneficii sociale și care îndeplinesc fiecare următoarele două criterii:

- prin lege sau regulament anumite grupuri ale populației sunt obligate să participe la sistem sau să plătească contribuții;
- guvernul central este responsabil de managementul instituțiilor în ceea ce privește soluționarea sau aprobarea contribuțiilor și beneficiilor independente de rolul lor, ca supraveghetor.

De obicei nu există nici o legătură directă între cantitatea contribuțiilor plătite de către o persoană și riscul la care este supus acel individ.

Analiza datelor referitoare la cheltuieli s-a realizat luând în calcul clasificarea cheltuielilor funcțiile guvernului (COFOG) după cum urmează:

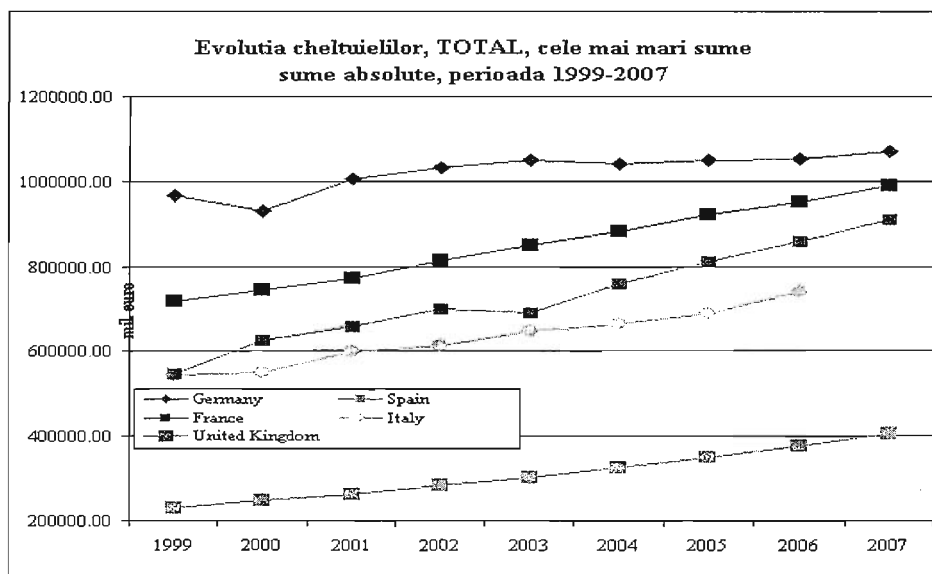
- servicii publice generale;
- apărare;

- ordine și siguranță publică;
- afaceri economice;
- protecția mediului;
- confortul locuințelor și comunității;
- sănătate;
- recreere, cultură și religie;
- educație;
- protecție socială.

3.4. Caracteristici specifice cheltuielilor bugetare și evoluția acestora

3.4.1. Cheltuielile totale

Această parte a lucrării prezintă evoluția cheltuielilor bugetare totale în sumă absolută, în țările membre ale Uniunii Europene, evoluția maximului, minimumului și a mediei înregistrate la nivelul UE 27, precum și ponderea acestora în PIB. Datele legate de cheltuielile UE 27 au fost extrase și prelucrate în martie 2009. Putem observa că **maximul** cheltuielilor bugetare se situează în jurul valorii de 1.000.000 de milioane de Euro, cu un maxim absolut în anul 2007 de 1.070.090 milioane de Euro. Se observă că linia evoluției maximului la nivelul UE 27 se suprapune cu linia evoluției cheltuielilor bugetare efectuate de guvernul Germaniei, asta însemnând că în fiecare din cei nouă ani analizați Germania cheltuie cei mai mulți bani din UE 27. Acest lucru este datorat mai multor factori și anume: Germania este țara cu cea mai mare populație din Uniunea Europeană, este printre cele mai mari țări din punct de vedere al suprafeței, și nu în ultimul rând este țara cea mai dezvoltată sau una dintre țările cele mai dezvoltate din punct de vedere economic. (graficul 7)

Graficul 7

[Sursa: Prelucrare personală a datelor extrase de pe Eurostat]

Putem observa evoluția cheltuielilor totale de-a lungul pe perioada analizată, în cinci dintre cele mai dezvoltate țări membre UE și anume: Germania, Franța, Spania, Italia și Marea Britanie. Anterior am făcut referire la faptul că Germania înregistrează cele mai mari cheltuieli la nivelul Uniunii Europene în fiecare din cei nouă ani analizați, mai exact o medie de 1.021.827 de milioane de Euro pe an. Situația Spaniei este destul de interesantă deoarece, deși din punct de vedere al mărimii populației și suprafeței ea ar trebui să se situeze printre primele țări, totuși înregistrează cheltuieli cu puțin peste media Uniunii Europene, pornind de la 231.202 de milioane de Euro în 1999 și ajungând la 407.849 de milioane de Euro în anul 2007. Media cheltuielilor bugetare în Spania a fost de 409.676,5 de milioane de Euro pe an. Explicația ar fi faptul că Spania a aderat la Uniunea Europeană în 1986, relativ recent, deci este o țară în plină dezvoltare. Este de reținut faptul că în fiecare țară analizată, cheltuielile bugetare totale cresc aproximativ în același ritm în sume absolute, însă cel mai mare ritm de creștere procentual îl are Spania, țară unde cheltuielile cresc cu mai mult de 50% în 2007 față de 1999.

Dacă ne referim la **cele mai mici cheltuieli** efectuate de-a lungul perioadei analizate la nivelul Uniunii Europene, observăm că acestea se situează în jurul valorii de 1.900 milioane de Euro, având un minim de 1.575 milioane de Euro în 1999 și un maxim de 2.296,8 milioane de Euro în 2007. Făcând o scurtă analiză a evoluției cheltuielilor pentru ordine și siguranță publică, observăm că linia evoluției minimului din UE 27 se suprapune cu linia evoluției cheltuielilor efectuate de guvernul din Malta. Ca și în cazul Germaniei și în cazul Maltei acest lucru se explică prin motive de ordin demografic și geografic. Astfel, Malta este țara cu cea mai mică populație, având un număr de 400.420 de locuitori, de asemenea Malta este cea mai mică țară a Uniunii Europene cu o suprafață de 316 km². Guvernul maltez a cheltuit în medie 1.990,9 milioane de Euro în perioada analizată.

La nivelul UE 27 s-au cheltuit **în medie** în jur de 200.000 de milioane de Euro de-a lungul perioadei 1999-2007. Cel mai mult s-a cheltuit în medie în anul 2007, atunci când s-a atins nivelul de 211.043,5 de milioane de Euro. La polul opus se situează anul 2000, când s-au cheltuit în medie 183.056,5 milioane de Euro. Interesant este că linia evoluției cheltuielilor medii la nivelul UE 27 se situează mult mai aproape de nivelul cheltuielilor minime, decât de nivelul cheltuielilor maxime, deși normal aceasta ar trebui să se situeze la distanță egală de cele două linii. Acest lucru se explică prin faptul că Uniunea Europeană are printre țările membre șase țări foarte mari în comparație cu celelalte, care deși sunt dezvoltate și ele, nici măcar nu se apropie de nivelul cheltuielilor efectuate de primele șase. (Zai P., Inceu A.M., Mara R., 2008: 268-279)

Sunt prezentate de asemenea, date referitoare la evoluția cheltuielilor bugetare totale în nouă țări recent aderate la Uniunea Europeană printre care și România. Se observă că toate aceste țări se situează sub nivelul mediu al cheltuielilor guvernamentale de la nivelul țărilor membre ale Uniunii Europene. Dintre statele analizate cel mai ridicat nivel al cheltuielilor este atins de Letonia, țară care în doar noua ani aproape că își dublează cheltuielile guvernamentale, pornind de la 2.848,6 de milioane de Euro

în 1999 și ajungând la 7.488,2 de milioane de Euro în 2007. De asemenea se poate observa și faptul că Cehia și Ungaria au o creștere destul de însemnată, ajungând la sfârșitul perioadei analizate la cheltuieli de cca. 50.500 de milioane de Euro. România vine însă repede din urmă și în doar patru ani înregistrează o creștere procentuală semnificativă a cheltuielilor bugetare de aproximativ 70%, ajungând la 45.296,6 de milioane de Euro valoarea cheltuielilor bugetare în anul 2007. Celelalte țări analizate (Cipru, Lituania, Letonia, Luxemburg, Slovenia, Slovacia) înregistrează și ele creșteri constante, cheltuielile efectuate însă de aceste state depășesc 10.000 milioane de Euro doar în Slovenia, Slovacia și Luxemburg cu un maxim de 16.558,6 milioane de Euro în cazul Slovaciei.

Un aspect important al analizei evoluției cheltuielilor guvernamentale totale în țările membre ale Uniunii Europene îl reprezintă calcularea **indicilor cu bază fixă**, și interpretarea rezultatelor obținute. Astfel acești indici redau cele mai mari și cele mai mici creșteri ale cheltuielilor raportate la anul de bază 1999, respectiv creșterea medie la nivelul Uniunii Europene raportată de asemenea la anul 1999. În medie în anul 2000 statele au cheltuit cu 5% mai mult decât în anul 1999.

Sunt analizate de asemenea date referitoare la **indicii cu bază în lanț** calculați pentru perioada analizată. Vom reflecta astfel cele mai mici și cele mai mari creșteri ale cheltuielilor totale la nivelul⁶ Uniunii Europene, respectiv creșterea medie înregistrată în fiecare an. Se observă că, cu excepția anilor 2002 și 2005, în fiecare an se înregistrează scăderi ale cheltuielilor guvernamentale în câteva din statele membre. Astfel, în perioada analizată Germania (2000), Polonia (2003), Suedia (2001), Malta (2004) înregistrează scăderi ale cheltuielilor totale față de anii anteriori. O creștere semnificativă s-a înregistrat și în 2002 atunci când în Ungaria cheltuielile au crescut de 1,46 ori față de nivelul din 2001, ajungând de la 28.144,4 milioane de Euro în anul 2001 la 36.284 milioane de Euro în anul 2002. (Pulpanova L., 2004:22-24).

Cheltuielile totale la nivelul UE 10 s-a dublat practic în raport cu anul aderării (2004) și a crescut cu 2,4 miliarde Euro, ajungând la o valoare de 11,5 miliarde Euro sau aproape 12% din totalul cheltuielilor în UE 25. Principalii beneficiari ai acestor creșteri au fost: Polonia (5,3 miliarde Euro, cu 1,3 miliarde Euro mai mult față de anul precedent), Ungaria (1,8 miliarde Euro,) și Republica Cehă (1,3 miliarde euro). În plus, o sumă de aproape 1,1 miliarde Euro a fost acordată României și Bulgariei cu titlu de plăți pentru preaderare. În ultimii șapte ani, Spania a fost cel mai important beneficiar al finanțării UE (99,5 miliarde Euro pentru întreaga perioadă), urmată de Franța (89,6 miliarde Euro), Germania (79,1 miliarde Euro), Italia (70,2 miliarde Euro) și Regatul Unit (50,2 miliarde Euro).

Lucrarea Anticorruption and Governance Strategy (2007 Banca Mondială) reușește să demonstreze corelația existentă între guvernanta și rolul acesteia în dezvoltarea economică. Conform studiului realizat de Banca Mondială s-a demonstrat faptul

---

6 Departamentul de Statistică al FMI a revizuit, ediția din 1996 a Manualului de Statistică ale Finanțelor Guvernamentale. Noul manual prezintă un sistem, de Statistici Guvernamentale(GFS) armonizat, atât cât a fost posibil cu Sistemul de Conturi Naționale, 1993.

că rolul unei administrații nu se reduce numai la alocarea unor resurse în vederea implementării unor politici publice ci dimpotrivă statul trebuie implicat și în procesul de implementare și monitorizare a banilor alocați pentru a obține rezultatele dorite. Simpla alocare a unor fonduri nu este suficientă pentru reușita unui program deoarece instituțiile implicate în derularea acestuia pot să nu funcționeze corespunzător astfel că rolul statului în creșterea performanței și eficienței cheltuielilor publice este edificator. O serie de autori printre care Rajkumar și Swaroop (2007) încearcă să demonstreze relația și impactul existent între nivelul cheltuielilor publice și rezultatele obținute în diferite sectoare ale economiei. Astfel, aceștia reușesc să demonstreze faptul că guvernanta ocupă un loc central în determinarea eficacității cheltuielilor publice. Studiul lor demonstrează la nivel teoretic că o creștere de 1% a cheltuielilor cu sănătatea în PIB diminuează rata mortalității premature cu 32% în acele state cu un nivel corespunzător al guvernantei cu 30% în țările cu un nivel mediu de guvernanta și fără impact în țările care au o guvernanta slabă. În ceea ce privește cheltuielile cu educația, aceeași autori demonstrează faptul că o creștere cu 1% a cheltuielilor publice cu educația în PIB are ca efect reducerea insuccesului din învățământul primar cu 70% în țările care beneficiază de o bună guvernanta. Eficiența cheltuirii banilor publici este, o problemă de credibilitate pentru guvern, iar pentru ca un guvern să fie credibil este necesar să stimuleze guvernanta, transparența și să întocmească bugete bazate pe performanta. Un guvern care urmărește obiectivul performanțelor are în vedere modul de alocare a resurselor, cooperarea și coordonarea, trebuie să formeze un sistem de recompense și sancțiuni. Acest lucru implică cooperarea între toate entitățile statului, ministere, sindicate, societatea civilă, contribuabili, beneficiarii fondurilor publice în procesul decizional, urmărind creșterea bunăstării. Atât guvernul la nivel central cât și fiecare entitate publică în parte publice trebuie să adopte o conduită adecvată pentru a îmbunătăți performanțele și eficiența cheltuielilor publice. Acest comportament are un rol pozitiv în dezvoltarea economică a unui stat. Guvernanta sprijină societatea să își atingă obiectivele prin impunerea legii. Dacă aceste reguli/legi nu sunt impuse, apar o serie de efecte negative cum ar fi risipa de fonduri, corupția, creșterea fiscalității etc.

Tot pe ideea influenței cheltuielilor publice asupra dezvoltării economice Easterly și Rebelo (1993) realizează un studiu care reușește să demonstreze că investițiile publice realizate în transport și comunicații în țările emergente au un efect pozitiv asupra creșterii economice. Alte studii (Gupta 2001) demonstrează faptul că relația dintre cheltuielile publice și starea de sănătate a populației sărace este mai puternică în statele cu un venit mic pe cap de locuitor. Majoritatea studiilor din literatura de specialitate reușesc să demonstreze cel puțin la un nivel teoretic că există o legătură, fie în sens pozitiv fie negativ, între cheltuielile publice și anumite componente ce caracterizează gradul de dezvoltare al unui stat. Astfel de studii demonstrează că o guvernanta mai bună a cheltuielilor publice duce la rezultate economice mai bune, în acest sens studiile realizate de Kaufmann (1999, 2004) insistă asupra faptului că anumiți indicatori ai guvernantei: stabilitate economică, presiune fiscală, stat de drept, eficacitate guvernamentală, au un impact negativ asupra mortalității infantile.

Alți autori precum Croix și Delavallade (2006) susțin că statele cu un nivel ridicat de corupție orientează cheltuielile publice mai mult spre investiții în locuințe și capital fizic (infrastructură) decât în educație și sănătate.

Creșterea economică dorită de orice stat se poate realiza și prin intermediul politicilor bugetare mai exact cu ajutorul cheltuielilor bugetare. Realizarea unor servicii publice de calitate care să ducă indirect la creștere economică depinde în mare măsură de managementul cheltuielilor publice. Un management eficient al veniturilor bugetare care să conducă la creștere economică poate fi realizabil în condiții de eficiență a cheltuielilor publice și creșterea performanței în sectorul public.

Studiile efectuate de Kaufman și Segura Ubierno, 2001; Rudra, 2002 susțin ideea conform căreia ar exista unele efecte negative ale globalizării asupra bunăstării sociale, afirmând că liberalizarea comerțului și a fluxurilor de capital determină o politică fiscală mai conservatoare orientată spre reducerea cheltuielilor publice. Alți autori precum Rudra și Huggard (2005) consideră că regimul politic al unei țări influențează politicile sociale ale statului respectiv. Astfel, cel puțin la nivel teoretic s-a ajuns la concluzia că țările mai dezvoltate acordă o importanță mai mare politicilor sociale, în timp ce în țările în curs de dezvoltare politicile sociale sunt mai slab dezvoltate datorită în primul rând faptului că acestea sunt caracterizate de un sistem democratic neconsolidat. Cameron (1978) și Katzenstein (1985) au realizat o serie de studii care demonstrează relația existentă între gardul de deschidere al economiei unui stat și formularea politicilor publice privind cheltuielile publice din statul respectiv. În plus autori precum Quinn, 1997; Rodrik 1997, 1998 au venit în completarea acestora prin studii care au demonstrat că expunerea economiei unui stat la șocurile externe au constituit principalii factori care au determinat creșterea bunăstării sociale în cazul statelor dezvoltate. Acest lucru poate fi explicat prin faptul că guvernele statelor democratice au fost încurajate să vină în întâmpinarea eventualelor riscuri cauzate de deschiderea economică prin politici contraciclice keynesiene sau politici sociale mai expansive. În schimb în statele în curs de dezvoltare studiile realizate de Kaufman și Segura Ubierno, 2001; Rudra, 2002 au demonstrat faptul că deschiderea economică a unui stat influențează în mod negativ cheltuielile cu protecția socială.

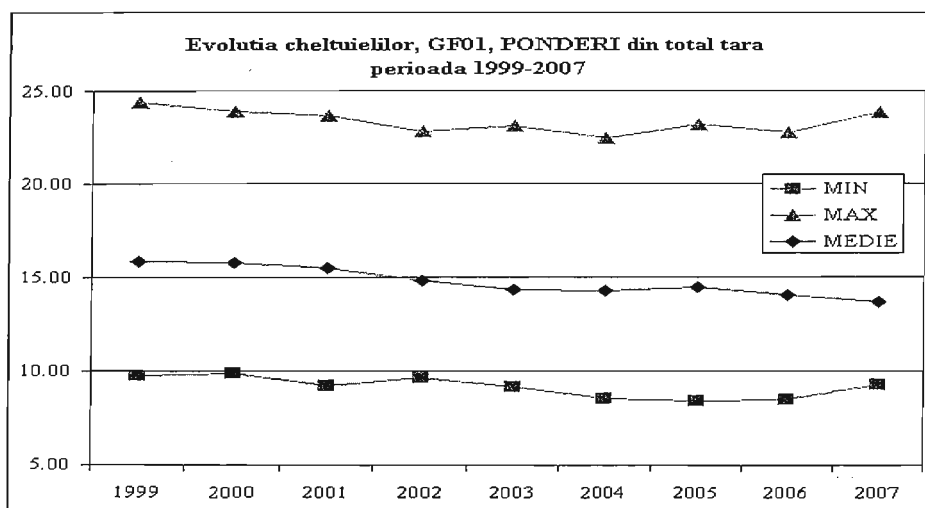
Mărimea sectorului administrativ constituie un factor de influență asupra economiei unui stat. Yavas (1998) a realizat un studiu în urma căruia a concluzionat faptul că creșterea sectorului administrativ în cazul țărilor în curs de dezvoltare are ca efect creșterea rezultatelor din economie în timp ce în cazul țărilor dezvoltate efectul este invers. Acesta a explicat efectul produs prin faptul că în țările în curs de dezvoltare cea mai mare parte a cheltuielilor guvernamentale sunt orientate spre construirea și dezvoltarea infrastructurii economice în scopul stimulării producției sectorului privat. În țările dezvoltate există deja o infrastructură economică dezvoltată astfel că o mare parte a cheltuielilor guvernamentale sunt orientate spre programe de protecție socială și diferite tipuri de programe sociale, astfel că efectul acestor programe asupra dezvoltării economiei nu va fi la fel de mare ca și a cheltuielilor cu infrastructura.

3.4.2. Cheltuielile privind serviciile publice generale

La prima vedere se observă că **maximul** cheltuielilor pentru servicii publice generale la nivelul UE 27 variază între 120.000 milioane de Euro și 140.000 milioane de Euro, cu o medie anuală de 130.000 milioane de Euro. În opt din cei nouă ani analizați, Germania alocă cei mai mulți bani pentru acest tip de cheltuieli, având o medie de 127.237,7 milioane de Euro pe perioada analizată.

Dacă ne referim la cele mai mici cheltuieli efectuate cu serviciile publice la nivelul UE 27, observăm că acestea se situează în jurul valorii de 300 milioane de Euro, înregistrându-se o medie de 320,3 milioane de Euro pe perioada analizată. Malta și Estonia sunt țările în care se înregistrează cele mai mici cheltuieli de acest tip. În cazul Maltei acest lucru se datorează numărului redus de locuitori, iar în cazul Estoniei se datorează faptului că țara este în plină dezvoltare, iar guvernul estonian nu dispune deocamdată de resurse suficiente pentru creșterea cheltuielilor bugetare. În Uniunea Europeană s-au cheltuit în medie pentru prestarea serviciilor publice în jur de 30.000 milioane de Euro pe an. Cea mai mare valoare medie a cheltuielilor cu serviciile publice generale s-a înregistrat în anul 2006 atunci când valoarea medie a acestora a fost de 32.803,2 milioane de Euro, iar cea mai mică valoare medie a fost în anul 2004, 24.508,6 milioane de Euro. (Graficul 8)

Nivelul scăzut al cheltuielilor cu serviciile publice este explicabil prin numărul populației unor țări sau prin suprafața redusă a acestora. România are și ea o situație interesantă, deoarece în anul 2003 s-au înregistrat cheltuieli cu serviciile publice generale mai mici decât în 2002, cu aproximativ 5%, după care a avut loc o creștere constantă, ajungându-se la o valoare de 4.408,4 milioane de Euro în anul 2007. Creșteri constante au avut loc și la nivelul celorlalte țări, ale căror evoluție este prezentată, însă ele rămân totuși cu mult sub media multianuală a Uniunii Europene, medie care se situează pe perioada analizată la nivelul valorii de 25.494 milioane de Euro.

Graficul 8

[Sursa: Prelucrare personală a datelor extrase de pe Eurostat]

Interesant este faptul că în fiecare an din cei nouă analizați există țări unde acest tip de cheltuieli au scăzut **față de anul anterior**. Astfel în 2000 este cazul Germaniei și Danemarcei, în 2001 a Estoniei, Greciei, Luxemburgului, Maltei, Suediei și al Marii Britanii etc. Totuși, trendul general al evoluției cheltuielilor cu serviciile publice la nivelul Uniunii Europene este unul ascendent, în fiecare din cei nouă ani analizați înregistrându-se creșteri pozitive cuprinse între 2% și 9%.

Un alt aspect important de analizat este **ponderea** pe care guvernul fiecărei țări membre o alocă din bugetul total de cheltuieli, cheltuielilor pentru servicii publice. Totodată se observă că evoluția cheltuielilor cu serviciile publice la nivelul Uniunii Europene are un trend descendent, adică de la un procent mediu al ponderii acestor cheltuieli în total cheltuieli bugetare de 15,87% înregistrat în anul 1999 s-a ajuns la o pondere de 13,68% în anul 2007. Anual cele mai mari ponderi le înregistrează Grecia, țara unde se cheltuiesc aproximativ 25% anual, din bugetul total de cheltuieli, pentru servicii publice. La polul opus se situează Estonia cu doar 8% bani cheltuiți anual pentru servicii publice. *(a se vedea graficul 8)*

Precizăm faptul că ponderea acestor cheltuieli privind serviciile publice generale se încadrează între un minim de 8,42% în Estonia în anul 2005 și un maxim de 24,42% în Grecia în anul 1999. Putem evidenția din analiza noastră faptul că la nivelul Belgiei, țara în care aceste ponderi din PIB au valori ridicate, acestea scad în perioada analizată de la 21,4% în anul 1999 la 17,4% în anul 2007. Belgia nu este singura țară în care se observă o astfel de evoluție descrescătoare, acest fapt este valabil în 20 de țări (Belgia, Danemarca, Germania, Estonia, Irlanda, Grecia, Spania, Franța, Italia, Letonia, Lituania, Luxemburg, Ungaria, Olanda, Austria, România, Slovenia, Finlanda, Suedia, Marea Britanie) din cele 27 analizate.

3.4.3. Cheltuielile pentru apărare

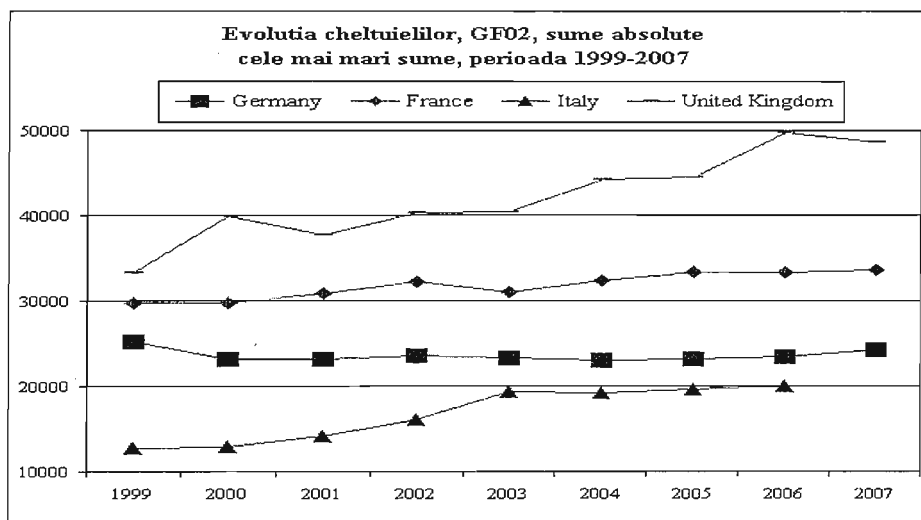
La o primă vedere se poate observa că există o discrepanță foarte mare între cele mai mari sume cheltuite pentru apărare și cele mai mici sume cheltuite în acest sens. În această ordine de idei după cum se poate observa în *graficul 9* **cele mai mari sume cheltuite pentru apărare** de-a lungul perioadei analizate variază între 25.000 și 50.000 milioane de Euro, atingând o **medie** la nivelul UE 27 de 37.500 milioane de Euro. Evoluția sumelor maxime alocate apărării are un trend crescător, explicabil datorită problemelor din Orientul Mijlociu, și implicării majorității statelor membre în restaurarea păcii. **Cele mai mici sume** alocate apărării la nivelul UE 27 variază între 28,7 și 51,3 milioane de Euro cu o medie de 40,0 milioane de Euro. **Media** cheltuielilor cu apărarea la nivelul Uniunii Europene se situează în jurul valorii de 6.000 milioane de Euro, mai exact 6.039,37 milioane de Euro, atingând nivelul maxim de 7.092,58 milioane de Euro în 2007, iar cel minim de 6.200,33 în anul 2004.

Marea Britanie, Germania, Franța, Italia și Olanda sunt țările unde se înregistrează cele mai mari cheltuieli în acest sens. Observăm că Marea Britanie se distanțează în mod evident de celelalte țări membre, guvernul acestei țări cheltuind în medie 42.074,8 milioane de Euro, cu un maxim de 49.793,9 milioane de Euro atins în anul 2006, respectiv un minim de 33.246,8 milioane de Euro atins în anul 1999.

Poate fi considerată o surpriză faptul că Marea Britanie cheltuie cel mai mult pentru apărare, deoarece nu este considerat cel mai dezvoltat stat membru, dar dacă ne gândim la faptul că această țară se implică cu trupe semnificative atât în Irak cât și în Afganistan, atunci acest lucru este explicabil. Pe a doua poziție a volumului cheltuielilor cu apărarea se situează Franța cu cheltuieli medii perioada analizată de 31.772,11 milioane de Euro.

Există unele țări precum Estonia, Cipru, Letonia, Lituania, Luxemburg, Malta și Slovenia în care cheltuielile cu apărarea au valori printre cele mai mici. În aceste țări se înregistrează valori ale cheltuielilor cu apărarea cuprinse între 51 milioane de Euro respectiv 380 milioane de Euro. Aici se înregistrează cele mai mici valori atât datorită faptului că aceste țări sunt foarte mici, atât din punct de vedere al populației cât și din punct de vedere al suprafeței, cat și pentru faptul ca nu sunt țări foarte dezvoltate din punct de vedere economic. Se observă însă o creștere constantă a cheltuielilor cu apărarea pe perioada analizată și în cazul acestora.

Cea mai semnificativă creștere procentuală a cheltuielilor cu apărarea a avut loc în România, unde într-un singur an, acestea au crescut de la 1.354,5 milioane de Euro la 2.280,4 milioane de Euro. Creșteri importante de peste 10% s-au mai înregistrat în Marea Britanie (18%), Portugalia (16%), Cehia (12%) și Luxemburg (10%).

Graficul 9

[Sursa: Prelucrare personală a datelor extrase de pe Eurostat]

În anii 2001 și 2002 se înregistrează aproximativ aceleași valori ca și în 2000, în 2003 însă are loc o creștere importantă atât a mediei cheltuielilor cu apărarea cât și a maximumului acestor cheltuieli la nivelul Uniunii Europene. Astfel media creșterii a crescut de la 17,3% în 2002 față de anul de bază, la 47% în anul 2007 față de anul de bază. În aceeași ordine de idei, cea mai mare creștere procentuală înregistrată la nivelul UE, în 2003 a fost de 23,5% față de anul 1999. Practic, în Estonia cheltuielile cu apărarea au crescut de 2,35 de ori față de 1999, de la 63 milioane de Euro în anul

1999 la 103 milioane de Euro în anul 2007. Creșteri importante de peste 50% s-au mai înregistrat și în Cehia (62%) și Italia (57%). A existat însă o anumită țară din cele analizate, Suedia, unde, față de nivelul din anul 1999, s-au cheltuit mai puțini bani pentru apărare și anume 5.354,8 milioane de Euro față de 5.855 milioane de Euro în anul 1999, adică o scădere cu 4%.

Ponderea medie a cheltuielilor cu apărarea în totalul cheltuielilor bugetare la nivelul UE 27 se situează în jurul valorii de 3,2–4,2% în toți cei nouă ani analizați. Cele mai mari ponderi se înregistrează în Grecia, Marea Britanie, Polonia și România cu medii de 6,36%, 5,81%, 6,62% respectiv 7,04%. În aceeași ordine de idei cele mai mici ponderi ale cheltuielilor cu apărarea se înregistrează în Luxemburg, Austria și Irlanda cu medii de 0,64%, 1,75% respectiv 1,78%.

În ceea ce privește **ponderea din PIB**, a cheltuielilor privind apărarea din cele 27 de țări europene putem afirma faptul că ponderile sunt în ansamblu reduse, ajungându-se la un maxim de 2,9% în România în anul 2005 și un minim de 0,58% în Luxemburg în anul 2000. România, Suedia și Marea Britanie sunt țările care au cele mai ridicate ponderi ale acestui tip de cheltuieli din PIB. În schimb în Irlanda, Luxemburg, Malta, Austria ponderea cheltuielilor cu apărarea este sub 0,9%. În România media ponderilor cheltuielilor cu apărarea în PIB este de 7,04% pe perioada analizată. Media totală a ponderilor cheltuielilor cu apărarea în PIB la nivelul statelor membre este de 1,48%.

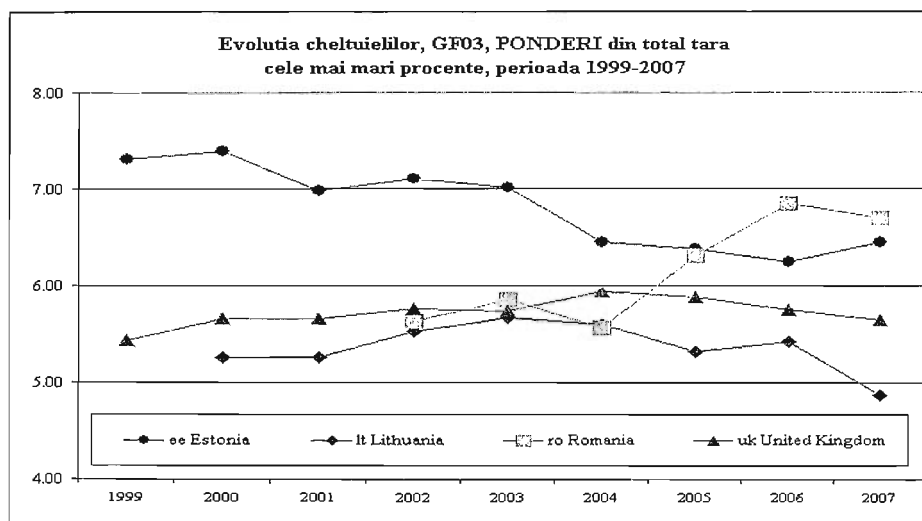
3.4.4. Cheltuielile pentru ordine și siguranță publică

Media cheltuielilor cu ordinea și siguranță publică la nivelul Uniunii Europene rămâne constantă pe perioada analizată în jurul valorii de 7.000 milioane de Euro, mai exact 6.890 milioane de Euro. Ca și în cazul celorlalte tipuri de cheltuieli, și în cazul cheltuielilor pentru ordine și siguranță publică se observă discrepanțe foarte mari între sumele maxime și sumele minime înregistrate. Astfel, cele mai mari sume cheltuite la nivelul UE 27 evoluează de la 33.210 milioane de Euro în anul 1999 la 51.255,2 milioane de Euro în 2007, pe când sumele minime cheltuite evoluează de la 57 milioane de Euro în anul 1999 la 80,2 milioane de Euro în anul 2007.

Analizând evoluția cheltuielilor cu ordinea și siguranța publică observăm că aceasta redă evoluția sumelor cheltuite pentru ordine și siguranță publică în cinci dintre cele mai dezvoltate țări membre ale Uniunii Europene, și anume: Germania, Spania, Franța, Italia și Marea Britanie.

Cele mai mici cheltuieli pentru ordine și siguranță publică se regăsesc în Malta, Cipru, Estonia, Luxemburg și Letonia. Totodată trebuie subliniat și faptul că în toți cei 9 ani supuși analizei, creșterea medie este mai aproape de creșterea minimă decât de cea maximă, ceea ce înseamnă că în majoritatea țărilor aceste creșteri sunt moderate. Există însă unele state membre în plină dezvoltare unde aceste cheltuieli se dublează pe toată perioada analizată.

Cea mai mare creștere a cheltuielilor cu ordinea și siguranța publică reflectată în *graficul 10* a fost înregistrată în Belgia, cu o creștere de 2,55 ori pe perioada analizată ajungând la 5.503,6 miliarde de Euro. Creșteri semnificative de peste 60% s-au înregistrat și în Irlanda (80%), Luxemburg (75%), Cehia (66%), Cipru (62%) și Marea Britanie (61%).

Graficul 10

[Sursa: Prelucrare personală a datelor extrase de pe Eurostat]

Dacă analizăm ponderea pe care o ocupă aceste cheltuieli în totalul cheltuielilor guvernamentale, putem spune că acestea dețin o **pondere** în jurul valorii de 4% la nivelul Uniunii Europene. În medie cel mai mult se cheltuie cu ordinea și siguranța publică în Polonia, unde valoarea acestor cheltuieli ajunge până la 41,79% din totalul cheltuielilor, iar cel mai puțin în Grecia, unde această pondere nu depășește 1,6%. Un lucru interesant însă este faptul că, față de celelalte două tipuri de cheltuieli analizate în anterior, evoluția ponderii pe care acest tip de cheltuieli le ocupă în totalul cheltuielilor guvernamentale urmează un trend ascendent.

După cum remarcăm din analiza **ponderilor** cheltuielilor cu ordinea și siguranța publică **din PIB**, acestea sunt în linii mari asemănătoare cu cele din sectorul de apărare. În ceea ce privește ponderile cele mai ridicate ale acestor cheltuieli în PIB putem spune faptul că acestea sunt înregistrate în Cehia, Estonia, Cipru, Marea Britanie, Letonia. Maximul acestor ponderi sunt înregistrate în Estonia în anul 1999. Singurele țări care înregistrează ponderi sub 1% sunt Danemarca, Luxemburg și Grecia.

Putem observă ca sunt anumiți factori care influențează cheltuielile cu ordinea și siguranța publică sunt: numărul persoanelor încarcerate, numărul infracțiunilor, numărul ofițerilor de poliție etc.

În Belgia putem observa ca numărul infracțiunilor este în creștere între anii 2001-2003 urmând ca în anul 2004 să scadă ușor. De asemenea numărul ofițerilor de poliție este în creștere între anii 2004 și 2005 ceea ce determină acest tip de cheltuieli să crească. În Suedia de exemplu putem observa că numărul infracțiunilor este în scădere între anii 2000 și 2001 și între anii 2003 și 2004 ceea ce determină ca cheltuielile de acest tip de asemenea să scadă. Mai sunt țări care urmăresc același curs al scăderii numărului infracțiunilor cum ar fi: Estonia (2003-2004), Ungaria (2002-2003), Malta (2005-2006), Polonia (2003-2004), Slovenia (2004-2005). Dar sunt și țări a căror număr

de infracțiuni a crescut: Cehia (2001-2002), Danemarca (1999-2000), Irlanda (2001-2002), Grecia (2000-2001 aici numărul infracțiunilor crește foarte mult), Spania (2000-2001), Franța(2000-2001), Cipru (2002-2003), România (2005-2006 și aici numărul infracțiunilor a crescut considerabil) etc.

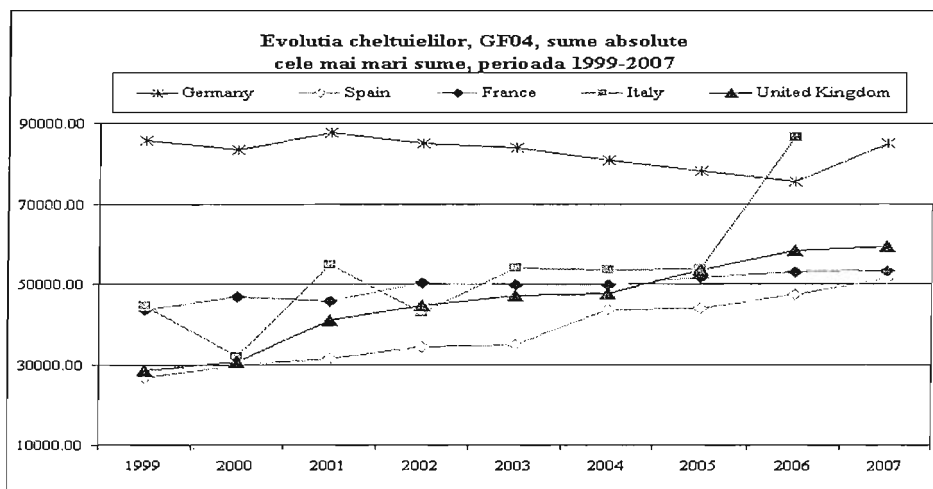
Un alt indicator care influențează acest tip de cheltuieli este numărul persoanelor încarcerate. Se poate observa ca în Irlanda numărul acestora crește semnificativ între anii 1999-2001. De asemenea acest număr crește și în Olanda între anii 2000 și 2002. Numărul încarcerărilor scade considerabil în Ungaria între anii 2002 și 2003 și în Spania între 2004 și 2005.

Cel de-al treilea factor analizat este numărul ofițerilor de poliție care are o influență semnificativă asupra acestui tip de cheltuieli în Finlanda între anii 1999 și 2000, în România între anii 2004 și 2005, în Spania între anii 2000 și 2001 și între 2005 și 2006, în Cehia între anii 2001 și 2002 și în Olanda între anii 2000 și 2001.

În continuare, putem observa în urma analizei sociologice ca numărul încarcerărilor influențează într-o mare măsură cheltuielile cu ordinea publică, având o corelație puternică, în afara de anul 2006 unde corelația este una medie spre slabă. La fel ca și indicatorul precedent numărul infracțiunilor determină într-o mare măsură acest tip de cheltuieli, în afară de anul 2006, unde corelația dintre ordinea și siguranța publică și numărul infracțiunilor este medie. Și numărul ofițerilor au o importanță semnificativă în toți anii în afară de anul 2006.

3.4.5. Cheltuielile pentru relații economice

Se observă la prima vedere că media multianuală a cheltuielilor pentru relații economice se situează în jurul valorii de 17.000 milioane de Euro, mai exact 16.837,35 milioane de Euro. Cel mai înalt nivel mediu a cheltuielilor pentru relații economice a fost atins în anul 1999 cu 121.215 milioane de Euro, iar cel mai scăzut nivel mediu a fost atins în anul 2000 cu 12.088 milioane de Euro. (a se vedea graficul 11)

Graficul 11

[Sursa: Prelucrare personală a datelor extrase de pe Eurostat]

Trebuie menționat faptul că media la nivelul Uniunii Europene se situează mult mai aproape de valorile minime atinse în țările membre, decât de cele maxime. Acest lucru se explică prin faptul, că țările mici și mijlocii au o pondere mult mai mare în UE 27 decât cele mari.

Putem observa că, Germania se desprinde categoric de celelalte țări analizate în acest grafic. În această țară s-au cheltuit în medie 77.456,6 milioane de Euro pentru relații economice în fiecare din cei nouă ani analizați. Maximul cheltuielilor pentru relații economice a fost atins în anul 2001 cu 87.610 milioane de Euro, iar minimum în 2000 cu 35.800 milioane de Euro.

Estonia, Cipru, Letonia, Lituania, Luxemburg, Malta, Slovenia sunt țările unde **s-au cheltuit cei mai puțini bani** în sumă absolută pentru relații economice. Pot fi remarcate rezultatele a doua țări și anume: Luxemburg și Slovenia. Valoarea medie a cheltuielilor pentru afaceri în cele două țări sunt apropiate, 621,2 milioane de Euro în Luxemburg, respectiv 973 milioane de Euro în Slovenia.

Se observă **creșteri maxime** semnificative al cheltuielilor pentru relații economice în fiecare din cei nouă analizați. Totodată trebuie menționat faptul că există țări care în cel puțin un an cheltuiesc mai puțin decât în anul de bază 1999. Scăderi importante ale cheltuielilor pentru relații economice s-au înregistrat și în Austria, Finlanda și Suedia.

Cea mai mare creștere a cheltuielilor pentru relații economice s-a înregistrat în Italia, cu 71% față de nivelul din anul 2000, ajungând de la 32.104 milioane de Euro în anul 2000 la 54.660 milioane de Euro în anul 2001. Este o creștere foarte mare dacă ne gândim la faptul că următoarea creștere procentuală atinge doar 44%, și este înregistrată în Cehia. Creșteri semnificative s-au înregistrat și în Anglia, Luxemburg, Cipru, Spania, Letonia, Estonia și Cehia.

La o analiză a evoluției **ponderilor** pe care cheltuielile pentru relații economice le deține în totalul cheltuielilor guvernamentale, observăm că în medie ele se situează între 5 și 10%. Observăm, că în aproape toate țările aceste ponderi au o evoluție fluctuantă, ceea ce înseamnă că guvernele acestor țări încă n-au găsit „calea de mijloc”, pentru componența ideală a bugetului de cheltuieli.

Cehia, **România** și Malta sunt țările în care se înregistrează **procente** de peste 6% **din PIB** a cheltuielilor pentru relații economice. Maximul de 9,4% apare în Malta și în Cehia în anul 2003, respectiv în anul 2001, în timp ce minim de 1,7% în Germania în anul 2000. Minimum acesta este înregistrat datorită creșterii prețului petrolului pe plan internațional. Tendințele de reducere a acestor cheltuieli la nivel european s-au datorat privatizării întreprinderilor din industrie și a reducerii investițiilor.

La fel ca și la categoria anterioară de cheltuieli și aici există anumiți factori ce influențează creșterea și scăderea acestor cheltuieli.

Primul factor la care ne vom referi pentru această categorie de venituri este indicele producției. Influențe semnificative ale acestui factor observăm în Cehia (2000-2002), Belgia (2006 și 2007) Germania (2006 și 2007), Estonia (2005 și 2006), Ungaria (2001 și 2002), Spania (2003 și 2004), Austria (2003 și 2004), Polonia (2004 și 2005), România (2004-2006) și Letonia (2006 și 2007). Indicele producției influențează și alte țări dar,

într-o manieră mai scăzută. O scădere a acestui indice observăm în țări precum: Belgia (2000-2001 și 2003-2004), Germania (1999-2000 aici înregistrându-se cea mai mare scădere a acestui indicator), Austria (1999-2000), Slovenia (2000-2001), Portugalia (2001-2003 și 2005-2006).

Un al doilea indicator studiat ce ar putea influența această categorie de cheltuieli sunt investițiile directe. Cheltuielile influențate de acest indicator sunt înregistrate în țări precum: Estonia (2004-2006), Irlanda (2005-2006), Slovacia (2003-2004), Finlanda (2003-2004), Polonia (2004-2006), România (2005-2006), Italia (2005-2006 aceasta fiind cea mai mare creștere la nivelul UE-27 în cei nouă ani studiați influențată de acest factor) și Ungaria (2006-2007). Scăderea sumelor absolute ale acestor categorii de cheltuieli ce influențează investițiile directe se înregistrează în următoarele țări: Slovacia (2004-2005 aceasta fiind și cea mai mare scădere a acestor cheltuieli influențate de investițiile directe) și Malta (2005-2006). Analiza sociologică ne arată faptul că, între acest indicator și cheltuielile cu relațiile economice există o corelație medie și puternică.

Al treilea indicator ce influențează cheltuielile de acest gen, este numărul de turiști ce vizitează țările UE 27. Acest factor influențează cheltuielile în sensul creșterii lor doar în Austria între anii 2003 și 2004, iar în sensul scăderii cheltuielilor acest indicator influențează cheltuielile din Olanda între anii 1999-2000. Corelația între numărul turiștilor și cheltuielile cu relațiile economice este una puternică și foarte puternică și semnificativă.

Un alt indicator relevant în sensul influențării acestor cheltuieli este rata dobânzii. Țări în care aceasta are o influență semnificativă sunt: Cehia (2005-2006), Slovacia (2003-2004 și 2005-2006) și România (2006-2007). Rata dobânzii influențează cheltuielile determinând scăderea acestora (Cehia (2002-2003), Letonia (1999-2000), Polonia (2002-2003), Slovenia (2003-2004) și Slovacia (2004-2005)). Observăm că în urma analizei sociologice, corelația dorită nu este una semnificativă și nici relevantă.

Alt factor ce are o mare influență asupra cheltuielilor cu relații economice a țărilor din UE 27 este importul și exportul. Influențe semnificative se înregistrează în: Cehia (2000-2001), Irlanda (2000-2001), Belgia (2004-2005), Germania (2006-2007), Grecia (2003-2004), Austria (2003-2004), Slovacia (2003-2004, 2005-2006), Anglia (2004-2005), Polonia (2004-2007), Italia (2005-2006), Letonia (2006-2007), Ungaria (2006-2007) și România (2003-2004). Cheltuielile cu importurile și exporturile scad influențând următoarele țări: Germania (2004-2005), Grecia (2001-2002), Franța (2002-2003), Italia (2001-2002), Finlanda (2002-2003), Malta (2003-2004) și România (2006-2007). La fel ca și la factorul precedent corelația nu este puternică, ci este una slabă sau chiar foarte slabă.

Ultimul factor studiat care determină nivelul cheltuielilor cu relațiile economice este Produsul Intern Brut (PIB). Acesta, influențează semnificativ următoarele țări: Cehia (2000-2001), Estonia (2005-2006), Italia (2000-2001), Olanda (2000-2001), Anglia (2000-2001), Grecia (2002-2003, 2006-2007), România (2002-2003, 2004-2005, 2006-2007), Spania (2003-2004), Slovacia (2003-2004), Polonia (2005-2006), Letonia (2006-2007). În opoziție cu indicatorul anterior, acesta este unul relevant, corelația făcută este puternică și foarte puternică, și de asemenea una relevantă.

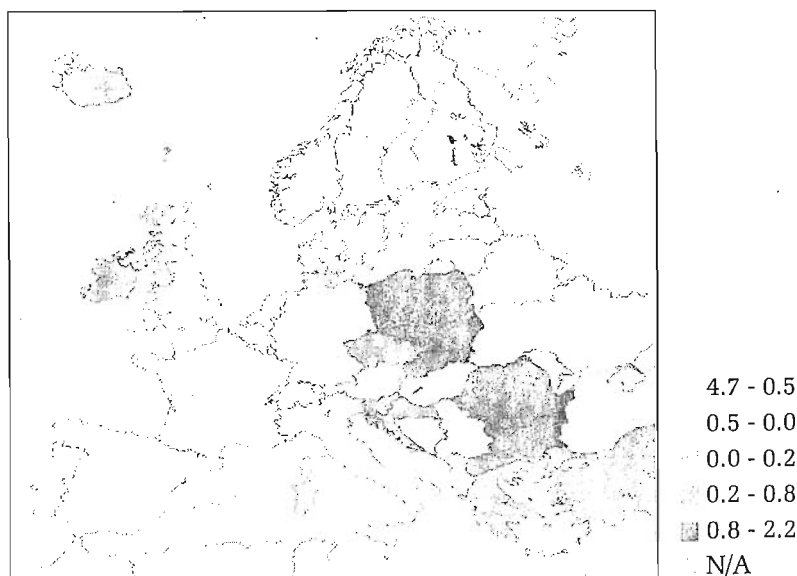

Figura 3. Rata de creștere a Produsului Intern Brut⁷

Produsul intern brut (PIB) este o măsură a conturilor naționale, care rezumă situația economică a unei țări (sau regiune). PIB-ul se poate calcula folosind una din cele trei abordări diferite:

- producția de intrare, care însumează TVA-ul brut al diferitelor industrii, plus impozitele și mai puțin subvențiile pe produse;
- cheltuielile de intrare, care însumează utilizarea finală a mărfurilor și a serviciilor (consumul final și formarea capitalului brut), plus exporturile și minus importurile de bunuri și servicii;
- venituri de intrare, care însumează despăgubirea angajaților, impozitele nete pe producție și importuri, excedentul brut de compensare și venitul mixt. Adevărata rată a creșterii PIB-ului arată schimbarea de la un an la altul a PIB-ului, după o ajustare pentru modificările de preț, cu alte cuvinte, eliminarea efectului de inflație.

Acest lucru arată reala schimbare într-o economie, care să permită o analiză a unei economii de-a lungul timpului. O analiză a economiei din diferite țări, se poate face mai ușor prin studierea PIB-ului pe cap de locuitor, astfel reducând influența mărimii absolute a populației. Astfel de comparații de avere și a competitivității țărilor, se pot face folosind și standardele puterii de cumpărare (PPS). Între factorul producție și cheltuielile cu relațiile economice nu există o corelație foarte puternică, lucru demonstrat de analiza realizată.

⁷ <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/guip/mapAction.do?mapMode=dynamic&indicator=tsieb020#tsieb020>

3.4.6. Cheltuielile pentru protecția mediului

Tot mai multe țări își propun să investească sume din ce în ce mai mari pentru protecția mediului. Cheltuielile mai ridicate cu protecția mediului din țările în tranziție, apar datorită tehnologiilor vechi de care dispun aceste țări, în comparație cu țările dezvoltate. Dacă în țările în tranziție, obiectivele privind mediul au ca prioritate mari investiții pentru reducerea poluării din industrie în marile țări dezvoltate, provocarea constă în economia resurselor naturale și protecția acestora.

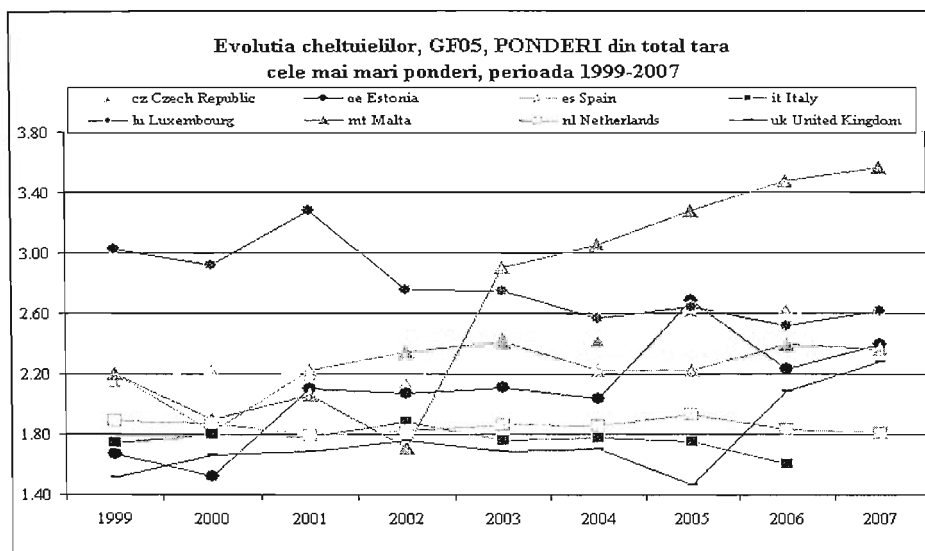
În aceste condiții o analiză a evoluției sumelor cheltuite în acest sens este necesară. **Media** acestor cheltuieli s-a situat în fiecare an în jurul valorii de 3.000 milioane de Euro, iar media pe cei nouă ani analizați a fost de 2.743 milioane de Euro la nivelul UE 27. În țările unde s-a cheltuit cel mai mult pentru protecția mediului, s-a atins în anul 2007 nivelul de 20.000 milioane de Euro. Se observă deci, un trend crescător al acestor cheltuieli. Este de menționat, faptul că doar țările mari își permit cheltuieli de asemenea nivel pentru protecția mediului. La polul opus se situează țările mici și mijlocii. Există țări unde s-au cheltuit anual doar 12-30 milioane de Euro pentru protecția mediului, deși chiar și aici se poate observa o creștere constantă a cheltuielilor de acest tip.

În primii ani ai perioadei analizate, în Germania se înregistrează **cele mai mari** cheltuieli pentru protecția mediului, în jur de 13.000-15.000 milioane de Euro, cu o medie pe noua ani de 14.022,3 milioane de Euro. Aceste cheltuieli sunt însă în scădere în această țară, și după doar trei ani Germania este devansată atât de Franța cât și de Marea Britanie.

Se observă creșteri semnificative a cheltuielilor pentru protecția mediului în toate țările (mai puțin în Slovenia) în ultimii doi ani analizați. Un exemplu elocvent este cel al Lituaniei, țară unde în doar patru ani, 2003-2007, cheltuielile pentru protecția mediului au crescut, de la 18,1 milioane de Euro la 254,9 milioane de Euro. O creștere importantă a avut loc în 2006 față de 2005 și în România, de la 76,5 milioane de Euro la 254,9 milioane de Euro.

În fiecare din cei nouă ani analizați a avut loc o creștere a cheltuielilor cu protecția mediului la nivelul întregii Uniuni Europene. Cea mai mare creștere **de la un an la altul** a fost înregistrată în anul 2004 atunci când la nivelul Uniunii Europene cheltuielile pentru protecția mediului au crescut cu 42,3%. Cea mai mică creștere, de doar 0,41% s-a înregistrat în anul 2002.

Se observă că **ponderea medie** a cheltuielilor pentru protecția mediului **în totalul cheltuielilor bugetare** la nivelul Uniunii Europene se situează în jurul valorii de 1,61% în toți cei nouă ani analizați. Este o pondere destul de mică față de celelalte tipuri de cheltuieli. Sunt însă unele țări care nu alocă nici măcar 0,5% din totalul bugetului pentru protecția mediului. De altfel și cele mai generoase guverne alocă maxim 3% în acest sens. Este vorba de Luxemburg, și spre sfârșitul perioadei analizate de Malta, țări care alocă în jur de 3% din buget pentru protecția mediului. La polul opus se situează atât Suedia cât și România. Suedia de exemplu alocă în anul 1999 doar 0,26% din totalul bugetului pentru protecția mediului. Nici România nu se situează mai bine cu cele 0,35% sume alocate în 2004. *(a se vedea graficul 12)*

Graficul 12

[Sursa: Prelucrare personală a datelor extrase de pe Eurostat]

În privința **ponderii cheltuielilor** cu protecția mediului **în PIB** trebuie să spunem faptul că acestea au valori foarte reduse, maximul înregistrându-se ca și în cazul cheltuielilor pentru ordine publică în Malta (1,5%) în anul 2005, 2006 și 2007. Luxemburg și Malta sunt singurele țări care au valori a ponderii cheltuielilor cu protecția mediului în totalul cheltuielilor de peste 3% în perioada 1999-2007. Țările care au ponderile cele mai reduse din cele 27 de țări analizate sunt Suedia, Finlanda, Lituania, Cipru. Ponderea minimă s-a înregistrat în **România** în anul 2004 și Lituania în anii 2001 și 2003. Media ponderilor în PIB ale acestor cheltuieli din cele 27 țări a crescut ușor în timp de la 0,69% la 0,71% în perioada 1999-2006 ca mai apoi să scadă la 0,69% în 2007.

Indicatorii care influențează cel mai mult această categorie de venituri sunt următoarele: deversarea apei uzate, poluarea aerului și nivelul taxei de mediu. Primul indicator observăm ca influențează cheltuielile din România între 2006-2007 și cele din Belgia între 1999-2000. Interesant de observat, este că România și Belgia sunt singurele țări influențate de acest indicator în sensul creșterii cheltuielilor cu protecția mediului. Țările influențate de indicatorul deversarea apei uzate în sensul scăderii cheltuielilor cu protecția mediului sunt: Estonia (1999-2000 și 2005-2006), Cehia (2006-2007), Lituania (2000-2001), Ungaria (2002-2003), Polonia (2002-2003), Slovacia (2003-2004) și Slovenia (2004-2005).

Cel de-al doilea indicator poluarea aerului, influențează cheltuielile următoarelor țări: Danemarca (1999-2000), Estonia (1999-2000), Spania (1999-2000), Germania (2001-2002), Belgia (2002-2003 și 2004-2005), Italia (2002-2003), Ungaria (2002-2003), Anglia (2002-2003), iar în sensul creșterii cheltuielilor avem doar două țări: Lituania între 2004 și 2005 și Spania între 2001 și 2002.

Analiza sociologică ne indică faptul că deversările apelor uzate au o influență medie per ansamblu asupra cheltuielilor cu mediul înconjurător, o corelație semnificativă înregistrându-se în 1999 și 2000, în timp ce în restul anilor se înregistrează o corelație slabă și foarte slabă.

Cel de-al doilea factor ce influențează aceste cheltuieli este poluarea aerului, care din analiza sociologică arată că există o corelație semnificativă între acest indicator și cheltuielile cu protecția mediului în anii 1999, 2000 și 2001, în restul anilor existând o corelație medie. Indicele semnificației acestei corelații indică o corelație semnificativă pe toți anii analizați.

Între ultimul indicator analizat și anume nivelul taxei de mediu și cheltuielile cu protecția mediului, există o corelație medie spre puternică în toți cei nouă ani analizați, iar indicele semnificației este de asemenea foarte ridicat.

3.4.7. Cheltuielile pentru confortul locuințelor și comunității

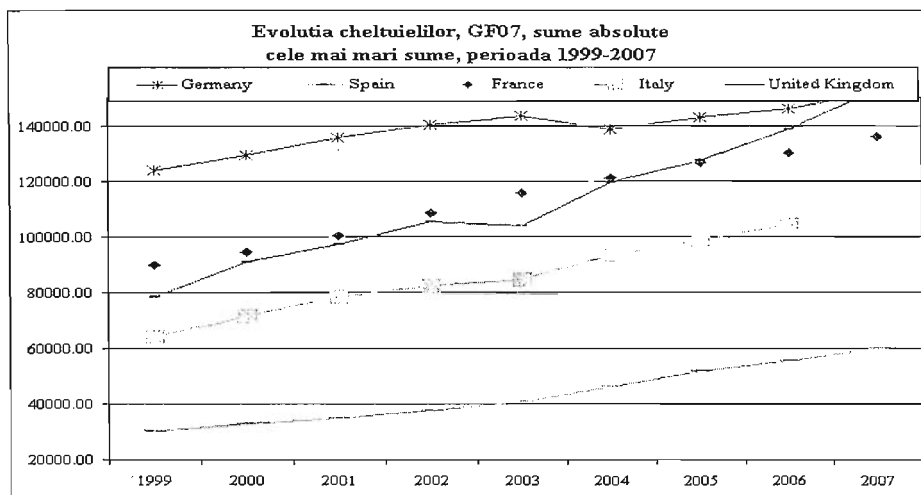
Aceste cheltuieli includ cheltuieli pentru dezvoltarea locuințelor, dezvoltarea comunitară, furnizarea de apă, iluminarea străzilor și altele. Se observă că **media** cheltuielilor cu confortul locuințelor în Uniunea Europeană variază între 4.000-5.000 milioane de Euro. În țările unde se cheltuie **cei mai mulți bani** în acest sens, Franța, Germania și Anglia, aceste cheltuieli ajung de la 23.000 până la 36.000 milioane de Euro. **La polul opus** se situează țările care cheltuie sume mici cu astfel de cheltuieli, Estonia, Lituania, Letonia și Malta, cu mult sub media europeană. În aceste țări sumele variază între 20 și 50 milioane de Euro. Germania, Spania, Franța, Italia și **Marea Britanie** sunt statele unde aceste cheltuieli depășesc cu mult media europeană.

Astfel, după cum se observă, cele mai mici cheltuieli dintre toate statele membre se înregistrează în Estonia cu o medie de 44,63 milioane de Euro, și cu un maxim de 99,5 milioane de Euro atins în anul 2007 respectiv un minim absolut de 20,3 milioane de Euro atins în anul 2005. Nici în Malta sau Lituania cheltuielile nu depășesc cu mult valorile înregistrate în Estonia.

Cea mai mare creștere a acestor cheltuieli a fost de 36% și s-a înregistrat în Irlanda, unde cheltuielile au crescut de la 1.245,3 milioane de Euro în anul 1999 la 1.696,1 milioane de Euro în anul 2000. Creșteri importante s-au înregistrat și în Finlanda (25%), Cehia (19%) și Danemarca (19%). Din toate aceste creșteri a rezultat o creștere medie la nivelul Uniunii Europene de 8%.

Ponderea medie a cheltuielilor pentru locuințe și comunitate la nivelul Uniunii Europene variază între 2 și 2,5% cu o medie multianuală de 2,39% în totalul cheltuielilor bugetare. În țările unde aceste cheltuieli sunt cele mai mari raportat la bugetul total, se înregistrează ponderi de 3,91, 4,26, 5,96% chiar și 7,94%.

Aceste țări sunt Malta, cu o pondere medie de 3,91%, Irlanda cu o pondere medie de 4,26%, Cipru cu 5,96 și România cu o pondere medie de 7,94%. Pe de altă parte, în țările unde aceste cheltuieli nu sunt atât de importante, ponderile ajung doar până la 0,31-1%. Țările în cauză sunt Italia cu o pondere medie de 0,31%, Finlanda cu o pondere medie de 0,56% și Belgia 0,59% cu o pondere medie de 0,48% pe perioada 1999-2007. (a se vedea graficul 13)

Graficul 13

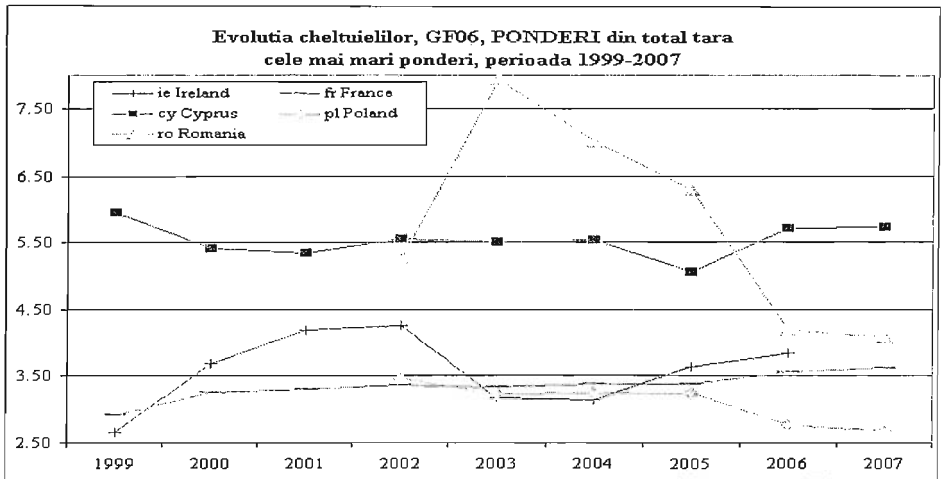
[Sursa: Prelucrare personală a datelor extrase de pe Eurostat]

Se observă că, **ponderea** cheltuielilor pentru confortul locuințelor și comunității în PIB are valori destul de reduse. Ponderile cele mai ridicate se înregistrează în România 2,7%–2003, Cipru 2,5%–2006 și 2007, Franța 1,9%–2007, Malta 1,7%–1999, iar cele mai scăzute procente sunt în Finlanda 0,3%–2003-2005, Slovenia 0,5%–2002-2005 și 2007, Lituania, Grecia 0,4%–2004-2007, Estonia 0,2%–2005 și Italia 0,1% în 2002.

3.4.8. Cheltuielile pentru sănătate

Media anuală a acestor cheltuieli evoluează între 25.000 și 30.000 milioane de Euro la nivelul UE 27, cu o medie pe nouă ani de 24.102 miliarde de Euro. **Cele mai mari sume** cheltuite pentru sănătate ilustrate în *graficul 14* variază între 104 și 153 miliarde de Euro, cu un **maxim** de 152,81 miliarde de Euro atins în anul 2007 la nivelul UE 27. De menționat este faptul că, aceste sume maxime sunt cheltuite în țările dezvoltate și cu un număr mare de populație. **La polul opus** se situează țările mici atât ca suprafață cât și ca populație. Aici se înregistrează cele mai mici sume cheltuite la nivelul Uniunii Europene. Aceste sume variază între 168 și 866 milioane de Euro. Minimul absolut se înregistrează în anul 1999 cu o valoare de 0,168 miliarde de Euro.

În continuare vom analiza evoluția datelor în sumă absolută, doar în acele state în care se înregistrează cheltuieli foarte mari cu sănătatea în comparație cu media pe UE. Aceste țări sunt: Germania, Spania, Franța, Italia și Marea Britanie. Observăm că linia evoluției cheltuielilor maxime la nivelul Uniunii Europene coincide cu linia evoluției cheltuielilor înregistrate în Germania, acest lucru însemnând că în această țară se cheltuiesc cei mai mulți bani în fiecare din cei nouă ani analizați dintre toate statele comunitare. Mai precis în Germania se înregistrează o medie a cheltuielilor cu sănătatea de 139, 03 miliarde de Euro pe an. (a se vedea Inceu A.M., Lazăr D., Pavel A. Moldovan B., Zai P., 2008:247-256)

Graficul 14

[Sursa: Prelucrare personală a datelor extrase de pe Eurostat]

Graficul 14 ne oferă o imagine mai detaliată asupra evoluției cheltuielilor pentru sănătate în țările unde se cheltuie mult sub nivelul mediu al Uniunii Europene. **Ponderea medie** a cheltuielilor pentru sănătate la nivelul UE se situează între 11% și 13% cu o valoare medie de 13,21%. Cele mai mari sume din total sunt cheltuite în Irlanda, unde procentul variază între 16,54% și 23,03%. Alte țări, unde ponderea cheltuielilor pentru sănătate se situează peste media UE, sunt: **România**, Portugalia, Cehia, Slovenia și Marea Britanie. Există însă și țări care cheltuiesc destul de puțin pentru sănătate din totalul cheltuielilor bugetare. Este vorba în special de Slovacia, țară unde această pondere nu depășește 6%, respectiv Olanda unde ponderea nu depășește 9%.

Situația **ponderii** cheltuielilor de sănătate în **PIB** este destul de însemnată. Austria este țara în care în anii 1999 și 2000 se înregistrează ponderea maximă a cheltuielilor privind sănătatea în PIB de 8,4%. Austria, Portugalia, Suedia, Cehia, Anglia sunt câteva din țările care au ponderile cele mai ridicate (peste 5,9%) ale acestor cheltuieli din PIB, iar cele mai reduse ponderi se întâlnesc în Cipru, Estonia, Polonia.

La aceasta categorie de cheltuieli întâlnim trei indicatori care pot influența cheltuielile cu sistemul de sănătate: numărul morților, numărul pacienților și numărul personalului angajat în sistemul de sănătate.

Primul indicator are impact în țări precum: Franța (2001-2002), Spania (2002-2003), Anglia (2002-2003), Lituania (2004-2005), Suedia (2001-2002), Slovacia (2004-2005) și Slovenia (2006-2007). Cheltuielile influențate de acest indicator scad în țări precum: Austria (2000-2001) și Germania (2003-2004). Corelația existentă între numărul morților și cheltuielile cu sănătatea este una puternică iar indicele relevanței este ridicat.

Un al doilea indicator menționat, apare în următoarele țări: Polonia (2004-2005), România (2005-2006) și Anglia (2000-2001), singura scădere înregistrată de acest indicator fiind în România între 2002 și 2003. Acest factor influențează într-o foarte mare măsură acest tip de cheltuieli, fapt demonstrat de analiza sociologică, prin corelația foarte puternică existența dintre acest tip de cheltuieli și numărul pacienților.

Numărul personalului angajat în sistemul de sănătate influențează în sensul creșterii cheltuielilor cu sănătatea țări precum Italia (1999-2000), Irlanda (2000-2001), Ungaria (2001-2002), Grecia (2002-2003), Polonia (2005-2006), Slovenia (2000-2001), singura scădere înregistrându-se în Malta între anii 2006 și 2007. Corelația dintre acest factor și cheltuielile cu sănătatea este una puternică și cu o relevanță crescută pentru analiza sociologică efectuată.

Datele referitoare la cauzele de deces, furnizează informații cu privire la modelele de mortalitate, clasificate în funcție de o listă scurtă bazată pe statistici internaționale de clasificare a bolilor și a problemelor legate de sănătate (ICD). Informațiile sunt culese din certificatele de deces, acestea fiind obligatorii în toate statele membre. Datele statistice prezentate se referă la cauza de deces, cu alte cuvinte, cauzele de boală sau accident care au inițiat evenimente care duc la moarte, sau situațiile de violență sau de accident care au produs fatalul accident. Mortalitatea infantilă reflectă numărul de decese ale copiilor sub vârsta de un an de pe parcursul anului și este prezentat sub forma unui raport al numărului de născuți vii în anul respectiv.

Speranța de viață a cetățenilor în cadrul Uniunii Europene a crescut pe parcursul ultimelor decenii, și diferențele acestui indicator dintre bărbați și femei, s-a redus, reflectând, probabil, schimbările de la locul de muncă și modelele de viață. Statisticile prezentate pentru speranța de viață se referă la numărul mediu de ani la care un copil nou-născut se poate aștepta să trăiască dacă este supus pe tot parcursul vieții lui/ei la condițiile actuale ale mortalității. Un indicator similar pentru speranța de viață la 65 de ani reflectă numărul mediu de ani câți ani mai are de trăit o persoană care a atins vârsta de 65 de ani, dacă este supus pe tot restul vieții sale, în condițiile actuale de mortalitate.

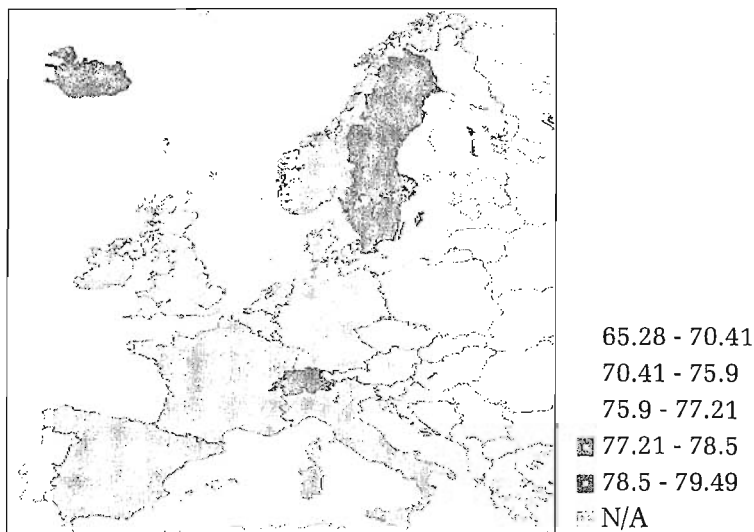

Figura 4. Speranța de viață la naștere – bărbați⁸

⁸ http://epp.eurostat.ec.europa.eu/guip/mapAction.do?mapMode=dynamic&indicator=tps00025_1#tps00025_1.

Indicatorii privind anii de viață sănătoasă arată numărul de ani pe care o persoană este (încă) de așteptat să trăiască în condiții sănătoase. O condiție sănătoasă este definită prin absența unor limitări în funcționare/handicap. Indicatorul este, de asemenea, numit speranța de viață fără handicap (DFLE).

Rata de incidență a **accidentelor** la locul de muncă arată numărul de accidente la locul de muncă, cu o absență de mai mult de 3 zile care au avut loc în timpul anului, comparativ cu numărul de persoane aflate pe piața forței de muncă. Un accident la locul de muncă este un eveniment discret în timpul de lucru, care poate conduce la probleme fizice sau psihice.

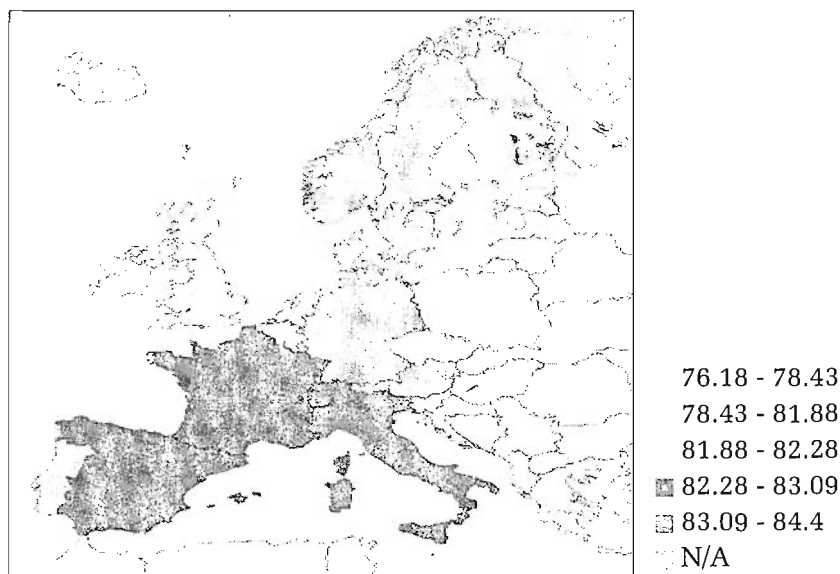

Figura 5. Speranța de viață la naștere – femei⁹

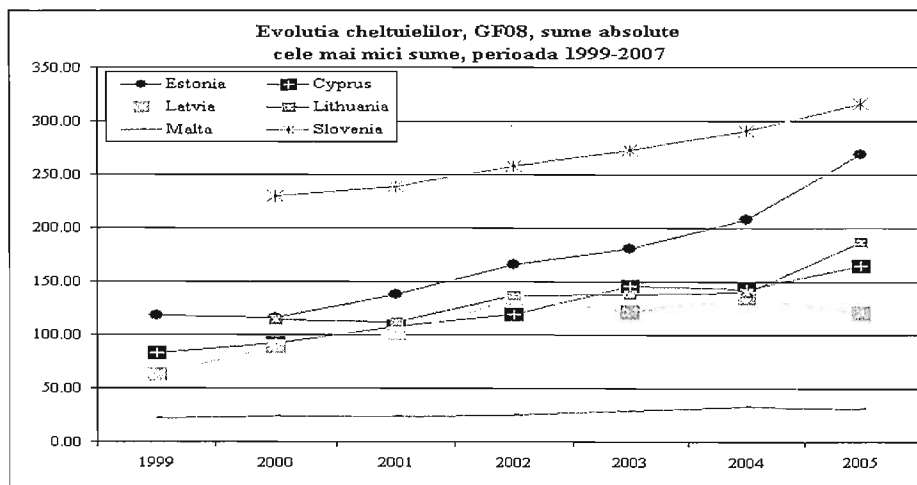
Aceasta include, accidente în timpul programului de lucru în afara locului de munca a persoanei afectate, chiar dacă este cauzată de o terță parte, și de cazuri de intoxicație acută. Se exclud accidentele în drum spre sau de la locul de muncă, evenimente care au doar origine medicală, și boli profesionale. Incidența accidentelor mortale poate fi, în parte afectată de schimbări structurale în economie care se va orienta mai mult spre servicii, unde riscul de moarte la locul de munca este de obicei mai scăzut decât în agricultură, industrie sau construcții.

3.4.9. Cheltuielile pentru activități de recreere, cultură și religie

Cheltuielile ocazionate de guvernele țărilor membre ale Uniunii Europene pentru activități de recreere, cultură și religie nu sunt atât de mari ca valoare. Observăm că **media anuală** se situează undeva în jurul valorii de 4.000-5.300 milioane de Euro,

9 http://epp.eurostat.ec.europa.eu/guip/mapAction.do?mapMode=dynamic&indicator=tps00025_2#tps00025_2.

cu o medie minimă atinsă în anul 2000, 4.114,03 milioane de Euro, și cu o medie maximă atinsă în anul 2007, de 5.304,45 milioane de Euro. Cele mai mici sume cheltuite în acest sens reflectate în *graficul 15*, variază între 21-30 milioane de Euro anual. La polul opus se situează țări precum Germania, Franța, Marea Britanie, Spania, Italia țări care cheltuiesc anual între 12.000-29.000 milioane de Euro pentru astfel de activități.

Graficul 15

[Sursa: Prelucrare personală a datelor extrase de pe Eurostat]

Țările membre unde se înregistrează **cele mai mari sume** cheltuite pentru recreere, cultură și religie sunt: Germania, Franța, Marea Britanie, Anglia, Italia și Spania.

Estonia, Letonia, Malta, și Cipru înregistrează **cele mai mici sume** cheltuite anual pentru recreere, cultură și religie. Dintre aceste state membre cele mai mici cheltuieli se înregistrează în Malta, unde media anuală se situează la 27,6 milioane de Euro.

În sfârșit pentru a completa analiza cheltuielilor de acest tip trebuie să analizăm și **ponderea** pe care cheltuielile pentru recreere, cultură și religie le ocupă **în totalul bugetului** de cheltuieli în diferitele țări. Observăm că ponderea medie se situează în jurul valorii de 2,5% în toți anii analizați.

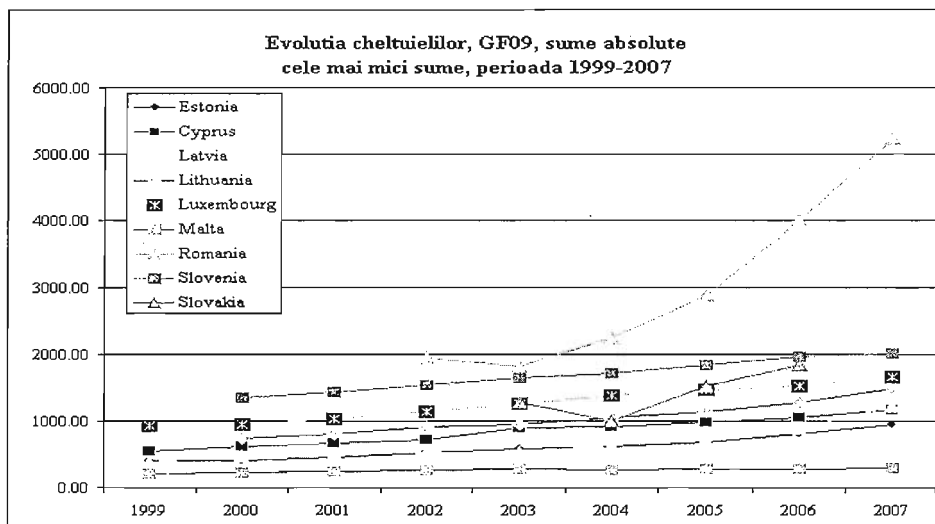
Dacă analizăm în detaliu cheltuielile pentru recreere, cultură și religie observăm faptul că **ponderea maximă în PIB** a acestui capitol de cheltuieli se înregistrează în Estonia (2,4%) în anul 2005 și 2006, iar ponderea minimă în Grecia (0,20%) în anul 1999. Estonia și Luxemburg, sunt practic singurele țări care au ponderi de peste 2% din PIB, restul țărilor având ponderi sub 2%. Media ponderilor cheltuielilor pentru recreere, cultură și religie în PIB din cele 27 de țări analizate este destul de redusă și anume 1,11%. În final considerăm că este necesară încercarea de a găsi noi metode și posibilități de finanțare acestor cheltuieli, care să suplinească lipsa de resurse.

3.4.10. Cheltuielile pentru educație

Educația este sau ar trebui să fie foarte importantă pentru toate țările, de aceea analiza cheltuielilor ocazionate în acest domeniu de activitate atât că structură cât

și ca evoluție este foarte importantă. Se observă faptul că, **media pe UE** variază între 20.000 și 23.000 milioane de Euro, cu un maxim de 23.886,01 milioane de Euro atins în anul 2007. Sumele maxime cheltuite în această perioadă au variat între 93.000 și 126.000 milioane de Euro, cu un maxim de 126.028 milioane de Euro în anul 2007. La polul opus, se situează țările cu o populație mică, care au cheltuit în jur de 200 – 400 milioane de Euro anual pentru educație. O situație mai detaliată ne oferă *graficul 16* care redă evoluția cheltuielilor minime cu educația în sume absolute.

Graficul 16

[Sursa: Prelucrare personală a datelor extrase de pe Eurostat]

Țările care înregistrează valori peste media UE sunt: Germania, Spania, Franța, Italia și Marea Britanie. Surprinzător este faptul că cele mai mari sume pentru educație au fost cheltuite în Anglia, în toți cei nouă ani supuși analizei. Aici cheltuielile au crescut de la 66.694 milioane de Euro până la 126.028 milioane de Euro, înregistrându-se o medie de 98.458,6 milioane de Euro. Se observă că **România** și Slovenia, se desprind categoric de celelalte țări cu medii anuale de 3.018,1 milioane de Euro respectiv 1.687,4 milioane de Euro. Cele mai mici sume cheltuite pentru educație din întreaga UE în toți cei nouă ani analizați s-au înregistrat în Malta. O analiză mai detaliată referitoare la cheltuielile cu educația ne arată că **ponderea medie** a cheltuielilor cu educația variază între 12% și 13% cu o medie pe cei nouă ani de 13,17%. În țările unde se cheltuie cel mai mult pentru educație (ca pondere din total cheltuieli în țara respectivă) aceste ponderi ajung până la 18% chiar 19%. Aceste țări sunt Estonia, cu o medie de 19,03%, Lituania, cu o medie de 17,45% și Letonia cu o medie de 16,47%. Țările cu cele mai mici ponderi medii sunt Grecia (6,41%), Germania (8,98%), Italia (9,88%) și Slovacia (7,36%). (Inceu A.M., Lazăr D., Pavel A., Moldovan B., Zai P., 2008:256-268)

În prezentarea evoluției **ponderii** cheltuielilor privind educația în PIB, este important de menționat faptul că, față de cheltuielile privind recreerea, cultura,

religia, ponderile din PIB a cheltuielilor cu educația înregistrează valori duble. Astfel, maximul ponderilor cheltuielilor privind învățământul din PIB se întâlnește în Danemarca (8,2%) în anii 2002, 2003 și 2004. Acest procent este foarte mare deoarece în Danemarca întreg procesul de învățământ de stat este finanțat de la buget. Estonia, Portugalia și Suedia sunt țările care au de asemenea ponderi ridicate ale cheltuielilor cu educația în PIB. Minimul ponderii cheltuielilor privind educația în PIB de 2,7% este în Grecia în anul 2001. Ponderi reduse se pot observa în Germania, Irlanda, Olanda, Slovacia, România. (Grafic(a) nr. 89)

Investițiile în educație nu influențează foarte mult cheltuielile cu educația, singura influență ce ar putea apărea este între anii 2003-2004 în Italia în sensul scăderii cheltuielilor. Din ceea ce ne arată analiza sociologică acest indicator nu stabilește corelații semnificative cu domeniul educației. Observăm că în toți anii corelația este slabă, iar indicatorul de relevanță a corelației ne arată ca asocierea dintre cei doi termeni este una nesemnificativă.

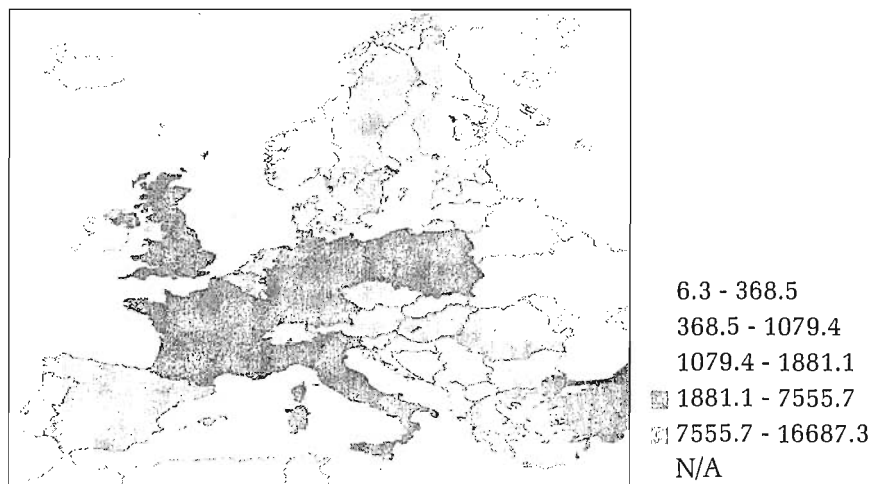

Figura 7. Numărul studenților și al elevilor pe plan european¹⁰

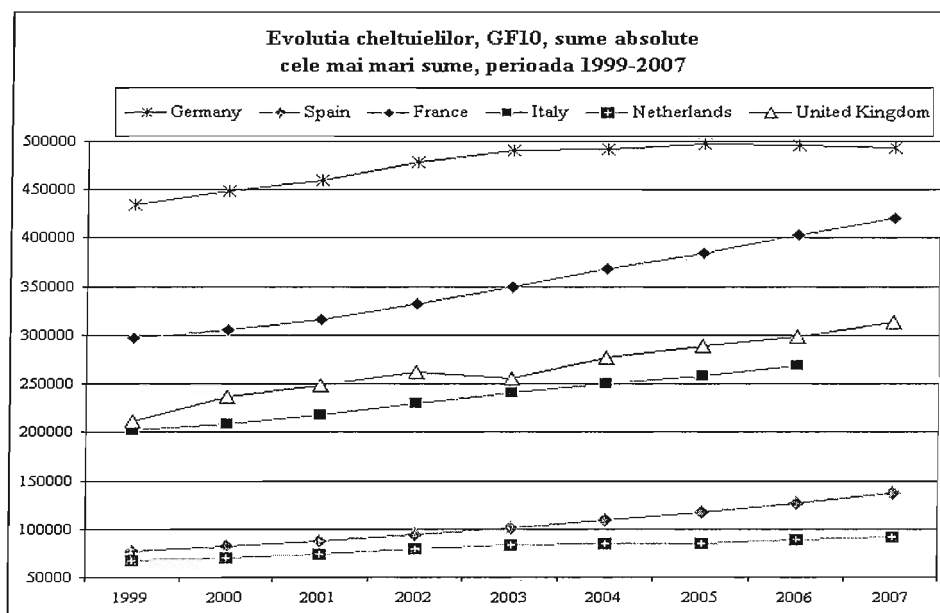
În domeniul învățământului constatăm faptul că statul se implică în domeniul educației într-o măsură ridicată în țările din UE, în special în Danemarca și Suedia, observându-se efortul de maximizare a rezultatelor obținute din resursele alocate educației. România este printre puținele țări europene (alături de Cehia, Grecia și Slovacia), ce orientează mai puțin de 10% din totalul cheltuielilor publice către educație. Scăderea demografică înregistrată în perioada analizată constituie un alt element important care pune și va pune la încercare posibilitățile de reformare a sistemului educațional din țările UE 27.

¹⁰ <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/guip/themeAction.do;jsessionid=9ea7974b30def3edbf81818e4166bd76baf60c02f8c7.e34SbxiPb3uSb40Lb34LaxqRaxqQe0>

Numărul de cadre didactice are de asemenea o influență semnificativă, însă nu la fel de mare ca și indicatorul anterior. Mai observăm de asemenea că în anii 2005 și 2006 corelația este medie, nu foarte puternică. Indicele semnificativei corelației arată că aceasta este una semnificativă de unde rezultă ca cele două asocieri sunt relevante.

3.4.11. Cheltuielile pentru protecție socială

Se observă că sumele pentru protecție socială sunt cele mai mari dintre toate tipurile de cheltuieli. Astfel, nivelul mediu al acestor cheltuieli variază între 500.000 și 490.000 milioane de Euro cu un minim de 495,6 milioane de Euro atins în anul 1999 și un maxim de 496.930 milioane de Euro atins în anul 2005. O imagine mai detaliată ne oferă *graficul 17* care conține date în sume absolute, referitoare la statele membre în care cheltuielile pentru protecția socială sunt foarte mari, cu mult peste media din Uniunea Europeană. Aceste țări sunt: Germania, Spania, Franța, Italia, Olanda și Marea Britanie. Ca medie anuală cel mai mult s-a cheltuit în Germania cu o medie de 476.628,67 milioane de Euro.

Graficul 17

[Sursa: Prelucrare personală a datelor extrase de pe Eurostat]

Se observă de altfel, că linia evoluției sumelor cheltuite pentru protecție socială în Germania, coincide cu linia evoluției sumelor maxime cheltuite în acest sens în Uniunea Europeană. Acest lucru înseamnă că, în fiecare din cei nouă ani analizați, în Germania se cheltuie cel mai mult pentru protecție socială dintre toate statele membre.

Graficul ne oferă o imagine detaliată asupra evoluției cheltuielilor pentru protecția socială referitoare la țările unde s-a cheltuit cel mai puțin pentru acest domeniu. După cum se observă, sunt cinci țări ale căror cheltuieli pentru protecție socială se

situează sub 2.000 milioane de Euro, cu un minim absolut de 495,60 milioane de Euro înregistrat în Malta în anul 1999. Celelalte două țări la care se face referire în acest grafic sunt Luxemburg și Slovenia, cu cheltuieli medii de 4.506,84 milioane de Euro respectiv 4.558,71 milioane de Euro.

Cele mai mari ponderi ale cheltuielilor cu protecția socială în totalul cheltuielilor bugetare au fost înregistrate la valoarea de 43–48%, iar țările unde ponderea este atât de mare sunt: Germania cu o pondere medie de 48,18%, Luxemburg cu o pondere medie de 43,7% și Danemarca cu o pondere medie de 42,80%. Cele mai mici valori se înregistrează în Cipru, cu o pondere medie de 20,83%, Irlanda, cu o pondere medie de 25,68% și România cu o pondere medie de 27,08%.

Se constată, că în, Danemarca, Austria, Suedia, Germania, Franța apar cele mai ridicate ponderi din PIB ale cheltuielilor cu protecția socială (peste 20%) din PIB. În Irlanda, Cipru, Luxemburg, Lituania, Letonia, Estonia se observă cele mai reduse ponderi din PIB ale cheltuielilor cu protecția socială. Media ponderii cheltuielilor cu protecția socială din PIB pe UE 27 este de 15,72%. Maximul acestor ponderi din PIB în UE 27 este de 24,3% și s-a înregistrat în Suedia în anul 2003, în timp ce minimul era de 7,6% în Irlanda în anul 2000.

Indicatorii asupra cărora ne vom axa și care influențează creșterea sau scăderea cheltuielilor cu protecția socială sunt: nivelul taxei pe costul muncii, pensiile și câștigurile nete.

Observăm că pensiile influențează cheltuielile din: Portugalia (1999-2000), Cehia (2001-2002), Luxemburg (2001-2002), Ungaria (2001-2002, 2003-2005), Irlanda (2002-2003, 2005-2006), Cipru (2002-2003), Lituania (2002-2003), Polonia (2004-2005), România (2004-2006), Letonia (2005-2006), Grecia(2005-2006). Sunt situații în care cheltuielile scad din cauza acestui indicator, exemple în acest sens fiind Polonia între anii 2002 și 2004 și Suedia între anii 2000 și 2001. Pensiile formează o corelație medie cu acest tip de cheltuieli iar relevanța acestei corelații este de asemenea una medie.

Nivelul taxei pe costul muncii, influențează cheltuielile din: Spania (1999-2000), Portugalia (1999-2000), Grecia (2006-2007) și Lituania (2006-2007). Cheltuielile scad raportat la acest indicatori în țări precum: Irlanda (1999-2000), Suedia (2000-2001), Letonia (2002-2003) și Slovacia (2004-2005). Corelația dintre nivelul acestei taxe și cheltuielile cu protecția socială nu este una puternică, ci din contră este una foarte slabă. Din punctul de vedere al analizei sociologice nici indicele relevanței nu este ridicat.

Câștigurile nete, influențează cel mai mare număr dintre țările analizate după cum putem observa: Spania (1999-2000), Portugalia (1999-2000), Suedia (1999-2000), Luxemburg (2001-2002), Ungaria (2001-2002), Grecia (2002-2003), Cipru (2002-2003), România (2003-2007), Slovacia (2003-2004), Estonia (2004-2005), Polonia (2004-2005), Letonia (2005-2006) și Lituania (2005-2007). Se observă o scădere a acestor cheltuieli în: Suedia (2000-2001), Polona (2002-2003), Anglia (2002-2003) și Letonia (2002-2003). Corelația stabilită între cheltuielile cu protecția socială și câștigurile nete este una medie, iar această corelație este una relevantă.

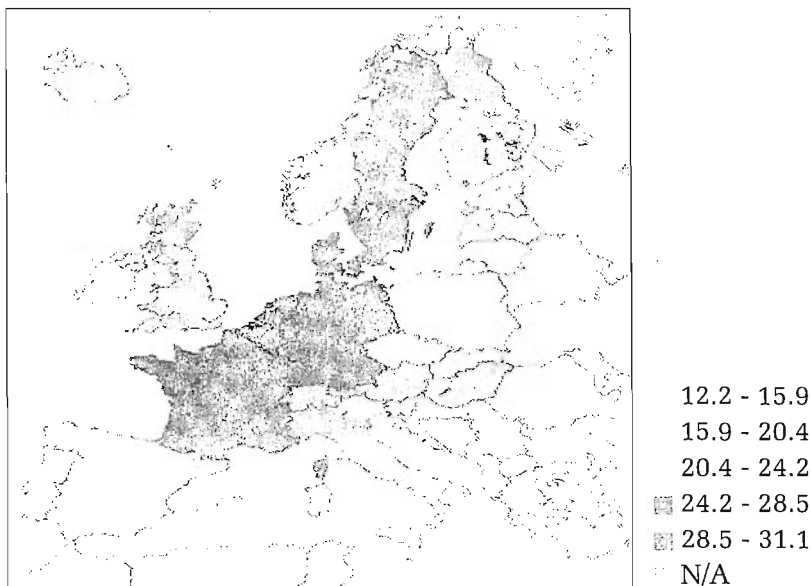

Figura 8. Cheltuieli totale pentru protecția socială¹¹

O analiză sintetizată a cheltuielilor bugetare ne arată faptul că o mare parte din acestea sunt orientate spre bunăstarea socială. Unii autori au realizat o serie de studii comparative din care a reieșit că țările anglo-saxone cheltuiesc cel mai puțin cu bunăstarea socială, apoi cele europene într-o măsură mai mare, iar țările scandinave cel mai mult (Smeeding, O'Higgins și Rainwater – 1990, Smeeding – 2004). Diferențele de politică bugetară în privința cheltuielilor cu bunăstarea socială se datorează în principal unor factori de natură istorică, culturală precum și factori ce țin de opțiunea politică a fiecărui stat. Țările scandinave prezintă partide social-democrate puternice care au ca scop reducerea inegalității între sexe și clasele de indivizi în timp ce statele din Europa continentală dețin partide creștin-democrate ce urmăresc asigurarea securității populației printr-o structură de tip corporatist. În țările anglosaxone cu o doctrină liberală, rolul statului la bunăstarea socială este mai redus prin urmare și acest tip de cheltuieli sunt mai reduse.

În literatura de specialitate (Paul de Beer, Vrooman C. și Wildeboer J. M.) se vorbește despre trei tipuri de state ale bunăstării: state ale bunăstării social-democrate: Suedia, Danemarca, Norvegia; state al bunăstării conservatoare sau corporatiste: Germania, Belgia, Franța; state ale bunăstării de tip liberal: U.K., Canada, Australia, S.U.A.

Statele bunăstării social-democrate se caracterizează printr-un sistem dezvoltat de protecție socială cu beneficii generoase acordate indivizilor cu cheltuieli bugetare destinate bunăstării sociale ridicate și transferuri sociale însemnate. În plus în aceste state politica fiscală în domeniul protecției sociale combină suportul puternic pentru

11 <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/guip/mapAction.do?mapMode=dynamic&indicator=tps00098#tps00098>.

intervenția statului cu egalitarismul referitor la diferențele dintre venituri. Statele corporatiste au ca și caracteristici scheme de asigurare generoase pentru șomaj și boală acordate angajaților. În cadrul acestora state politica fiscală în domeniul protecției sociale combină sprijinul însemnat pentru intervenția statului cu punctul de vedere al inegalitarismului privitor la distribuția venitului. Țările bunăstării de tip liberal se caracterizează în principal de cote ale beneficiilor sociale relativ scăzute și cu o durată limitată iar politica fiscală a statului în privința protecției sociale se caracterizează de un sprijin redus al statului cu protecția socială combinat cu inegalitatea în distribuția veniturilor.

Putem observa că țările din Europa Continentală și Scandinavia impozitează într-o măsură mai mare transferurile în numerar. Aceste țări finanțează mai mult cheltuielile cu bunăstarea socială prin impozite indirecte în raport cu țările anglo-saxone. (Garfinkel I., Rainwater L., Smeeding T., p.13) În plus în ceea ce privește țările anglo-saxone, S. U.A. este țara care se bazează cel mai puțin pe impozitele indirecte și pe impozitarea transferurilor în numerar. În analiza politicilor bugetare în diferite state ale bunăstării trebuie să se țină cont de faptul că în țările liberale cheltuielile sociale sunt mai reduse, iar în cele social-democrate sunt ridicate, însă în țările social democrate se impozitează puternic beneficiile sociale. Țările cu o distribuție mai egală a veniturilor (Danemarca, Suedia) tind să aibă cheltuieli sociale mai mari decât țările cu o inegalitate mai mare a distribuției veniturilor.

Țările dezvoltate pun mai mult accentul pe cheltuielile social-culturale, în timp ce țările în curs de dezvoltare pun accentul mai mult pe acțiunile economice.

În analiza efectuată se poate observa că ponderea cheltuielilor publice generale în PIB este diferită de la o țară la alta. Ponderea cheltuielilor publice în PIB este influențată în principal de următorii factori: nivelul de dezvoltare a fiecărei țări, mărimea sectorului public în raport cu cel privat, gradul de intervenție a statului în viața economico-socială, gradul de îndatorare și doctrina ce guvernează politica economică și socială.

Tendința generală a cheltuielilor publice este de creștere. În general aceste creșteri se datorează unor factori de natură economică, politică și socială precum: modificarea nevoilor economice și preferințele consumatorilor, dar și de funcționarea necorespunzătoare a sistemului public.

În literatura de specialitate găsim mai multe analize ce explică motivele creșterii cheltuielilor publice în timp. Astfel P. Brezeanu evidențiază principalele modele macroeconomice ce explică evoluția în timp a cheltuielilor publice, și anume: modelele dezvoltării privind creșterea cheltuielilor publice, legea lui Wagner a activității statului în expansiune și studiul clasic al lui Peacock și Wiseman al creșterii cheltuielilor publice.

De o importanță deosebită în acest sens sunt lucrările lui Musgrave și Rostow Musgrave arată că pe parcursul perioadei de dezvoltare economică, investițiile totale dintr-un stat cresc ca procent din PNB, în timp ce investițiile sectorului public scad. Rostow considera însă că odată atins stadiul maturizării economiei, politica bugetară a unui stat se orientează mai mult dinspre sectorul cheltuielilor cu infrastructura, la cele cu educația, sănătatea și asigurarea bunăstării (un fel de piramidă a lui Maslow pentru sectorul public). Alți autori Peacock și Wiseman consideră că nivelul cheltuielilor

publice sunt influențate de o serie de factori precum: modificările în cererea de bunuri și servicii publice, modificări în numărul și structura populației, în calitatea bunurilor și serviciilor publice, regionalizarea și globalizarea economiei, capacitatea de a plăti impozite, factori politici și sociali.

Cu toate că este necesar un control al dinamicii cheltuielilor publice în dorința statelor de a reduce nivelul acestora, trebuie să se țină cont de faptul că plafonarea acestora poate produce unele efecte mai puțin dorite, ca de exemplu: utilizarea fondurilor extrabugetare, recurgerea la împrumuturi publice.

Țările nordice acordă cea mai mare importanță cheltuielilor cu protecția socială, educația și sănătatea. Germania și Marea Britanie sunt țările în care protecția socială constituie domeniul în care statul se implică cel mai mult deoarece colectează aproape jumătate din totalul resurselor bugetare. Se observă faptul că atât în țările dezvoltate cât și în cele în tranziție din Uniunea Europeană cele mai importante cheltuieli sunt cele cu protecția socială, diferența fiind faptul că în țările în tranziție ponderea acestor cheltuieli în PIB este mai redusă. Dacă vorbim de cheltuielile cu acțiunile economice acestea au ponderi mai însemnate în țările în curs de dezvoltare.

În general protecția socială se referă la programe sociale ce urmăresc creșterea standardului general de viață, îmbunătățirea calității vieții, cât și protecția unor categorii ale populației și are în componență două părți importante și anume: partea de asigurări sociale și partea de asistență socială. Evoluția cheltuielilor cu protecția socială depinde mai ales de evoluțiile economice și demografice, precum și de opțiunile legate de sistemele protecției sociale. S-a observat că în țările unde statul bunăstării este extins asistența socială are un rol mai redus, așa cum se întâmplă în țările nordice, iar acolo unde statul bunăstării nu este așa generos asistența socială este mai însemnată. În țările nordice unde nivelul și incidența beneficiilor asistenței sociale sunt mai ridicate aceasta este administrată la nivel local, iar în Irlanda și U.K. unde sunt mai scăzute, este administrată la nivel central. Se constată faptul că țările scandinave au o calitate mare a beneficiilor oferite, dar sunt și eficiente împotriva sărăciei. Observăm faptul că țările social-democrate au în general cele mai mici rate ale sărăciei în ansamblu, pe când țările liberale au ratele cele mai mari.

Sistemul german de protecție socială este unul care oarecum stimulează la nemuncă deoarece suportul german pentru venit vizează toate persoanele, chiar dacă nu muncesc, ale căror venituri se situează sub un nivel minim. Constatăm de asemenea faptul că în Italia pensiile au o valoare mult prea ridicată față de alte țări, reprezentând aproximativ 40% din totalul cheltuielilor sociale. Și în România cheltuielile cu pensiile au o pondere mare pe fondul influențelor politice legate de acest subiect. În România comparativ cu celelalte țări în tranziție, precum Cehia, Slovacia și Polonia, ponderea acestor cheltuieli în PIB are o valoare destul de redusă. Datorită vârstei de pensionare foarte scăzute în Polonia, contribuțiile la asigurările sociale au crescut dramatic în primii ani de tranziție. Politica socială trebuie direcționată în vederea asigurării unei dezvoltări economico-sociale, integrarea și incluziunea socială și pentru a asigura suport pentru categoriile de populație defavorizate, și a calității vieții populației.

Au fost identificate două sisteme de finanțare a cheltuielilor cu sănătatea utilizate mai ales în țările dezvoltate, cel german și cel englez. Sistemul german se caracterizează

prin cotizații obligatorii, plătite în părți egale atât de salariați cât și de firme. În cadrul sistemului englez statul finanțează integral ocrotirea sănătății, pentru toți cetățenii. De remarcat ar fi faptul că în ultimii ani a crescut sistemul privat de sănătate în defavoarea celui de stat. Noile tehnologii însă constituie o provocare atât pentru sistemul public cât și pentru sistemul privat, exercitând o presiune asupra cheltuielilor cu sănătatea.

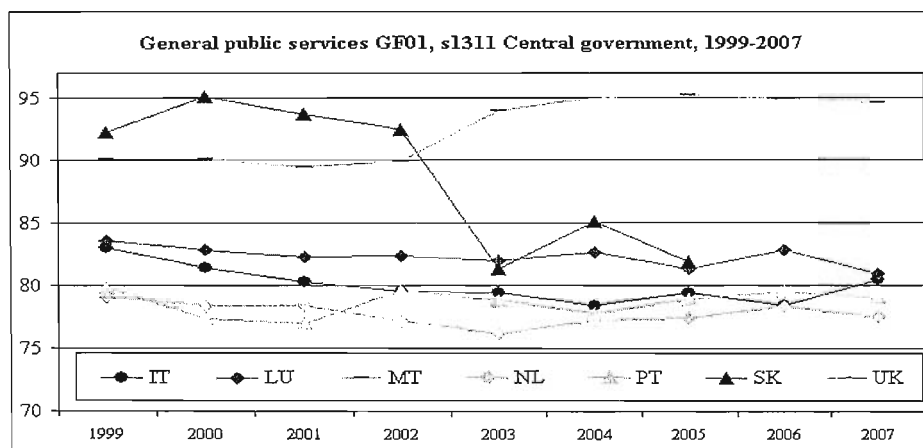
România continuă să se confrunte cu numeroase probleme în sănătate legate de lipsa resurselor, corupție, tehnologie învechită, calitatea serviciilor medicale, probleme care pot fi rezolvate numai prin reformarea sistemului.

3.5. Cercetări privind descentralizarea cheltuielilor bugetare

În analiza descentralizării cheltuielilor vor fi urmărite procente deținute de toate tipurile de cheltuieli la nivelul bugetului central, la nivelul federal dacă este cazul, la nivelul bugetului local și la nivelul fondului social. Procentele calculate reflectă practic modul de plasare tuturor tipurilor de cheltuieli pe cele patru paliere menționate mai sus. Un procent ridicat la nivelul bugetelor locale arată faptul că categoriile de cheltuieli sunt descentralizate la nivel local. Situația inversă în care diversele tipuri de cheltuieli sunt plasate la nivelul bugetului central arată un grad ridicat de centralizare a acestor categorii de cheltuieli.

3.5.1. Descentralizarea cheltuielilor pentru serviciile publice

Țările cu un grad ridicat de descentralizare în ceea ce privește cheltuielile cu serviciile publice generale sunt: Ungaria (99,84%), Anglia (50%) și Letonia (41,26%). Merită amintit de asemenea faptul că, nivelul de descentralizare a cheltuielilor privind serviciile publice din România se situează la o medie de 19,40% pe perioada analizată. În țara noastră, din cadrul cheltuielilor cu serviciile publice generale, cele pentru autoritățile judecătorești dețin o pondere însemnată (peste 32%), acest lucru fiind justificat în special de deciziile guvernamentale de a încuraja creșterile salariale pentru persoanele implicate în activitatea judecătorească, cu scopul diminuării corupției din acest sector. *(a se vedea graficul 18)*

Graficul 18

[Sursa: Prelucrare personală a datelor extrase de pe Eurostat]

Un aspect interesant de punctat este acela că aceste cheltuieli au ponderi importante în Fondul social. (a se vedea 3.3.) Apartenența cheltuielilor bugetare) doar în câteva țări și anume: Spania (unde se înregistrează un maxim de 16,39% în 1999 și un minim de 2,60% în 2003), Portugalia (cheltuielile privind serviciile publice generale au un trend descendent de la 10,99% în 2001 la 5,46% în 2007), Irlanda (cu procente de până la 9,30% în 2002), restul țărilor UE 27 înregistrând procente foarte apropiate de zero. Acest lucru arată faptul că există doar trei țări, din cele 27, în care cheltuielile privind serviciile publice generale au ponderi destul de însemnate în Fondul social.

3.5.2. Descentralizarea cheltuielilor pentru apărare

O particularitate pentru cheltuielile de apărare este că în majoritatea țărilor, acestea sunt preponderent concentrate la nivelul Bugetului de stat central. În privința acestui aspect insistăm, întrucât în 18 țări (Danemarca, Estonia, Finlanda, Lituania, România, Belgia, Cipru, Germania, Spania, Franța, Grecia, Irlanda, Italia, Luxemburg, Malta, Olanda, Portugalia, Slovenia) din cele 27 ponderea deținută de cheltuielile cu apărarea la nivelul bugetelor de stat, în totalul cheltuielilor cu apărarea pe fiecare țară în parte, în perioada 1999-2007 este de 100%. Acest lucru arată un grad ridicat de centralizare a acestor cheltuieli, un lucru normal având în vedere faptul că vorbim de cheltuieli cu apărarea.

Atentatele asupra SUA de la 11 septembrie 2001 au constituit un punct de cotitură pentru strategii și analiștii în materie de securitate. Noile strategii și doctrine de securitate elaborate aduc în prim-plan terorismul, proliferarea armelor de distrugere în masă, crizele și conflictele declanșate de clivajele etnice și religioase. (Dinu M.S., Băhnăreanu C., 2006:31)

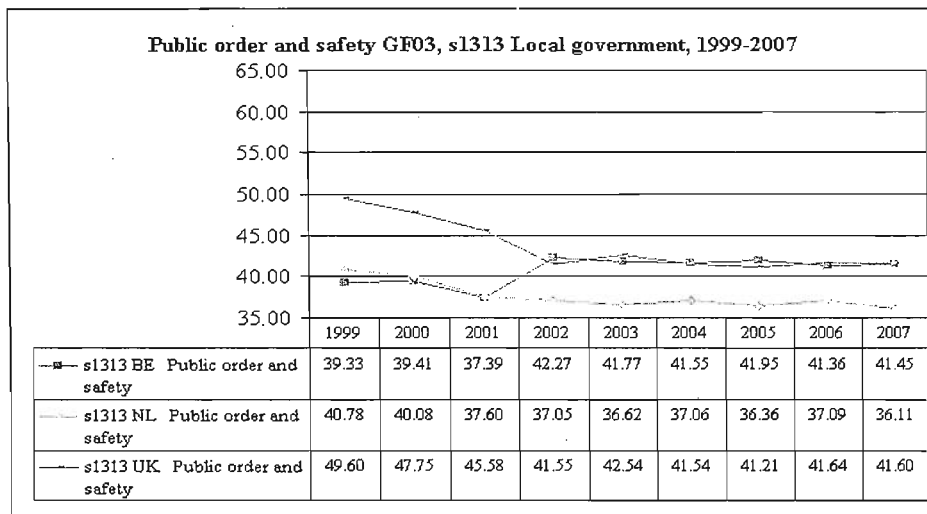
Slovacia, este țara în care cheltuielile cu apărarea dețin ponderea cea mai mică în totalul cheltuielilor bugetare în anul 2006 (65,52%). În restul țărilor în care nu au fost menționate procentul cheltuielilor cu apărarea în bugetul de stat, acesta este de peste 94%. Putem exemplifica faptul că, cheltuielile cu apărarea în bugetele locale din Danemarca au fost de 27,2 milioane Euro în anul 1999. În anul 2006 acestea au ajuns la 35,5 milioane Euro. Cele mai ridicate cheltuieli cu apărarea, din totalul celor 27 de țări analizate, în bugetul local se înregistrează în Slovacia, pentru anul 2006 acestea fiind de 266,2 milioane Euro.

Dacă ne referim la cota parte (*fair share*) cu care ar putea să contribuie țările NATO la securitatea și apărarea comună, atunci constatăm că SUA, în anul 2004, au alocat cu 50% mai mult peste cota stabilită comparativ cu Germania și Spania care contribuie cu mai puțin de jumătate din aceasta, 40% și respectiv 30% (Lindstrom G., 30).

După aderarea României ca stat membru cu drepturi depline în NATO, responsabilitățile României nu se mai limitează doar la politici care asigură apărarea teritoriului național, dar și la politici care promovează intensiv interesele României, și care sprijină stabilitatea globală în orice regiune în care NATO are misiuni, urmărindu-se totodată apărarea și promovarea intereselor vitale ale României. Trebuie însă, să ținem cont de faptul că orice cheltuieli militare excesive redirectionează resurse valoroase ce ar putea fi folosite pentru dezvoltarea socială și reducerea sărăciei, iar utilizarea lor necorespunzătoare are efecte nefaste. Tocmai de aceea se impune raționalizarea și folosirea eficientă a resurselor bugetare alocate apărării naționale.

3.5.3. Descentralizarea cheltuielilor pentru ordine și siguranță publică

Primul aspect care considerăm că este necesar să îl semnalăm este faptul că doar în Cehia, Grecia și Malta cheltuielile privind ordinea publică se regăsesc în întregime doar în bugetul de stat. Cel mai ridicat nivel de descentralizare a cheltuielilor privind ordinea și siguranța publică, după cum se poate observa în *graficul 19* se înregistrează în Anglia, Belgia, Spania, Ungaria, Slovacia și Olanda.

Graficul 19

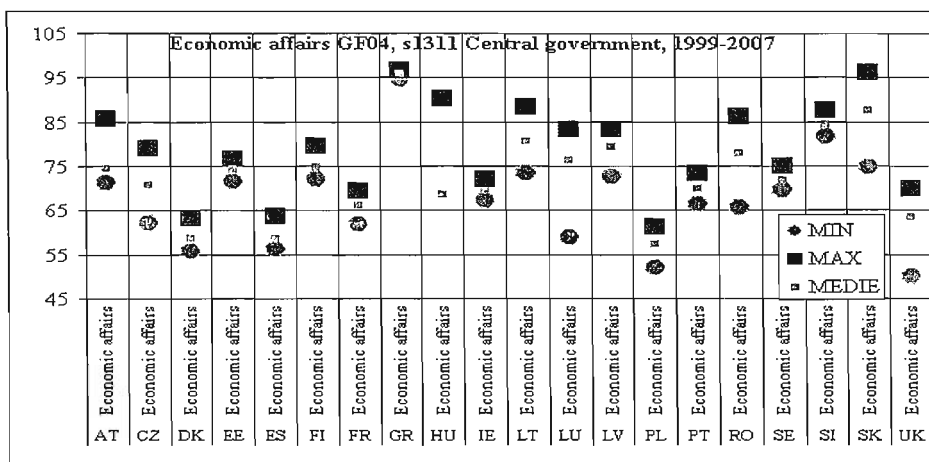
[Sursa: Prelucrare personală a datelor extrase de pe Eurostat]

În Ungaria, se înregistrează un maxim al ponderii cheltuielilor cu ordinea și siguranța publică a bugetelor locale în totalul cheltuielilor cu ordinea și siguranța publică în anul 1999 și 2000, acesta fiind de 100%. În Spania, cheltuielile cu ordinea și siguranța publică a bugetelor locale au o evoluție ascendentă de la 2.853 milioane în anul 1999 Euro la 3.814 în anul 2001, după care înregistrează o scădere până la 3.751 milioane Euro în anul 2003, urmând apoi o nouă creștere până în anul 2007 la 4.706 milioane Euro. Cheltuielile privind ordinea și siguranța publică a bugetelor locale sunt foarte reduse, fiind în 2005 de 46,2 milioane Euro. În țara noastră aceste cheltuieli sunt cele legate de poliția comunitară. Totodată, din categoria cheltuielilor pentru ordine publică și siguranță națională, cele pentru poliție ocupă ponderea cea mai ridicată (în jur de 27%). Se observă deci tendința de creștere a sumelor alocate îndeosebi asigurării siguranței cetățenilor din țara noastră.

3.5.4. Descentralizarea cheltuielilor pentru relații economice

Ponderea cheltuielilor cu acțiunile economice din bugetul de stat în total cheltuieli cu acțiuni economice în perioada analizată este astfel: în Cipru este 100% pe toată perioada analizată, în Malta este 100% între anii 1999 și 2002 urmând ca din 2003 să scadă nesemnificativ sub 100% și anume la 99,02%. Aceste procente foarte ridicate, arată faptul că deciziile privind modul de cheltuire a resurselor privind acțiunile economice sunt luate de la nivel central în ambele țări. (a se vedea nr. 104) După

cum bine se știe, atât Malta cât și Cipru, sunt printre țările care au intrat în Uniune Europeană în anul 2004 pe lângă Cehia, Estonia, Ungaria, Lituania, Letonia, Polonia, Slovenia, și Slovacia. (a se vedea graficul 20)

Graficul 20

[Sursa: Prelucrare personală a datelor extrase de pe Eurostat]

La nivelul acestui an nivelul veniturilor țărilor nou intrate sunt mai scăzute decât media UE 15. Pe de altă parte odată cu intrarea acestor țări în uniune media PIB-ului pe cap de locuitor în Europa mărită, este cu 10% mai mică decât înainte. Au existat mai multe dezbateri în ceea ce privește politicile care trebuie urmate de noile țări membre. Economiiile noilor state membre au structuri diferite, astfel, spre deosebire de Polonia de exemplu a cărei economie este bazată în mare parte pe agricultură, economiile Ciprului și Maltei sunt concentrate pe turism și sectorul financiar. Opt dintre țările noi membre în 2004 aveau economii de tranziție, două nu, iar cinci dintre aceste economii sunt economii de mică dimensiune. Politicile economice trebuie în așa fel concepute încât să constituie stimulente pentru societate pentru ca aceasta să beneficieze la maxim de ele. Aceste țări au fost nevoite să depună eforturi mai mari pentru a ajunge din urmă statele dezvoltate. Considerăm faptul că procesul de convergență economică trebuie să fie ghidat de investiții și productivitatea muncii, reforma instituțională, fondurile structurale, stabilitate politică. Prioritatea trebuie să o constituie stabilitatea macroeconomică, menținerea în limitele recomandate a deficitelor bugetare, scăderea inflației.

Se poate observa ponderea constantă a cheltuielilor cu acțiunile economice în totalul cheltuielilor statului în Grecia. Astfel, pe toată perioada analizată ponderea cheltuielilor cu acțiunile economice în total cheltuieli la nivelul bugetului central Greciei oscilează între 94,42% și 96,83%.

În România, în perioada 2002-2007 cheltuielile cu acțiunile economice la nivel național au o pondere descendentă în total cheltuieli de la 82,31% în 2002 la 65,60% în anul 2007. Italia este una dintre țările care înregistrează o pondere a cheltuielilor cu

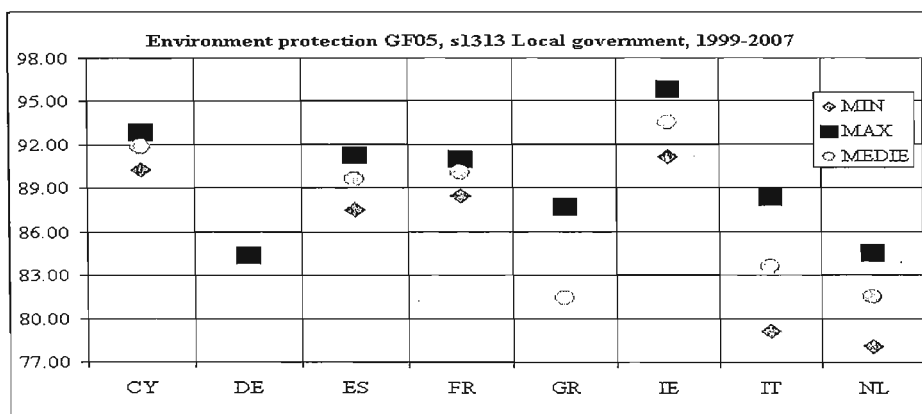
acțiunile economice la nivel bugetului de stat în totalul cheltuielilor de la nivel național 30,12% în anul 2000. Situația cheltuielilor cu acțiunile economice la nivel local în celelalte țări analizate se prezintă astfel: în Lituania avem o pondere a cheltuielilor de la nivel local cu acțiunile economice în totalul cheltuielilor cu acțiunile economice între 11,54% în 2000 și 26,60% în anul 2001.

Investițiile directe străine în anul 2005, au fost mai mari în Polonia, Ungaria, și Letonia. Interesant este faptul că față de țările din UE 15 în aceste țări investițiile sunt localizate în jurul capitalelor acestor state. Dimensiunea pieței, accesul la alte piețe învecinate sunt factori care pot influența alegerea locației investitorilor. Accesul la piață poate influența creșterea structurii producției de la nivel local și localizarea afacerilor. S-a observat faptul că, firmele tind să aleagă aceiași locație, unde sunt amplasate firmele cu profil similar. Alți factori foarte importanți care influențează investițiile străine sunt costul forței de muncă și infrastructură de transport, stabilitatea politică și legislativă, migrația forței de muncă.

În țări precum Austria, Cipru, Cehia, Danemarca, Franța, Malta și altele nu se regăsesc în bugetul Fondului Social, cheltuieli cu acțiunile economice. Germania și Spania au însă o pondere a cheltuielilor cu acțiunile economice de la Fondul Social în totalul cheltuielilor cu acțiunile economice de peste 15% pe toată perioada analizată. România înregistrează o pondere a cheltuielilor cu acțiunile economice de la bugetul Fondului Social în totalul cheltuielilor cu acțiunile economice sub 1% între 2002-2004 urmând ca în 2005 să aibă o creștere la un procent de 2,86%.

3.5.5. Descentralizarea cheltuielilor pentru protecția mediului

În ultimii ani, cheltuielile cu protecția mediului din majoritatea țărilor dezvoltate au cunoscut o creștere semnificativă, date fiind preocupările tot mai intense ale guvernelor și mai ales ale Uniunii Europene pentru problemele legate de protecția mediului înconjurător. România și Malta sunt singurele state din cele studiate în care cheltuielile cu protecția mediului ajung la 100% din cheltuielile totale, prevăzute în bugetul central.

Graficul 21

[Sursa: Prelucrare personală a datelor extrase de pe Eurostat]

Alte țări, în care cheltuielile cu protecția mediului au o pondere semnificativă la nivelul bugetelor centrale sunt Slovenia cu o pondere de peste 97,7% pe toată perioada analizată, Slovacia cu 87,45% Lituania cu 74,97% și Letonia cu 73,2%. Cea mai mică pondere a cheltuielilor cu protecția mediului la nivel central în totalul cheltuielilor se înregistrează în țări ca Germania, Irlanda, Spania, Belgia, Cipru și Franța. (*graficul 21*)

Referitor la ponderea cheltuielilor cu protecția mediului a bugetelor locale în totalul cheltuielilor cu protecția mediului putem observa faptul că acesta este foarte ridicată în Irlanda, Spania, Cipru, Franța, Ungaria, Polonia etc. În aceste țări ponderea cheltuielilor din bugetul local cu protecția mediului în totalul cheltuielilor cu protecția mediului este de peste 90%. Slovenia, este una dintre țările cu cea mai mică pondere a cheltuielilor cu protecția mediului prevăzute în bugetul local în totalul cheltuielilor cu protecția mediului pe toată perioada analizată având o medie de 2,81%. În perioada 1999-2007, ponderea cheltuielilor bugetului Fondului Social cu protecția mediului în toate cele 26 de țări este 0%.

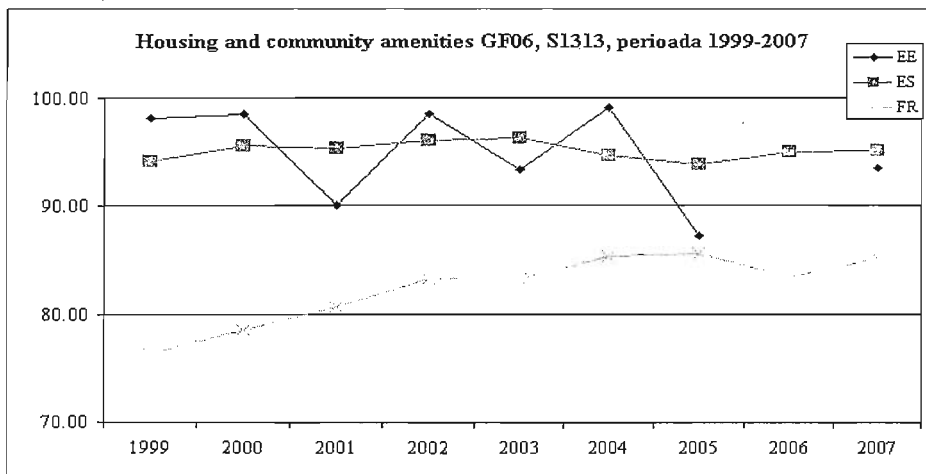
Obiectivele comunitare în domeniul mediului trebuie să se orienteze înspre: conservarea, protecția și îmbunătățirea calității mediului, protecția sănătății umane, utilizarea prudentă și rațională a resurselor naturale, promovarea de măsuri la nivel internațional în vederea tratării problemelor regionale și globale de mediu, protejarea și refacerea bunei funcționări a ecosistemelor, stoparea (ca perspectivă) a dispariției speciilor, protejarea solurilor contra eroziunii și poluării, luarea măsurilor pentru aplicarea integrală a legislației de mediu în țările membre, adoptarea de planuri de acțiune pentru protejarea biodiversității, protecția mediului marin, protecția solurilor, pădurilor, o mai bună implicare a actorilor economici și a cetățenilor în protecția mediului, lupta împotriva încălzirii globale.

Instrumentele pentru realizarea obiectivelor de mediu care se leagă de politicile bugetare legate de mediu sunt: taxe și impozite, facilitățile și deducerile fiscale, subvențiile publice, directe și indirecte, auditul de mediu.

3.5.6. Descentralizarea cheltuielilor pentru confortul locuințelor și comunității

Țările cu un nivel de centralizare foarte ridicat a cheltuielilor privind confortul locuințelor și comunității sunt în: Malta este țara cu procent al cheltuielilor privind confortul locuințelor și comunității din bugetul de stat, în total cheltuieli pentru confortul locuințelor și comunității de 100%, Cipru, Austria, Danemarca, Finlanda, Grecia, Italia etc, cu procente de peste 50%. În cadrul acestor cheltuieli, o pondere importantă o dețin alocațiile pentru familii, ajutoarele acordate bătrânilor și altor categorii de persoane defavorizate. Se constată tendința de creștere a cheltuielilor pentru confortul locuințelor și comunității, având ca și cauză evoluția factorului demografic.

Cele mai descentralizate țări în privința cheltuielilor pentru confortul locuințelor și comunității plasate la nivelul bugetelor locale reflectate în *graficul 22* sunt: Letonia (100% în 2000-2003), Ungaria (100% în 1999 și anul 2000), Estonia (99,02% în anul 2004), Spania (96,19% în anul 2003), Italia (93,33% în anul 2001). În Cehia, are loc o creștere semnificativă a cheltuielilor pentru confortul locuințelor și comunității la bugetele locale în total cheltuieli cu asistența socială de la 50,16% în anul 2001 la

Graficul 22

[Sursa: Prelucrare personală a datelor extrase de pe Eurostat]

80,56% în anul 2003. În Olanda, procentul cheltuielilor pentru confortul locuințelor și comunității evoluează de la 68,8% în anul 1999 la 84,18% în anul 2005.

În ceea ce privește România cheltuielile pentru confortul locuințelor și comunității din bugetele locale, au evoluat în perioada 2002-2005 de la 77,20 milioane Euro la 78,75 milioane Euro. Pe de altă parte trebuie menționat faptul că, aceste cheltuieli au un grad destul de ridicat de descentralizare având în vedere faptul că ponderea acestor cheltuieli a bugetelor locale este de peste 70% din totalul cheltuielilor pentru confortul locuințelor și comunității.

În toate țările est-europene, inclusiv România, după 1990, a avut loc un proces de privatizare a fondului locativ, proces care a condus la o „îmbunătățire” patrimonială a celei mai mari părți a populației. La noi în țară procentul locuințelor aflate în proprietate personală a depășit 95%, ceea ce face ca mobilitatea forței de muncă să fie foarte redusă.

3.5.7. Descentralizarea cheltuielilor pentru sănătate

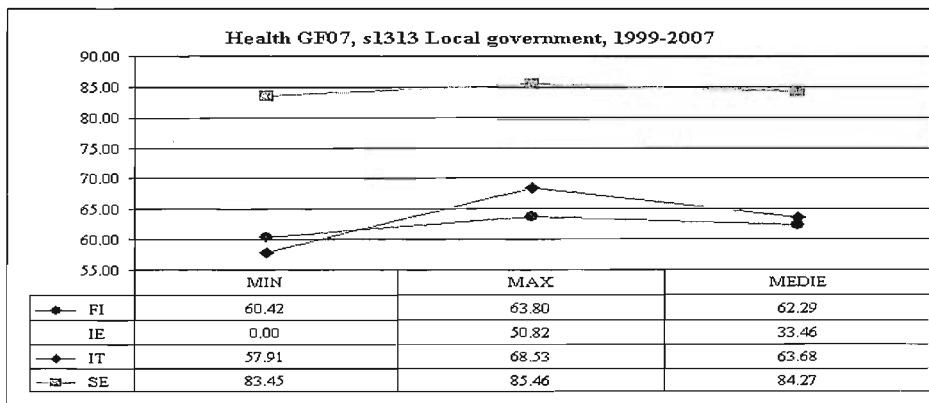
Cheltuielile pentru sănătate au fost supuse de-a lungul timpului unor reforme complexe, fiind un subiect sensibil în ceea ce privește gradul lor de descentralizare.

Cipru, este un exemplu clar al centralizării acestor cheltuieli, astfel că pe toată perioada analizată ponderea cheltuielilor cu sănătatea la nivel bugetului de stat în totalul cheltuielilor este de 100%. Țările cu cel mai ridicat nivel de centralizare a cheltuielilor cu sănătatea sunt Cipru, Malta și Marea Britanie.

La polul opus se află Danemarca, Franța, Olanda, Austria, Slovacia. Este de amintit de asemenea și faptul că, în Germania, Grecia, Slovacia, Luxemburg, Olanda, procentul cheltuielilor cu sănătatea din fondul social în total cheltuieli cu sănătate este de peste 90% în perioada analizată. (graficul 23)

România, alocă 2-3% din PIB. pentru sănătate. Aceasta a reprezentat una dintre cele mai mici alocări pentru sănătate înregistrate de țările central și est europene – chiar dacă, conform Băncii Mondiale, ea reflecta nivelul de dezvoltare al țării. Totodată,

starea sănătății populației României era mai scăzută decât în țările vecine. În acest context, factorii de decizie au considerat nivelul cheltuielilor din acest domeniu ca fiind insuficient; prin urmare, au fost introduse asigurările sociale pentru a remedia situația¹².

Graficul 23

[Sursa: Prelucrare personală a datelor extrase de pe Eurostat]

În urma studierii datelor privind cheltuielile cu sănătatea din bugetele locale ale celor 27 de țări ale Uniunii Europene se observă faptul că cele mai descentralizate cheltuieli privind sănătatea se înregistrează în țările nordice: Danemarca, unde avem un procent maxim în perioada analizată de 97,59% a cheltuielilor la nivelul bugetului local, Suedia cu un procent maxim de 85,46%, Italia cu un procent maxim de 68,53%. De asemenea, considerăm că mai merită amintite și alte țări europene și anume Finlanda, unde procentul cheltuielilor cu sănătatea din bugetele locale în total cheltuieli cu sănătatea este de 63,8% în anul 2000 și de asemenea Irlanda unde procentul maxim este de 52,80%.

Politicile comunitare abordează mediul și sănătatea ca sistem integrat, luând în considerare faptul că poluarea, în diversele ei forme, afectează sănătatea. Există anumite domenii în care, statele membre nu pot acționa eficient în mod independent și în care acțiunea comună la nivelul Comunității este indispensabilă. Printre acestea se numără amenințările majore la adresa sănătății și problemele cu impact transfrontalier sau internațional, cum ar fi, pandemiile și bioterorismul, precum și cele cu privire la libera circulație a bunurilor, serviciilor și persoanelor. Se observă o politică de încurajare a contribuțiilor la fondurile private de sănătate și pensii pentru persoanele cu venituri medii și ridicate.

3.5.8. Descentralizarea cheltuielilor pentru recreere, cultură și religie

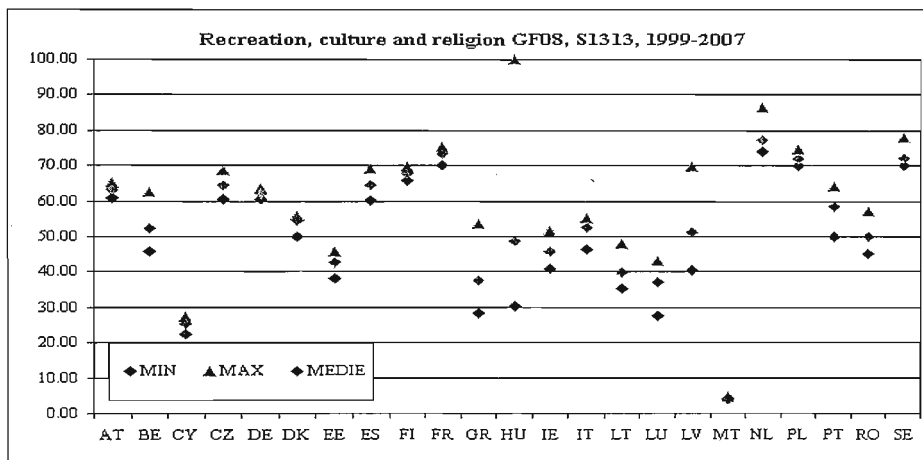
Cheltuielile legate de recreere, cultură și religie dețin ponderi mai importante în bugetele locale în majoritatea țărilor UE 27 decât în bugetele centrale. Excepție de la cele menționate fac următoarele țări: Malta, Cipru, Grecia, Luxemburg, Estonia. În

¹² <http://www.policy.hu/chiritoiu/reformasistsan.pdf>

Malta, cheltuielile legate de recreere, cultură și religie sunt mai concentrate în bugetul central, tot aici înregistrându-se maximul din total UE 27.

O situație aparte este întâlnită în Grecia, unde în perioada 1999-2001 procentul de peste 40%, crește la peste 70% între anii 2002-2004, și scade sub 70% în perioada următoare. Se poate observa faptul că, țările care sunt **cele mai centralizate** în ceea ce privește cheltuielile privind recreerea, cultura, religia sunt locații foarte **atractive din punct de vedere turistic**, motiv pentru care, probabil, statul a dorit să aibă un control privind aceste cheltuieli.

La polul opus se află țări ca Germania și Belgia. Tot în această categorie se încadrează și Olanda care înregistrează o creștere de la 13,54% în anul 1999 la 25,97% în anul 2004, iar după această perioadă se înregistrează o scădere de până la 22,61% în anul 2007. Maximul în ceea ce privește cele mai descentralizate cheltuieli privind recreerea cultura, religia se înregistrează în Ungaria 100%. Creșteri destul de importante în perioada 1999-2007 se înregistrează în Cehia 60,41% în anul 1999 la 67,06% în anul 2007, și în Spania de la 60,27% la 69,20% în anul 2007. (graficul 24).

Graficul 24

[Sursa: Prelucrare personală a datelor extrase de pe Eurostat]

3.5.9. Descentralizarea cheltuielilor pentru educație

O concluzie privind gradul de descentralizare a sistemului de învățământ din țările europene se poate desprinde din datele analizate la nivelul celor 27 de țări.

Putem observa un **grad foarte ridicat de centralizare** a sistemului de cheltuieli cu învățământul în **Cipru și Malta**, unde ponderea cheltuielilor cu învățământul în totalul cheltuielilor de la bugetul statului este de 100% pe toată perioada analizată. Cele mai mici ponderi a cheltuielilor cu învățământul în bugetul central se înregistrează în țări ca: Germania, sub 3% între 1999-2001 și între 3% și 4,6% între 2002-2007; Belgia sub 15% pe întreaga perioadă analizată. Putem afirma faptul că România are un grad destul de ridicat de descentralizare a sistemului de învățământ dat fiind și ponderea pe care o dețin cheltuielile cu învățământul de la nivel local în totalul cheltuielilor bugetului statului și anume de peste 50%. Alte țări, care dețin ponderi

ridicate ale cheltuielilor cu învățământul din bugetele locale în totalul cheltuielilor cu învățământul a bugetelor statului sunt Germania cu peste 50%, Estonia, Finlanda, Ungaria și altele. La polul opus, așa cum este de așteptat, țările cu cea mai mică pondere a cheltuielilor cu învățământul a bugetelor locale în totalul cheltuielilor cu învățământul din bugetul statului sunt Cipru și Malta (0%) urmate apoi de Grecia (sub 3%) și Portugalia (sub 8%).

În ceea ce privește **ponderea** cheltuielilor cu învățământul prevăzute în **Fondul Social** în totalul cheltuielilor cu învățământul, cu excepția a cinci state, toate celelalte țări analizate nu au prevăzute în Fondul Social cheltuieli cu învățământul. Excepțiile sunt Spania, Finlanda, Portugalia și România.

Principalele dificultăți în procesul de descentralizare în învățământ pot îmbrăca forma unor disfuncționalități datorate rezistenței la procesul de înnoire, sau datorate intervenției neadecvate a politicului în angajarea și promovarea personalului sau în modul de alocare a fondurilor. Educația și formarea sunt determinante pentru schimbările din plan economic și social. Flexibilitatea și securitatea necesare în vederea sporirii numărului și a calității locurilor de muncă depind de garantarea faptului că toți cetățenii dobândesc competențele esențiale și își adaptează aptitudinile pe întreg parcursul vieții. Triunghiul cunoașterii (educație, cercetare, inovare) joacă un rol determinant în stimularea creșterii economice și a ocupării forței de muncă.

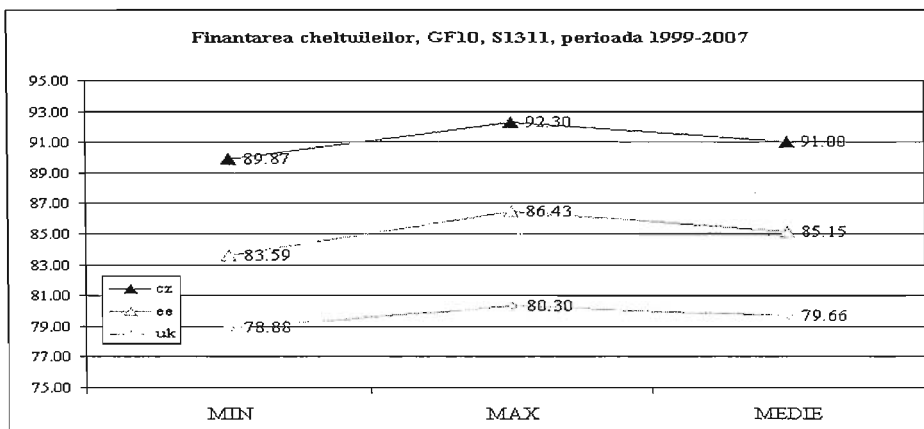
3.5.10. Descentralizarea cheltuielilor pentru protecție socială

Protecția socială reprezintă o modalitate de sprijin public acordată celor nevoiași, scopul principal fiind de a garanta un nivel minim de resurse pentru aceștia. Din analiza realizată în acest sector, rezultă faptul că în țările unde statul bunăstării este extins asistența socială are un rol mai redus, așa cum se întâmplă în țările nordice, iar acolo unde statul bunăstării nu este așa generos asistența socială este mai însemnată. Prin urmare în țările nordice asistența socială este administrată la nivel local, iar în Irlanda și Anglia la nivel central.

După cum se poate constata din *graficul 25*, ponderea cheltuielilor cu protecția socială în **bugetul central** în total cheltuieli cu protecția socială are valori foarte ridicate în Malta (100% în toată perioada analizată), Cehia cu un maxim de 92,3% în perioada analizată, Estonia cu un maxim de 86,43% și Marea Britanie cu un maxim de 80,3% în perioada 1999-2001. Din cele amintite mai sus rezultă faptul că aceste trei țări sunt practic cele mai centralizate țări în ceea ce privește cheltuielile privind protecția socială.

Cel mai ridicat nivel de descentralizare a cheltuielilor privind protecția socială se înregistrează în țările nordice Danemarca, Suedia și Anglia. O scădere importantă a gradului de descentralizare apare în Irlanda de la 15,9% în 2004 la 2,49% în 2007. (*Grafic 25*)

Cea mai mare contribuție la reducerea sărăciei apare în Olanda și Anglia, unde aproximativ 70% dintre indivizi sunt salvați de la sărăcie ca urmare a asistenței sociale primite. Urmează apoi Finlanda și Suedia, unde sărăcia relativă se reduce cu 61%. Așadar, se poate afirma că cele patru țări: Finlanda, Suedia, Olanda și Anglia prezintă scheme ale asistenței sociale eficiente în scopul reducerii sărăciei. Se constată, o tendință de scădere a ponderii cheltuielilor cu protecția socială aflate în bugetele locale.

Graficul 25

[Sursa: Prelucrare personală a datelor extrase de pe Eurostat]

Gradul de descentralizare a comunităților europene depinde în mare parte de particularitățile fiecărui stat în parte. Comunitățile din Uniunea Europeană înregistrează în anul 2007 o medie a populației de 5.410 locuitori la o suprafață de 50 kmp. Există însă diferențe majore între comunitățile europene datorate atât factorilor de ordin istoric, cât și politic și geografic. Media populației comunităților europene variază de la 1.640 locuitori în Cehia la 140.000 în Marea Britanie. Și suprafața comunităților din statele Uniunii Europene variază de la 316 km² în Malta la 1.550 km² în Suedia.

După părerea noastră ultimele tendințe de descentralizare și regionalizare care au avut loc în Uniunea Europeană au determinat transferarea unor responsabilități către comunitățile locale. Cele mai de succes reforme în acest sens au avut loc în Belgia, Spania, Italia, Marea Britanie, Franța, Germania și Danemarca. În Danemarca, spre exemplu comunitățile locale sunt responsabile de aproape toate serviciile publice chiar și de acelea care în alte state sunt responsabilitatea guvernelor centrale (dezvoltare regională, infrastructura de drumuri etc.).

Observăm faptul că la nivelul Uniunii Europene cele mai mari cheltuieli ale comunităților locale sunt orientate spre educație și protecție socială. Aceste două segmente împreună reprezintă cca. 42% din totalul cheltuielilor efectuate de comunitățile locale. Cheltuielile comunităților locale cu protecția socială sunt cele mai semnificative în țările nordice precum Finlanda 23%, Suedia 27%, Danemarca 38%, în timp ce în țări ca Grecia, Spania, Italia și Portugalia acestea reprezintă sub 1% din totalul cheltuielilor efectuate de comunitățile locale. Cheltuielile cu educația efectuate de comunitățile locale au cea mai mare pondere în bugetul țărilor UE 12 cu valori cuprinse între 26% în Slovenia și 45% în Estonia. Motivul pentru care cheltuielile cu educația a comunităților locale din țările baltice (Estonia, Letonia, Lituania) este atât de mare se datorează faptului că acestea (comunitățile locale) sunt responsabile de remunerarea cadrelor didactice din învățământul primar și secundar. Valori mari

ale cheltuielilor cu educația la nivelul comunităților locale se înregistrează și în țări precum Marea Britanie, Luxemburg, Suedia, Finlanda, țări cu un grad ridicat de descentralizare.

Un alt tip de cheltuieli al autorităților locale sunt cele cu activitățile economice. Totalul cheltuielilor realizate de comunitățile locale pentru activități economice, înregistrează în anul 2007 o medie de 12% din bugetul acestor comunități. Acestea reprezintă în principal cheltuieli pentru: transport, comunicații, agricultură, pescuit, energie, industrie, construcții etc. cele mai mari valori se întâlnesc în țări în curs de dezvoltare precum: Cehia 23%, Slovenia 21%, România 15%, Estonia, Slovacia, Polonia 13% dar, și în țări precum Irlanda 28%, Austria 17% (ca urmare a fondurilor pentru infrastructură și dezvoltare obținute de la Uniunea Europeană).

Cheltuielile cu sănătatea reprezintă o categorie importantă a bugetului comunităților locale, mai ales în acele țări în care „guvernele regionale sau locale” sunt responsabile de managementul spitalelor. Media la nivelul comunităților locale din statele Uniunii Europene este de 10% din total cheltuieli, dar există state unde nivelul cheltuielilor comunităților locale destinate sectorului sanitar este peste media europeană și anume: Italia 44%, Suedia 27%, Spania 25%, Austria 20%. În statele nou devenite membre ale Uniunii Europene nivelul acestor cheltuieli în bugetul comunităților locale este foarte mic sub 10% cu excepția Ungariei și Poloniei (15%) datorită faptului că în aceste țări serviciile de sănătate publică sunt considerate ca o responsabilitate a guvernului central.

Cheltuielile cu serviciile publice privind confortul locuințelor (aprovizionare apă, canalizare, iluminat public etc.) reprezintă în medie 6% din totalul cheltuielilor comunităților locale din Uniunea Europeană în anul 2007. Totuși în țările în curs de dezvoltare aceste valori sunt peste medie. Astfel în țări precum Cehia, Slovacia, Slovenia România, cheltuielile cu iluminatul public, apă și canalizare etc. au o pondere semnificativă în bugetul comunităților locale (România 23%).

Cheltuielile cu ordinea publică, recreere, cultură și religie și cele cu protecția mediului reprezintă cca. 4–5% din bugetele comunităților locale. În cazul țărilor în care comunitățile locale au atribuții mai mari privind ordinea publică, cheltuielile cu aceste activități au o pondere mai mare în bugetul comunităților locale. Astfel de țări sunt: Marea Britanie 11%, Spania, Belgia. Putem astfel observa că gradul de descentralizare fiscală a unei țări diferă de la un stat membru la altul atât datorită unor factori de natură economică, socială, istorică dar și datorită tipologiei fiecărei comunități cu privire la tipul de nevoi ce generează anumite cheltuieli publice.

Analiza unui set de date trebuie să fie cât se poate de obiectivă pentru a ne da o imagine cât mai clară și reală asupra sectorului analizat. În cazul acestui capitol, s-a urmărit analiza evoluției și structurii veniturilor și cheltuielilor bugetare și a principalelor tendințe ale acestor componente în perioada 1999-2007.

Veniturile totale ale bugetului UE 27, au atins o valoare maximă de 5.549.703 milioane Euro în anul 2007, iar valoarea minimă de 3.933.492 milioane Euro în anul 1999. Valoarea medie înregistrată a veniturilor totale UE 27 este 4.623.992 milioane Euro. Presiunea fiscală medie globală exercitată la nivelul UE 27 în perioada analizată

era de 42,5%. Cele mai ridicate presiuni fiscale medii globale s-au înregistrat în țările nordice cu valori apropiate de 50%, iar cele mai scăzute în România, Lituania, Letonia cu valori apropiate de 30%. Țările cu cheltuieli generale foarte mari sunt: Germania, Italia, Marea Britanie, Franța, Spania și în unele cazuri Olanda, în timp ce cheltuielile cele mai mici apar în Cipru, Lituania, Letonia, Malta, Estonia. Media totalului sumelor cheltuite din bugetul de stat în România în perioada analizată este de 15.719,6 milioane Euro, în bugetele locale de 6.110,9 milioane Euro, iar în Fondul social de 7.345,5 milioane Euro.

Fondurile preluate de la contribuabili sunt utilizate în final tot în interesul acestora, numai că în repartizarea resurselor către beneficiari nu se ține seama de proveniența lor sau de mărimea contribuției fiecărui individ. Cheltuielile publice ridicate înseamnă, în primul rând, o bună satisfacere a nevoilor sociale, și în particular o bună satisfacere a nevoilor legate de protecția socială, sănătate și învățământ. Bani sunt mobilizați la buget, după care aceștia sunt îndreptați spre satisfacerea diferitelor nevoi ale contribuabililor, ce apar în postura de beneficiari ai serviciilor publice oferite de către stat. Presiunea fiscală prea ridicată descurajează contribuabilii să investească, să economisească, să producă, să muncească. Unul din motivele pentru care presiunea fiscală a noilor state membre este mai redusă decât în celelalte țări UE, îl constituie cotele mai scăzute ale impozitului pe venitul personal și pe venitul societăților, stabilite în scopul stimulării economiilor statelor respective.